

شووشی سه لیمان دیوانا

فهوژارتن و بهره‌فکرن
د. فاخر حسەن گولی

دیوانا

سهلمان شووشی

سهلمان رهشو عه‌ره‌ب شووشی - زیباری

۱۹۳۸ - ۱۹۹۸

فه‌وژارتن و به‌ره‌ه‌فکرن

د. فاخر حه‌سه‌ن گوولی

سەنتەری زاخۆ بۆ فەهکۆلینین کوردی

دیوانا
سەلمان شووشی

پەرتووک

د. فاخر حەسەن گوئی

فەهۆارتین و بەرهەفکرن

ئیکە / ۲۰۲۲

چاپ

دیيار عبدالله
جەگەرخواين جەمیل
وارهیل عبدالباقي

دیزاین

بەرگ

978-9922-9168-5-9

ISBN

D- / ۲۶۵۷ / ۲۱

ژمارا سپاردنە

ماضی چاپی یی پاراستیه بۆ

سەنتەری زاخۆ بۆ فەهکۆلینین کوردی

Zakho Centre
for Kurdish Studies

سەنتەری زاخۆ بۆ فەهکۆلینین کوردی

✉ zcks@uoz.edu.krd ☎ +964 750 471 0863

📍 Iraq- Kurdistan region, Zakho- Univesity of zakho

دیوانا

سهلمان شووشی

پیشہ کی

ب ہیستنا ناغی (شووش) ہزروریرین مرؤقی دجیتہ زانین و زانستخ، دیرؤکن، تہکیایخ، ہونہری، کەلہی و... ہتد. (سەلمان شووشی) ژ ئەقی گوندی رابووہ و ب ہەلبەست فەہاندنی ناقدار بوویہ و جہی خوە دناف تورەفانین بەہدینان و دەقەریدا کریہ. د ئەقی پیشہکییدا ہەول ہاتیہدان ژیانامہیا ہەلبەستفانی ژلایع جفاکی، نیشتیمانی - سیاسی و ہەرہوسا ئاماژہ ب گرنگترین خالین گریڈای ب ئەقی دیوانی بہیتہکرن.

ہەلبەستفان ژلایع جفاکیہ:

(سەلمان رەشۆ عەرەب) ناقدار ب (سەلمان شووشی) ل ساللا (۱۹۳۸) ئ ل گوندی (شووش) سەر ب دەقەرا (زیباریان) فە ہاتیہ ل سەر دونیایخ، لئ ہەژی گۆتئیہ کو ناغبری د بنیادا سەر ب ہۆزا (ہەرکیان) فہیہ، سەبارەت ئەقی چەندی دبیت:

ہۆزانفانم ئەز شووشی مە
ژ بنیاتی ئەز ہەرکی مە
ئەز ہەژاری مللەتی مە
چاقە نیڕی وئ خاک مە

ہەلبەستفان سەبارەت ژدایکبوونا خوە دبیت: "ئەز ل جیہانہکا تاری ہاتیمہ جیہانہکا تاریترا! ب تنی من سالہکی رۆناہی یا دیتی پشتی ہنگی ہەر دوو چاقین من کولبوون، دایکا من چاقین من تریکرن ژ بەقەمی چاقان و بەلگین تویتنی و دەرمانین کوردہواری، لئ رۆژ ب رۆژ پتر کولبوون و ہاتیہ شاراندن ہەتا کورہ بووم، ئەقہ ژئ ژ ئەنجامی کیمتر خەمی و بی خودانی

بوو، چونكه ئەز ژ بنه مالهكا ههزار و به لهنگاز بووم، ده مئ ژيئ من بوويه دهه سال، بابئ من چوو بهر دلوفانيا خودئ و ئەز مامه بئ كەس و سه ميان، ئيردا يا پيئتي بوو ئەز بۆ خۆ كارەكي بكەم، پشتي من هزرا خۆ كرى ئەز پابووم من خۆ فيري سترانين دهوهتا و شهفه پۆكين سافار قوتانئ و دستار هيئانئ و دورينا گهنا و ئاخهبانا و سترانين بيئى و شقانا كر و... هتد. پشتي ئەز باش فيري ئەقان سترانان بوويم گهلهك جارن د كوچك و ديوانان دا سترانان بيئزم". (سهلمان شووشى) ههتا مائناقايئ خيزان پيئك نههينابوو. ههزى گۆتنيه ناقهاتى ل سالا (1998) ئ مائناقايئ كر و ل گورستانا گوندئ شووش هاته بن ئاخكرن.

ههلبهستقان و قههاندنا ههلبهستان:

پشتي كو(سهلمان شووشى) چوو به دهق مهلايئ مزگهفتا شووشئ دهست ب خواندنا قورئانا پيرۆز و پهرتوو كين ئاييني كر و مضايهكئ باش و مرگرت. گهلهك جارن مهلايئ هۆزانين ئەحمه دئ خانى و مهلايئ جزيري و خافزئ شيرازى د خواندن و ژبه ر دكرن. خواندنا ههلبهستان ئەو ههژاند و گهلهك پئ داخبار بوو. پشتي پۆز ب پۆز ههزا ههلبهستان ل دهق پهيدا بووى ل سالا (1961) ئ دهست ب قههاندنا ههلبهستان كر، هه ر ههلبهستهكا قههاندبا دا ل سه ر كاسيئتهكئ تۆمار كهت و يان هندهك كهسا بۆ دئقيساندن.

ههلبهستقان و بهرهمئ چاپكرى:

ههلبهستقان كهسهكئ نيزيكي ههلبهستقان و نقيسه ر (ئهنومر شهعبان ئاكره يئ) بوو، له ورا ناقبري پشتي مرنا ههلبهستقانى دهست ب كومكرنا ههلبهستين ئەوى كر و به شهك ژ خهلكئ و پشكهكا ديتر ژ كاسيئتين تۆماركرى و مرگرتن و ب زهحمهتهكا زيده بهرهمئ خرغهكرى ل

سال (2013) ل ژیر نافونیشانی (دوژمن بزانه کورد) چاپکر. مه ژی ژلایئ
خوهفه ژبو نامادهکرنا دیوانا شووشی چەندین هەلبەستین نەبەلافەکری ژ
چەندین جهان ب تایبەتی بەشی هەری مهزن ل نک مامۆستا (دکتور حەمزە
شیخ تاهر شووشی) کۆمکرن و ل گەل ئەوان هەلبەستین د بەرھەمی
چاپکریدا کرنه ئیک و ناغ (دیوانا سەلمان شووشی) لیکر. راستە ھندەک
هەلبەست دووبارە بوون ئع جیاوازیا پەشقان یان یا مالکان هەبوو، لەورا مه
هەولدا ب شیوہیکە زانستی ریکبێخین. هەر کەسە ب ھویری ئەغە دیوانی
بخوینیت جیاوازیا پەیف و هەلبەستان دی بو ئەوی رۆھن و ئاشکرا بیت.

گرنگترین تیبینیئ ئەغە دیوانی:

- ئەف دیوانە وەک گەلەگ دیوانین دیترین هەلبەستان چەندین
تیبینیان ب خوهفه دگريت و گرنگترینی ئەوان پیکھاتینە ژ:
- ئەف دیوانە ژ (۵۶) هەلبەستین جفاکی، نیشتمانی - سیاسی پیکھاتینە و
ئع هەژمارا هەلبەستین جفاکی زیدەترن.
 - هەلبەستقانی پتريا هەلبەستین خوه ل گوندی (شووش - دەقەرا زبیاران)
قەھاندینە. ئەفە ژی بو ئەوی چەندی دزقريت کو پرانیا ژیی خوه ل ویری
دەربازکریه.
 - چەندین جارن ناسناغ (شووشی) ژلایئ هەلبەستقانیقە هاتیە دووبارە کرن
و گەلەک جارن پەيقا (کورە) چونکە یئ نابینا بوو ب کار ھینایە بو
نموونە:

شووشی هەر کۆری بی چاقە
ھندی بیژیت یی بی ناغە

گەر نه زانن چ مرۆقه

په یقیت وی مسك و گولاڤه

- چونكه ته قایا ههلبهستین دیوانی (رۆژ و هه یف و ساڵ) یان زی ب تنی ساڵا
قههاندن هاتیه نفیسین، لهوړا ب ئهقی شیومی هاتیه ریكخستن. لئ ههژی
گۆتنبیه كو هندهك ههلبهستین ئهقی دیوانی بئ میژوو و جهئ نفیسینیه،
لهوړا مه ههولدایه جهئ ئهوان ل دویمایا دیوانی بکهین، داكو تیکهلی
ههلبهستین دیتر نهبن و ل پهراویزا هه ر ئیک ژ ئهوان، ههقۆکا (میژوویا
قههاندنا ئهقی ههلبهستین نههاتیه نفیسین) بکارهینایه. ئه ههلبهست
پیکهاتینه ژ: "کچا بئ دل بو ددهنه شوی"، "گازندا هۆزانقانی"، "بلا"،
"تهشی ریسی، واری مه"، "گهلی کوردا"، "کوردستانا مه"، "نهروژ"، "پارتییا
کوردی"، "گفتوگویا شیخ و سهگ"، "بۆ شهیدا"، "کیژی زمی"، "بالدار
و چیچک"، "شرینیا وهلاتی کورد"، "من تو دقیی و دوژمن بزانه کوردم".

- ئهف دیوانه مینا گهلهك دیوانین دیتر، هندهك ههلبهست دوو یان سی
جاران هاتینه قههاندن، هه ر ب ئهقی مهبهستی مه ههولدا دانیهکی ژ ئهوان
وهك ههلبهستا بنهپهتی ل قهلهم بدهین و ل گهل دانیهین دیتر بهراورد
بکهین و جیاوازیین ئهوان ل پهراویزان بنفیسین، داكو ب ئهقی چهندی پتر
ببیته جهئ مفا و مرگرتن.

- ب هیچ پهنگهکی مه دهستکاریا ریئقیسا هۆزانقانی نهکریه، ب تنی د
ئهوان پهیقاندنا كو ب شاشیا ریئقیسی دهینه هژمارتن و کارتیکرنی ل
ریتم و واتایا هۆزانی و چارچووقی گشتیی ئهوی ناکهت، راستقه کرن
هاتینه ئهجامدان، بۆ نمونه: (چو- چوو)، (بو- بوو)، (بو- بۆ) و... هتد.

- چار ههلبهستین ئهقی دیوانی وهك ههلبهستین ههقپکی و گفتوگو ل ژیر
ناقونیشانین "ههفرکییا کچ و کورا"، "سهلمان و هاشم شووشی"، "دلی

بریندار بیژه" و "گفتوگویا شیخ و سهگ" هاتینه فهاندن. د دستپیکا
ههلبهستا ب ناڤی "ههفرکییا کچ و کورا" دبێژیت:

کور:

ئهی شهپالا پر نازدار
ئهز ژ تهرا دکهم پرسیار
ههتا کهنگی بکهه ههوار
بزانم چ ژ دهف تهیه

کچ:

چ پسیارا ژ من بکهی
چ هیثییا ژ من بکهی
چ گازندا ژ من بکهی
وهلام زی نامادهیه

- (سهلمان شووشی) د ههلبهستا درێژا خوهدا یا ب ناڤی (بهیتا گییا) ب درێژی
باسی هژمارهکا زیده یا گول و گیاییین کوردستانێ کریه و ناڤی هندهک
ژ ئهوان هیانینه: گول (نیرگز، سیسن، بهییین، نهسرین ... هتد). گییا
(ههلز، ریناس، سۆریاز، کفارك، ریناس... هتد). ل دستپیکا ههلبهستا
ناڤیری دبێژیت:

سلافیت گهرم ل سهر شیر و مهردا
دا گوو بدهینه رهنگیت مه کوردا
ومرن دا بگهریین نافع دار و بهردا
ژ دلا دهریینن قان کول و دمردا

- ههلبهستان د ههلبهستا ب ناڤی (مال ئاڤایا بابی مهزن بارزانی) سهبارت
وهغراکرنا (مهلا مستهفا بارزانی) دهبرپینهکا وهسا ژ ئهڤی بوویهری دکهت

كو دياره گهلهكی پێ ئیشایی و چه‌ندین په‌یقین مینا: ئاگر به‌ردا سه‌ر
میلاكی، مشه‌ختیا ته‌ خه‌ریبی یه‌، مژ و ته‌ما كره تاری ... هتد. د چه‌ند
مالکین ل خوارئ دیار دکه‌ت كو خوه‌زی ئه‌و نه‌ مربا بلا ئه‌ز شوینا ئه‌وی
مریام.

بارزانی نه‌یه‌ی مری با
هه‌ر به‌رچاقت دوژمنی با
بلا شووشی به‌ده‌ل وی با

مه‌ هه‌واره یا بارزانی

ل داویا هه‌لبه‌ستێ دبیژیت:

من سویند خاری ب کوردستانێ
ئهو نه‌م‌رن ل گورستانێ
شیر نابریین ل بارزانی

گوری ته‌ بم ئه‌ی بارزانی

– (سه‌لمان شووشی) د هه‌لبه‌ستا ب ناغ (خواندن) باسێ مرۆفین خوانده‌قان و
نه‌خوانده‌قان کریه، ئاماژه ب ئه‌وی چه‌ندێ دکه‌ت كو مله‌ت ب خواندنێ
سه‌ردکه‌فن و که‌سانین نه‌خوینن په‌شیمانی دویقدا ده‌یت و ب کیر ناهیت
و ب کورتی یێ نه‌خوینیت دئ مینیته ژار و به‌نده‌وار، د چه‌ند مالکاندا ب
ئه‌قی شیوه‌ی دبیژیت:

ماکا مله‌ته‌تا خواندنه
هزار ده‌رزی نه‌گه‌یسنه
دارا به‌نه‌ی نه‌ ئاسنه

بژییت مرۆفی خوینده‌وار

ل جه‌ه‌کێ دیتر ژێ دبیژیت:

ئەو كەسىڭ خوينىدىن نەقىتەن
ل قىڭ جىھانىڭ بىكىر ناھىتەن
بىڭ خوانىدىن رۇژ ناھەلىتەن

دئ مېنىت ژار و بىنەندەوار

- (سەلماس شووشى) د ھەلبەستە ب ناڧى "كىنە ئەم" باس ل وئ چەندئ
دكەت كو ھندى ئەم خودانىڭ خوە شىخ و ئاغا بىن چ جارا ئەم ناگەھىنە
چ قوناغان دئ ھەر مېنىنە بەلەنگاز و بىندەست. د ئەقان مالكىڭ ل خوارئ
ب ئەڧى شىوھى باسئ شىخ و ئاغا دكت:

خودانىڭ شىخ و ئاغا بىن
دئ ھەژار و دئ رىسوا بىن
ل مافىڭ خو دئ وەندابىن

مىللەتئ كورد پا كىنە ئەم

- شەھىد ل دەڧ ھەلبەستەنى رامانا (جانفېدا، چەلەنگ، چرا، دلپىر،
پەھلەوان... ھتد) ددەت. لەورا سئ ھەلبەستەن خوە ب ناڧى شەھىدان
ڧەھاندېنە پىكھاتېنە ژ: شەھىد، شەھىدئ وەلاتى، بو شەھىدا. ل
دەستپىكا ھەلبەستە "شەھىدئ وەلاتى" دېئىت:

سلاڧىت گەرم بو سەر شەھىدا

ئەو بەختەو ەرن ناڧ وەلاتىدا

- ئەڧ دىوانە چەندىن ھەلبەستەن ئەڧىندارىڭ ب خوە دگرىت وەك: "ڧىان"،
"ژارو دئو"، "دلبەرا من"، "جانا منغ"، "كچا بىڭ دل بو ددەنە شوى" و... ھتد.

ل داوييا ئەڧى پىشەكىيدا سوپاسيا خودايڭ مەزن دكەين كو ھىز و
شىان داينە مە ئەڧى دىوانى ب ھەمى زەحمەتەن خوەڧە رىكېيخىڭ، ھەر وەسا
سوپاسيا بەرىزان ھەلبەستەن و نقىسەر (ئەنومەر شەعبان ئاكرەمى) و مامۇستا

(د. حەمزە شەيخ تاهەر شووشی) دکەین کو خەمسارێ د هاریکاریکرن و
پشتهفانییدا نەکرن، هیقیدارین ئەف بەرهمه ببیته جهێ مفا وەرگرتنا
گشت ئالیان.

د. فاخر حەسەن گولی

دهۆك ٢٠٢١

شیرمت (۱)

ئەى براىى كورد تووى چەوانى
رپىا كوردىنىى بوچى نزانى

(۲) چەوا هیتلەرى نازى بەرز كر

گلهیا نهكه بیژه ئەز مهردم (۳)

پاشى نهبیژه برا ئەز كوردم

(۴) (بیسمارك)ى چەوا ئەلمان رزگار كر

نزانى چى یه نهتهوايهتى

بكه حزبايهتى تا مايهتى (۵)

(۶) جهنگى وهلاتا (ناپليون)ى كر

ملايهتى كورد دقیتن ئازادى (۷)

هیشتا نه دهمه بچینه یا دى (۸)

(۱) برىانى چەوا تروا ويرانكر

(۱) ئەف هەلبەستە ل رپكەفتى (۱۹۶۶/۸/۱۱) ئ ل گوندئ (دووپرى - نههلىن دهقهرا

زىباريان) هاتيه فهانندن. ل جههك ديتر: براىى كورد.

(۲) ل جههك ديتر: بيسماركى چەوا جهرمەن رزگاركر.

(۳) ل جههك ديتر: نهكه پوره پور برا ئەز مهردم.

(۴) ل جههك ديتر: هتلهرى چەوا نازى بەرزكر.

(۵) ل جههك ديتر: ئىرو نهدهمه تو نهچه یا دى.

(۶) ل جههك ديتر: شهري هەمى جيا ناپليونى كر.

(۷) ل جههك ديتر: خەباتى بكه ب دلغ گشتى.

(۸) ل جههك ديتر: كهس روى نهدهنه بيت تيگههشتى.

- دیاره نزانى چیه کوردەوارى
 دەیکا تە رات بى و بابى تە ئارى
 خەلکى جهئ تە هەمى پارچه کر^(۲)
- ترکا ببینه ژ قا زۆزانا
 تە ئەرەب دیتن ژ قا سەيرانا
 هەمیا ئیبهك بى ژ مه كوردا کر^(۳)
- تو چاك گوھ بده مرۆقى زانا
 شىبى فەرەنگا شىبى يەوانا
 دا كەس نەبێژیت كوردا چو نە کر^(۴)
- جەنگى ئەسپارتهى گەل تروایا^(۵)

- (۱) ل جەهك دیتر: برىانى كوسا تەرود ویرانكر.
 (۲) ئەف مالكا ل خوارى د دانەيا سەرەكيدا نەهاتیه:
 دیاره نزانى چیه کوردەوارى
 دەیکا تە رات بى و بابى تە ئارى
 خەلکى جهئ تە هەمى پارچه کر
- (۳) ئەف مالكا ل خوارى د دانەيا سەرەكيدا نەهاتیه:
 ترکا ببینه ژ قا زۆزانا
 تە ئەرەب دیتن ژ قا سەيرانا
 هەمیا ئیبهك بى ژ مه كوردا کر
- (۴) ئەف مالكا ل خوارى د دانەيا سەرەكيدا نەهاتیه:
 تو چاك گوھ بده مرۆقى زانا
 شىبى فەرەنگا شىبى يەوانا
 دا كەس نەبێژیت كوردا چو نە کر
- (۵) ل جەهك دیتر: شەپى ئیسپارتهى و تەرودبیا.

یولیزهك رابوی ژناف یونانییا^(۱)
 تولا میلاسی^(۲) ل بریانی شه کر
 ئەگەر تە بقیەت هەبی کوردینی
 شەقن ل گەل رۆژ باشە نەروینی
 دا میری بیژن مە باومر ژ تە کر^(۳)
 دەمەکی زوی دا نوکەریت مە بین^(۴)
 ژ دل خەباتکر هەر ژئ ئەنەبین^(۵)
 ناقتی جاشاتی ژ خورا چیکر^(۶)
 ئەو کەسیت دبیژیت ئەم کورد چ ناکهین^(۷)
 چ^(۸) جارا ئەم کورد خو رزگار ناکهین
 نە کەبخەسەرومی میدیا ئاڤاکر^(۹)
 ئەو کەسە دبیژیت^(۱۰) ئەم کورد چ نینین

(۱) ل جەهەکن دیتەر: یولسوسەك رابوو ژ یەونانییا.

(۲) منلاس.

(۳) ئەف مالکا ل خوارئ د دانەیا سەرەکیدا نەهاتیە:

ئەگەر تە بقیەت هەبی کوردینی

شەقن ل گەل رۆژ باشە نەروینی

دا میری بیژن مە باومر ژ تە کر

(۴) ل جەهەکن دیتەر: کا تە کی دا جی خولامی تەبین.

(۵) ل جەهەکن دیتەر: ئەوا گۆتنە کونکلوتنئ شەتبین.

(۶) ل جەهەکن دیتەر: ئەوا ژئ ناڤهك ژ خودا چیکر.

(۷) ل جەهەکن دیتەر: ئەگەر تو بیژی ئەم کورد چو ناکهین.

(۸) ل جەهەکن دیتەر: چو.

(۹) ل جەهەکن دیتەر: هە کەبخسەرو بوو میدیا ئاڤاکر.

(۱۰) ل جەهەکن دیتەر: ئەگەر تو بیژی.

چ^(١) جارا ئەم كورد دەست ناھەلینین
پانی كاوه بوو زوحاك وەنداكر
پارتیا كوری دئ خەباتی كەت
هەمی تەنگاڤیا برسیا تیر دكەت
ئەو خۆش دیواره یی ب نافی و هونەر^(٢)
ئەو كەسێ كورد بیت كورھیی دیت بیت^(٣)
پا چەوا دئ شیت ژ كوردا جودا بیت^(٤)
كئ گۆتیە كورە دئ بیتە لەشكەر^(٥)

(١) ل جەھكئ دیتەر: چو.

(٢) ئەف مالكا ل خوارئ د دانەیا سەرەكیدا نەھاتیە:

پارتیا كوری دئ خەباتی كەت
هەمی تەنگاڤیا برسیا تیر دكەت

ئەو خۆش دیواره یی ب نافی و هونەر

(٣) ل جەھكئ دیتەر: ئەو كەسێش كوردا كورەیی ببینیت.

(٤) ل جەھكئ دیتەر: چەوا دئ شیتن ل كوردا خائین بیت.

(٥) ئەنومەر شەعبان دبیژیت: "كئ گۆتیە كورە دئ بیتە لەشكەر مەبەستا وی كو وی
پیشمەرگایەتی یا كری ب كورەیی". ل جەھكئ دیتەر: دەھ ساللا ئەوی شوڤەش، ئەوی
خەباتكر.

ههفرکییا کچ و کورپا^(١)

کورپ:

ئەهێ شەپالا پەرنەزدار
ئەز ژ تەرا دکهەم پەرسیار^(٢)
هەتا کەنگی بکهەم هەوار

بەزانم چ ژ دەف تەهیه

کچ:

چ پەسیارا^(٣) ژ مەن بکهەی
چ هەشییا ژ مەن بکهەی^(٤)
چ گەزندا ژ مەن بکهەی

وہلام^(٥) ژى^(٦) ئامادەیه

کور:

مەن گوہ لئ بوو^(٧) دەنگئ تە
تیرنەبووم^(١) ژ پەنگئ تە

(١) ئەف هەلبەستە ل پێککەفتی (١٩٦٦/١٠/٨) ئ ل گوندئ (شووش - دەفەرا زێباریان) هاتیه
قەهانەن.

(٢) ل جەهەکن دیتەر: ئەز ژ تە را بکهەم پەسیار.

(٣) ل جەهەکن دیتەر: پەسیار.

(٤) ل جەهەکن دیتەر: هەر چ تەشتن مەن داخاز بکهەی.

(٥) بەرسف.

(٦) ل جەهەکن دیتەر: زوو.

(٧) ل جەهەکن دیتەر: مەن گوئئ بی.

ئەزم شەپ و جەنگی تە
قیان هەر ژینا مەیه

کچ:

تە گوھ لی بوو^(٢) دەنگی من
ومرە بینە^(٣) رەنگی من
نەکە شەپ و جەنگی من
ناشتی نیشانی مەیه

کور:

من داخازە^(٤) ژ بەختی تە
دا بزانی نەختی تە^(٥)
دا ئەز بگرم دەستی تە
داخازا^(٦) تە ژ کێشەیه

کچ:

تە داخازە^(٧) ژ بەختی من
خوینا سۆرە بەختی من^(٨)
ومرە بگرە دەستی من
ئەف کچە بەهرا تەیه^(١)

(١) ل جەهکی دیتەر: تیرنام.

(٢) ل جەهکی دیتەر: تە گولی بی.

(٣) ل جەهکی دیتەر: تیر نابی ژ.

(٤) ل جەهکی دیتەر: داخاز دکەم.

(٥) ل جەهکی دیتەر: دا بیینم پایتەختی تە.

(٦) ل جەهکی دیتەر: پایتەختی.

(٧) ل جەهکی دیتەر: داخاز بکە.

(٨) ل جەهکی دیتەر: نەپرسە ژ پایتەختی، بسیار نەکە ل تەفنی من.

کور:

خه ما نه خو کچا جان^(۲)

هیاقی دارم ژیه زدان^(۳)

مه دقایتن دهشت و زوزان

پاشی ته من توبه یه

کچ:

گه لئ مه تیگه هینه^(۴)

نقیسه را ب خه ملینه^(۵)

ناقئ من شرین زینه

مرنا مه ژی پیگه یه^(۶)

کور:

ناهیلیم ئەو ناق برییت^(۷)

ئەو روی خوناقئ بزیت

ئەزم رومی و تو جولیت^(۸)

نامرییت ناقئ مه یه^(۹)

(۱) ل جهه کئ دیتر: وئ رۆزه یا دیارمه.

(۲) ل جهه کئ دیتر: خه ما نه خو ئەی کیژا جان.

(۳) ل جهه کئ دیتر: ئومیدوارین ژیه زدان.

(۴) ل جهه کئ دیتر: نوسه را تیگه هینه.

(۵) ل جهه کئ دیتر: پینقیسه بجه مینه.

(۶) ل جهه کئ دیتر: باش هاریکاری ته یه.

(۷) ل جهه کئ دیتر: وهناکهم ناق ل ته ببرییت.

(۸) ل جهه کئ دیتر: ئەزم رومیو توی جولیت.

(۹) ل جهه کئ دیتر: مرنا مه یا پیگه یه.

کچ

دارا بیبهر یا خرشه^(۱)

تری بیسیر یی ترشه^(۲)

قینا پاکژ یا خوشه

خۆشی ژ بیهنا فرهیه^(۳)

^(۱) ل جههکن دیتر: دارا بن بهرههه یا خرشه.

^(۲) ل جههکن دیتر: تری بیسویره یی ترشه.

^(۳) ل جههکن دیتر: خۆشی بیهنا فرهیه.

هوزانخان

کى هـوزانخ دبیـژیتن
قه چه نـده دل سـوژیتن
دۆز هـهـیا د گـور مـژیتن
بیگومان یـخ کـوره یـه
هـوزان قـان ئاشـخ دینـه
دلسـوژ وه کـی وی نینـه
مهـرجـخ وان هـهـر ئهـفینـه
چ دبیژیتت بـخ لومـه یـه

شهید (۱)

گهلی کوردا ئەم دزانین شهید خوینا ریتی
قان شهیدا خوینا ریتی بو رزگاریا وهلاتی
ئەف شهیده پۆناهیینه خهلاتن بو مه هاتی
مللهتی کورد نامریت هەر بژیت مللهتی کورد

گهلی کوردا ئەم دزانین ئەف شهیده د نهمرن
خوینا سۆر و بهفرا چیا شهیدا تیکههل کرن
ئەف شهیده ل گورستانا ماف کوردا ومردگرن
مللهتی کورد نامریت هەر بژیت مللهتی کورد

گهلی کوردا ئەف شهیده بیگومان ب گهف و گورن
ئهو دلیریت وهلاتی نه مینا شیرا دی نرن
ئەف شهیده ل گورستانا بۆ فی مافی دی خوین
مللهتی کورد نامریت هەر بژیت مللهتی کورد

گهلی کوردا ئەم دزانین ئاگرئ ژینئ هەر ههله
خوینا سۆر و بهفرا چیا و دهنگئ تۆیا تیکههله
دایک و بابیت قان شهیدا دلی وان تهژی پهله
مللهتی کورد نامریت هەر بژیت مللهتی کورد

(۱) ئەف ههلبهسته ل ریکهفتی (۱۹۶۷/۹/۷) ئ ل گوندئ (دیبری - دهقرا زیاریان) هاتیه
قههاندن.

گهلی کوردا ئەف شههیده بیگومان یادگارینه
بگشتی بالدار دئ کههیبین بیگومان پور کیشینه
دایک و بابیت قان شههیدا کارئ وان ئاه و نالینه
مللهتی کورد نامریت هەر بژیت مللهتی کورد

مللهتی کورد پابه سهرخۆ شووشی یه دکهته ههوار
قان شههیدا خوینا زۆره ئەف وهلاته کر نیگار
گهلی کوردا باش بزانی کئ وهلات کر پایهدار
مللهتی کورد نامریت هەر بژیت مللهتی کورد

قان مللهتا رۆناهی دیت مه کوردا خویندن نییه
هرچ و مهیمون نقیسهرن پینقیس هه لگر تییه
کوردا تازه ئەلف و بی خویندهواری زۆر نییه
مللهتی کورد نامریت هەر بژیت مللهتی کورد

گهلی کوردا دئ بخوینن دا بزانی زانیاری
مللهتی خۆ دئ پرزگار کهین ب زانست و پامیاری
گهلی کوردا دهست هه لینی ئەم ژئ داینین دیواری
مللهتی کورد نامریت هەر بژیت مللهتی کورد

مللهتی کورد پابه سهرخۆ سوبه نه بیت ئیقاری
لاوئ کوردا دهست هه لینی ئەفرۆ بکهن ئەختیاری
لاوئ کوردا دا بزانی ئەم ناهیلین قی واری
مللهتی کورد نامریت هەر بژیت مللهتی کورد

ڤينوس و هيلين^(١)

سهركهفتن ژ تهرا پارتيا كوردى
چهند دم و چهند سال ته يين بووراندى
ئيرۆ نهدهمه تو نهجه يادى

نه دهنه كهسئ قئ نازهنينئ^(٢)

پيئه چوون چو نيه ليئه بين شهرمه^(٣)
خۆ فروش ئيرۆ گهلهكئ گهرمه
ئهو نزانن دوژمنئ دهف نهرمه^(٤)

گۆتنيئ دوژمنى كهس گوھ نهدهينئ^(٥)

خۆ فروش بهسه پيسى و تامسارى
دا بيته شكاندن سهريئ نهيارى^(٦)

(١) ئەف هەلبەستە ل ساڵا (١٩٦٧) ئ ل باژيړئ (ناكړئ) هاتيه فهانندن. ل جههكئ ديتير: پارتيا كوردى.

(٢) ل جههكئ ديتير: دهست كهسئ نهينئ قئ نازهنينئ. ئەف مالكا ل خواري د دانهيا سهركيدا نههاتيه:

جهرگئ ته شيړه رهنگئ ته ههر زيړ
ته گورى كرن چهند گوند و باژيړ

دا كو دهرباس بي ژ دمريا خوئينئ

(٣) ل جههكئ ديتير: پيئه بين چو نيه زيئه بين شهرمه.

(٤) ل جههكئ ديتير: دياره نزانى دوژمن دهف نهرمه.

(٥) ل جههكئ ديتير: نهدهنئ.

(٦) ل جههكئ ديتير: جاوا دى شكين سهريئ نهيارى.

دویشکی بکوژن گهل سهری ماری

(۱) خه لک بیژیت کورد باش ییت دبینئ

ئهی گه لی کوردا نه کهن و بیژن

چهوا دئ مینن جه لیس و دل ئیش^(۲)

دوو پینگاف ژ پاش ئیکئ وهرنه پیش^(۳)

(۴) هنکی دئ زانن وی رییا ژینئ

سپارته کوزهک ژ یونانییا^(۵)

چهند سالآ دیل بوول ناڤ رۆمانییا

وی بهنده یی کر بوو ئیتالییا^(۶)

(۷) کارئ دوژمنی چ ناهیت شوینئ

(۱) کوره قورئانئ یئ ل بهر دخوینین

(۱) ل جههکئ دیتر: دا خه لک بیژیت کورد باشیت بینئ.

(۲) ل جههکئ دیتر: کوسا ناوینن چهپهل و دل ئیش.

(۳) ل جههکئ دیتر: دوو پینگاف ل پاش ئیکئ تیئه پیش.

(۴) ل جههکئ دیتر: هنگئ دئ زانن چیه رییا ژینئ. ئەڤ مالکین ل خواری د دانه یا

سه ره کیدا نه هاتینه:

یئ لال به زمان کهفتی گهر گوھ ئی بوو

کوره یئ چاف رۆنبوو شیت های ژی بوو

نادهینه کهسن ئەهقی خاتوینئ

مالبابا ئاریا ههر کوردستانه

سه رۆکا ههمی کیژیت جیهانه

ههر ئەمین دلدار ژ رییا ئەهقینئ

(۵) ل جههکئ دیتر: سپارته کوسهک ژ یهونانییا.

(۶) ل جههکئ دیتر: چهند سالآ ل دیلبوو ژ ئیتالییا.

(۷) ل جههکئ دیتر: کارئ دوژمنی چو نائیت شوینئ.

دزانیت چەند ساللا پێقه دەمینیتن^(۲)

نیفا لەشی وی لی د بوهریتن

هەتا بشیت بخوینیت یاسین^(۳)

ئینەتی بریا بیسملای دویف هات^(۴)

بیسملای ژێ چوو پاشی بەکر هات^(۵)

دەمی بەکر چوو بوو پۆژا خوین

سەدامی کافر ئەو هاتە شوین^(۶)

هێرا و زازا زیـرەك و زەنگـین

زێلیا خوۆ دامە جولیتە خاتین^(۷)

جانیت وەلاتا قینوس و هیـلین

گشتی نائین بسکەکا زین^(۸)

(۱) ل جەهەکی دیتەر: کورە قورئانی کەس ژبەر دخوینتن.

(۲) ل جەهەکی دیتەر: بزانه چەند سال پێقه دەمینیتن.

(۳) ل جەهەکی دیتەر: هەتا دکاری بخوینیت یاسین. ئەف مالکا ل خواری د دانەیا سەرەکیدا نەهاتیە:

چەند سەری ژووری کە کوردا دا تە

کار و ئیشی تە هەرۆ خەباتە

دا تو دەرمان بی ژ زام و برین

(۴) ل جەهەکی دیتەر: ئینەتی بریا بیسملای بی هات.

(۵) ل جەهەکی دیتەر: بیسملای رووی چوو پاشی بەکر هات.

(۶) ل جەهەکی دیتەر: مووچه خور نەبە دا زوی بگەهین.

(۷) ل جەهەکی دیتەر: زێلیا خوۆ دا مه چوو بوو خاتوین.

(۸) ل جەهەکی دیتەر: هەمی نائین بسکەکا زین. ئەف مالکا ل خواری د دانەیا سەرەکیدا نەهاتیە:

لاوئ كورد⁽¹⁾

لاوئ كورد گۆته دوژمنی نزانم تو چ تشتی
ما کی بوو ئاگر هه لکری کاوه بوو دوژمن کوشتی

خویندهوارا تییگه هینن کاچ ههیه ل دونیای
میری کوردا که یخسرهو بی ل دهمی شاری میدیای

پارتا کوردی پابه سه رخۆ هه رتوی ئاسن و پیلا
دلی وه دلی شیرایه جه رگی وه جه رگی فیلا

لاوئ کورد تو پابه سه ر خو نامینی تو بی هه قال
هه ر بژیت پارتیا کوردی دگه ل پیشمه رگین ده لال

لاوئ کورد گۆته دوژمنی ده رکه فه هه ره روینی
نادهینه کهس شوخ و شه نگی ئی جانئ و نازه نینی

لاوئ کورد گۆته دوژمنی ژ ته پرا بیتن مزگینی
ئاریا جه دایه کوردا تو نه شی ژئ بستینی

لاوئ کورد گۆته دوژمنی مه دقیت پزگار بیت وه لات
ئارییا جه دایه کوردا دهمی ل جیای جیای ئارارات

په گه زئ کوردا مادی و ئاریه

کهس هندی کوردا بنیات زۆر نیه

کاف و پئ و دال نه ده ب تی و عه ینی

⁽¹⁾ ئه ف هه لبه سه ته ل پیکه هفتی (15/8/1971) ئی ل گوندی (شووش - ده قه را زیباریان) هاتیه

قه هاندن.

لاوی کورد گۆته دوژمنی موژدهیا بو مه هاتی
ئهم دئ ژین سه ره به ست و ئازاد مه دقیتن دیموکراتی

کوردستان گه له کا رۆنه مینا هه یفا که و چه ری
پیر و مندال ده ست هه لینن یخ ده ست بگریت خه نجه ری

گه لی لاوا ده ست هه لینن بن که قرا وهرنه دهری
دا ل دلخ خو دهرینین قی کولی و قی که سه ری

نادهینه کهس شوخ و شهنگی قی شرین و په روه ری
ل ده ف ده ی باب چیی خوشته قی مه ستر⁽¹⁾ نینه ل جه گه ری

جه گه ری هه یچ مه ستر⁽²⁾ نینه وه لاته یی خوشته قی
پلنگی یی گۆتی یه رویشی کوره بی بناف ناکه قی

پهخت و تهنهنگ چه ند د شرینن ل پشتا کوردا تازه نه
میرینی ژ روسته می زال پێگۆتی و پێشمه رگه نه

دولار و پاوان و روبل ئه گه ر مه بقیت د مشه نه
دئ چیبیتن بی منه تی نه بیژنه کورد هه و جه نه

لاوی کورد گۆته دوژمنی بزانه کورد نامرن
شهل و بهرگیز کرنه بهرخو کالک و گوره په ییتکرن

میرینی ژ روسته می زال ئه و پێشمه رگه و له شکر
کوشتن و جهنگ باش نینه چ ورجی ل کهس ناگرن

لاوی کورد تو رابه سه رخو ل دوژمنی نینه هه قی
ئه قرازی یی ل بهر ته کیم بووین دمه بگه هیه نشیقی

(1) مهزنتر.

(2) مهزنتر.

كوردستانى نادەينە كەس قى جەئ زىرو زىقى
ومرنە دەف شىر و پلنگا نەچن ل دويف فەندىت روقى

ھوزانقانا دل ماينەبە خۆشتقى تۆ بارزانى
ھوزنقانا تو خۆشتقى تو چرايى كوردانى

تۆ پۆناھى تۆ چرايى ھەر توى پىرى بىشك
سەد ھزار خزمە ل وئ رۆزى كورد پەرسى گەھىتە نك

گەلى كوردا ھنگ خودى كەن نە ھاقىنە سەلمانى
ئەو دەمى وى باش نەگۆت بيت ديارە كورد نەدزانى

سه‌ئمان و هاشم شووشی⁽¹⁾

هاشم

دوژمن ئه ز بۆتته دهردم
سیاره‌کی ب ته‌م و گهردم
دناف خوینی دا له‌وه‌ندم
نه‌بیژه ئه‌زیی به‌ندم

دوژمن بزانه کوردم

سه‌ئمان:

گه‌لی کوردا د هشیارین
دوژمن چ ژوه نه‌زانن
لاویت کورد ده‌ست هه‌ئینن
دابۆ جه‌نگا د پرزگارین

دوژمن بزانه کوردم

هاشم

شاپه‌ریین پۆژی ل مه‌دا
بیژنه چل مه‌لیون کوردا
ژیه‌ک دوو نه‌بن جو‌دا
دۆست و هه‌قال دگه‌ل مه‌دا

دوژمن بزانه کوردم

⁽¹⁾ ئەف هه‌لبه‌سته ل پێکه‌هفتی (٦/١٠/١٩٧١) ئی ل گوندی (شووش - ده‌قه‌را زیباریان) هاتیه

قه‌هاندن.

سه‌لمان:

گه‌لی خودان نامیسا
چ ب گولله و پی نقیسا
قه‌گیرن قی شه‌پالی
ژ ده‌ستی چه‌پهل و پیسا

دوژمن بزانه کوردم

هاشم

مه‌زن و خه‌باتن نامیس
په‌یمان و سۆز پی نقیس
که‌زی و بسکین وینه ریس
بو پیشمه‌رگا دی بنه لیس

دوژمن بزانه کوردم

سه‌لمان:

ئه‌گه‌ر ته بقییت مللهت
چ جانه‌که خیانهت
تۆنه میری نه ده‌وللهت
کورداه‌نگه‌یه ده‌ولت

دوژمن بزانه کوردم

هاشم

هه‌ر ئه‌مین می‌رین شه‌را
ئه‌م به‌رناده‌ین چه‌په‌را
ژ دونیایی ب که‌ینه هه‌را
دی وان کوژین ب که‌سه‌را

دوژمن بزانه کوردم

سهلمان:

گهلی کوردی وهلاتی
تازه پوژیا ههلاتی
دوژمنی میژه گۆتی
نهسه ریخۆ نهزاتی

دوژمن بزانه کوردم

هاشم

لهوا دبێژنێ دوژمن
مرنێ دخازیت بو من
ژینێ دێ ب مرنێ ساخکهه
ئهوجا گوڤه نده بو من

دوژمن بزانه کوردم

سهلمان:

بگره نهتهه وایهتی
دا بزانی تۆ کوردی
شپێر و پانگ و مهردی
دوژمن بکـوژه ب دمردی

دوژمن بزانه کوردم

هاشم

کوردستان دینه و باومر
هههه یاره و هههه یامر
مرن و خههه و دمردم
بلا خوین زی ببیته گهر

دوژمن بزانه کوردم

سهلمان:

گهر تو لاوی کوردانی
مادهم ته دیوار دانی
کوردینی بزانانی
دا زوی ئاڤاکه هی خانانی

دوژمن بزانانه کوردم

هاشم:

گهر لاویم گهر پیره می
نه قین من چ زیف و زیر
ئاوازین من ل ژوور و ژیر
ژ خهوی پابن به جکه شیر

دوژمن بزانانه کوردم

سهلمان:

دوژمن گه فا دهه لینی
کورد مافخ خو ناستینی
چهند گه نج و لاوین کوردا
مه ییت کریه نه یینی

دوژمن بزانانه کوردم

هاشم:

پیک بن ملهت و سه رۆک
گیا و گیزه ریان خه رته لۆک
هه ر دئ هیته فه که ر کۆک
دوژمن دئ بیته په پۆک

دوژمن بزانانه کوردم

سهلمان:

ئەگەر تۆ كورد پەرسەتی
خەباتە بکە ب دروستی
چاکە تۆ زوی هەلسەتی
چینابیت تۆ پراوەسەتی

دوژمن بزانه كـوردم

هاشم:

تەمەن هات و زوی بووری
چ ب خۆشی و چ ب مەجبووری
دئ بمە نیرگزا ژووری
ئەز دئ خۆ کەمە گووری

دوژمن بزانه كـوردم

سهلمان:

خۆدان بنیات هەر تۆی
تۆ میدیا و لولوی
گلاقیژی ل ئەسمانی
خودانا مافە خوی

دوژمن بزانه كـوردم

هاشم:

بنیت دئ بیتە ئالا
ئەو رۆژ دئ گەهەف سالا
ئەكەتە تان و دیالا
دئ کار کەین ب ئال و والا

دوژمن بزانه كـوردم

سه‌لمان:

ژ مه‌كدونیا ئەسكه‌ندەر
ژ به‌رلینى رابوو هیتا‌هر
بژین كوردین خه‌باتكه‌ر
دا بگه‌هیته به‌رامبه‌ر

دوژمَن بزانه كـوردم

هاشم:

مه بارزان ئەوه مه‌كدون
به‌رلینه ژ مه‌كاف و نوون
كورد ئەگه‌ر بۆ مرئى چوون
بۆ مه‌دهیت په‌یدابوون

دوژمَن بزانه كـوردم

سه‌لمان:

قه‌گێرپن جانا نازدار
دا بشـرینی روینه خـار
بیژنه كوردین نه‌هشيار
دهشت سیاره چیا مار

دوژمَن بزانه كـوردم

هاشم:

برپـژین سۆز و په‌یمان
بنقیسـین بیـنه دانان
بلا نه‌بیت كو مه‌نان
دهست ژئى نه‌هینه به‌ردان

دوژمَن بزانه كـوردم

سه‌ئمان:

وهرنه دی دموسا ماری
باشتره ژ نه یاری
دی کوردی بکه نه ئاری
دا باش دانین دیواری

دوژمن بزانه کوردم

هاشم:

ئهو مار گه لهك پیروژه
بیانی یی بی سۆزه
ئه گهر کوردی دلسۆزه
ئهو سیاری هه سپی بۆزه

دوژمن بزانه کوردم

سه‌ئمان:

ئه قیخ دموسی بهر نه دهن
بلا ئهو مار مه قه دهن
چی نابیتن پال قه دهن
خۆ ژ کوردینیخ لانه دهن

دوژمن بزانه کوردم

هاشم:

لادان بۆ مه یه ئه قراز
تیدا نیه سه رفراز
بلا بزانی خۆدان ناز
ناهینه ب جه ئهو داخاز

دوژمن بزانه کوردم

سهلمان:

نهچه ژدی پڤیا سیاری
بی گومان گونهه باری
هه کوردن مادی و ئاری
نامینن شهه رمزاری

دوژمن بزانه کوردم

هاشم:

وهریس و قهید و زنجیر
ئاسن و پیلا و بهرهگیر
تیکدا من بکهنه هه قیر
چ ههزار بام یان ژی میر

دوژمن بزانه کوردم

سهلمان:

کهفتیه چه رخا لهوله بی
تۆ هاقیتیه که هره بی
ناق زیندانی و نهقه بی
نه بیژه دوژمن له بی

دوژمن بزانه کوردم

هاشم:

ئه گهه دۆزه خع دانین
ژ ناق هه میا من پی رانین
ئه ز دبیژمی هنگ د هارن
ئه م د راستین و هنک د خارن

دوژمن بزانه کوردم

سهلمان:

ته ب كوژن ته ب سوژن
هندي ههستيا بكوژن
هندي ژته ب كهن و بيژن
هندي خويناته ب ميژن

دوژمن بزانه كوردم

هاشم:

چ بيژم بو وهلاتي
بمرن يين ب كيړ نههاتي
هر چيا مه نه نهو گوتي
ژناق دۆزهخي نهو سوتي

دوژمن بزانه كوردم

سهلمان:

شهرمه نهه بينه سيخور
نهترسن ژگهف و گور
دهست ههليهن كيژ و كور
بو دوژمني شو و گر

دوژمن بزانه كوردم

هاشم:

خوندهوار دهست ههليهن
كونجین مارا بهيلين
وهنه كهن كيشكا بينن
ملايهت ب هنگوقه دميينن

دوژمن بزانه كوردم

سهلمان:

تەبەقێت کار بەدەستی
پەیتی چیتەرە ژ سستی
ئەو خاتینا دل شکەستی
قە چەند سائە نشستی

دوژمن بزانه کوردم

هاشم:

گەر ئەز بێم کاربەدەست
ب جەنگ و هۆزان و هەلبەست
ب جان و وژدان و پر هەست
داکو بژیم ب سەربەست

دوژمن بزانه کوردم

سهلمان:

باش بناسە نەیارێ
یئ مافێ کوردا خاری
مە نەقیتن مالدارێ
مە دقێتن کوردەواری

دوژمن بزانه کوردم

هاشم:

دناسم نەیارێ سێ سەر
مافێ مەیه سەر ب سەر
مالدارێ یه پەنگێ زەر
ژ رێکا فەر ناچمە دەر

دوژمن بزانه کوردم

سهلمان:

هه‌ر داره‌ك و خه‌مه‌لا خو
هه‌ر چيچك و ره‌قا خو
هه‌ر گيايه‌ك و په‌نگي خو
هه‌ر كه‌س و وه‌لاتي خو

دوژمن بزانه كوردم

هاشم:

نابرم دار به‌پيا
ناكوژم كه‌وي‌ن چيا
كنير گيايي كي‌ريا⁽¹⁾
وه‌لات جه‌ن مي‌ديا

دوژمن بزانه كوردم

سهلمان:

شه‌ر نه‌فرۆش به‌ ناشتي خاز
دۆست هه‌ل گريه‌ دوژمن نياس
دا ب سه‌ركه‌فين سه‌رفيراز
كوردستانه ژ مه‌ داخاز

دوژمن بزانه كوردم

هاشم:

ناشتي ژ تي‌ري‌ن تي‌ن
بي‌ خه‌بات هه‌ر ناهي‌تن
ماده‌م خوين هاته‌ پي‌تن

⁽¹⁾ ئەو جيايي سه‌ري وئ په‌حن و پان بيت.

ئەو رۆژ ھەر دى ھەلپتن

دۆژ مَن بزانە كـوردم

سەلمان:

ئەم نەعین و ئەم نەتئ

ئەم نەسین و ئەم نەغئ

ئەم كافین ژ ئەلیضئ

نیزیکین ژ جیم و فئ

دوژمَن بزانە كـوردم

ھاشم:

دریژ ناکەم ب كورتئ

دى ئەو بیت یا مە گۆتئ

چ میدیا و چ پارتئ

كوردستانا ژ مَن خاستئ

دوژمَن بزانە كـوردم

دلی بریندار بیژه^(۱)

هاشم:

دلی ریندار بیژه کاج دەمه ژ تهر
زستان بووری ب هه‌یقا هاقین خه‌به‌ر ژیرا
په‌یمان هاته‌ گریدان نیشانی زیر ژ ویرا

سه‌لمان:

بی دل برا دزانم ته‌ دلی برینداره
ئه‌گه‌را برینداریی بی ئاهین و زۆرداره
تۆ ئه‌فرۆیی نیزیکی به‌ئی یا دویر هه‌واره

هاشم:

برا دلسۆز بخوینه بو ئه‌قی جهرگی سۆتی
ب خودی من دگهل ئه‌قینه د خه‌وی دا من یا دیتی
وی له‌شی من ه‌شک کروی دلی من فرۆتی

سه‌لمان:

بی دل برا دزانم عاشق و مه‌عشوق جۆتن
خۆدانیت شاشکین مه‌زن و کیز^(۲) دانه‌ فرۆتن
وان بی به‌خت و زۆردار دلیت ئاشقا وتن

(۱) ئەف هه‌لبه‌سته ل پێککه‌فتی (۱۹۷۲/۷/۱۲) ئ ل گوندی (شووش - ده‌فهرای زبایریان) هاتیه

قه‌هاندن.

(۲) کچ.

هاشم:

برا بخۆدی ئەفرۆکە ئەز مامەقە بێ هیقى
تۆل من پاكه نیچیرئ پا هه ئەزم یئ کیقى
من زانى ئەشق زیره ناگیرتن نرخا زیقى

سهلمان:

ئهرئ ئاشق چ بیژم دهرئئ ئەشقی گرانه
فهقی و مهلا مه دیتن وا دل نهکر دهرمانه
یئ دلی دهرمان نهکته بێ شک ئەو بێ ئیمان

هاشم:

چ بکهه چاره چیه برا ئەفرۆکه رۆژ ئاقابی
مه ئاشق و دلدار دلی مه ژیک جودا بی
فهلکا من وهرگه ریا زهری ژ کیقه وهندابی

سهلمان:

بئ دل برا دزانم گرتن بۆ ته یا فهره
ئهو رپکا کۆ تۆ چوین ئەقرو یا بئ مه فهره
فریشه بۆ ته دگرین ئەوان ژى هه کسه ره

هاشم:

دلی من دئ ب کهوینه هه ر تۆ یئ ئاشق په رست
دونیا یئ تۆ نه بینه کهس نه ما راست و دروست
تابیتئ بۆ من بینن دابییژن هاشم نقت

سهلمان:

هاشم برا دزانم ته هه ره عشق دقیتن
ئەقرو ته رۆژ ئاقایه ئەو رۆژ یا ناهه لیتن

ترسم ئەجەل پێ نەدەت بەلکی مرن زوی بێتن

هاشم:

سەلمان برا بزانه مرن بۆ من گوڤه‌نده
ئەقین دلی بەرنادەت دلێ من هەر یخ بەنده
ئەز کەفتمە خیالا ئەو ژێ یا مای پێر گەنده

سەلمان:

بریسێ ل عەفری دەرکەفت گەشتە ئەرشی پەحمانی
ئەوا خودێ ئقیسی ژبەر چ کا تو نزانێ
مەم و زین ژبیرا تەبن کا ئەو چوونە چ خانێ

هاشم:

وەختێ ئەو چوونە خانێ ئەوا مزگینی دامن
دیما ئەشقی مرنە گەلی ئاشقا پابن
دێ چینه گورستانێ ئاشق ژێک جۆدا نابن

سەلمان:

هاشم بێ شک بزانه کانی فەرهاد و شرین
فەرخ و ستی ئاشقن ل جزیری ستی و تاجدین
ئەگەر خاتین مامبزه ئەم رافچینه دێ گرین

هاشم:

برا کەفتمە ئەفرازی بێ شک ئەز دێ مرم
مرن بێتە بازاری موشتەریمە دێ کرم
کوقانێن قن ئەقینی بیا بەس بیت هەلگرم

سەلمان:

ئاشق بەسە هەلگرە ئەقان کوقان و دمردا
چەند نووسەر و بووژا ژ دلی تە خەبەردا

مخابن بۆ یی ئاشق کەفتە دەستێ نەمەردا

هاشم:

ئەم ئەفرۆکە هەزار دیارە بێ کەس و کارم
بوورین ژ من دەم و سأل ئەز هەر یی بریندارم
بریار هاتە دانائێ ژبەر چ بەدکارا^(۱) خارم

سەلمان

بریارا دگەل بێ پەحما بزانه یا بێ ڕێ یه
ئەو نازدارا دلی تە پاشی تە ئەو بۆ کێ یه
گازندە مە ژ کەس نینه هەوارا مە ژ خودی یه

هاشم:

پۆندکێن من هاتنە خار وەکی تەقین بارانێ
چاقەرێی پەحما وی بیم من نە دیت بیتە خاری
ئاشق هەرد بێ مرادن هەر چەند بگەهنە یاری

سەلمان

ب خێر چی برا شەهیدێ ئەژی دگەل تە بەژدارم
گەر تو پێ بێ مرادی ئەژی هەر یی بێ بام
گەردەنا تە ئازا بیت ئەز ژ تەرا نەجارم

^(۱) مروقین نەباش.

بهیتا گیا (۱)

سلاقیٔت گهرم ل سهر شیر و مهردا
دا گوھ بدھینه رهنگیٔت مه کوردا
ومرن دا بگهریٔن ناق دار و بهردا
ژ دلا دهرییٔنن قان کول و دمردا
ئهی گهلی لاوا دئ (۲) دهست ههلیٔنن
شیریٔت بههانه (۳) چهکا بکار بیٔنن
رؤناهیٔ (۴) ههلکهٔن نهقه مریٔن
لاقیٔت مللهٔتی (۵) ریٔیا خو بیٔنن
خهٔتیرا بکؤتن چهٔقروکا (۶) بیٔنن
سهٔد هزار لوکس و گؤلویا تیٔنن (۷)
وهلام و موژده ییٔت (۸) ژ مهرا هاتی
داگوھ بدھینه رهنگیٔت (۱) وهلاتی

(۱) ئەف ههلبهسته ل ریککهفتی (۱۹۷۳/۴/۲) ئ ل باژیٔری (ئاکری) هاتیه فهاندن. ل

جههکئ دیتر: رهنگیٔت جئ کوردا.

(۲) ل جههکئ دیتر: ئهی گهلی کوردا زوی.

(۳) ل جههکئ دیتر: پهانه.

(۴) ل جههکئ دیتر: رۆناکئ.

(۵) ل جههکئ دیتر: دا لاویٔت کوردا.

(۶) چهٔقروک: رها گیایهکیه دبیزنئ (بای).

(۷) ل جههکئ دیتر: دینن.

(۸) ل جههکئ دیتر: یئ.

ههڙا^(٢) و شهپالی ژمهرا^(٣) خهلاتی
ههڙا ئیک شهقی تازه ههلاتی
ل سهر تهدا بجین^(٤) چهند مانگ و سال
چهندا شرینی ئهی جاننا دهلال
سوپاس ژ تهرا بوهارا پپر کال
ته خهملاندن چیاک و نههال
ناقدا دئ فرن^(٥) بالدار و تههوال
خوندنا بلبلی دگهل بیه^(٦) ههقال
رهنگئ کولیکا فرینا چویچکا
دهنگئ بجویکا خوشه ل سهر گويفکا^(٧)
ئادار و نیسان ههر دوو ب کولیکن
د وهلاتئ مهدا^(٨) ئهو ههر دوو بویکن^(٩)
کتک^(١٠) و ژووری ههر دوو نیرگزن
ئهون کو دلا ژ لاووکا دزن^(١١)

(١) ل جههکئ دیتر: چاک گوھ بدهنه رهنگئ.

(٢) ل جههکئ دیتر: جوانی، بالکیشی.

(٣) ل جههکئ دیتر: ژ مپرا.

(٤) ل جههکئ دیتر: ل سهر تهدا بوورین.

(٥) ل جههکئ دیتر: فرین.

(٦) ل جههکئ دیتر: خوندنا بلبول گهل.

(٧) ل جههکئ دیتر: گیفکا.

(٨) ل جههکئ دیتر: کوردا.

(٩) ل جههکئ دیتر: بیکن.

(١٠) ل جههکئ دیتر: نیرگزا دهشتئ یه.

کولیکا هیژا^(٢) یا ب نافی و پڤ شهنگ

ب نافی ئیکه شبی دی^(٣) سئ پهنگ^(٤)

ئهوچ کولیکن ل کوردستانئ

هه می جا شین بیت مانگا^(٥) نیسانئ^(٦)

رهوشا نافی لاتا نیرگزا ژووری

قیانا ملله تی^(٧) دبمه گووری

کو لاویت کوردا سهر دکه فنه^(٨) چیا

دی هوین کیفه چن نیرگزا ژووریا

نیرگزا زین ژووری شیرین و نازن

کو کچکیت کوردا لاوکا دخازن^(٩)

ئه که سئ مللهت بیت کو خو نه قیتن

ناف چ وه لاتا ئه و بکیئر ناهیتن

(١) ل جهه کئ دیتر: ئهون که دلا شلاه هه دزن.

(٢) ل جهه کئ دیتر: جوانی، بالکیشی.

(٣) شبی دی: وهکی یا دیتر.

(٤) ئهف مالکا ل خواری د دانه یا سهره کیدا نه هاتیه:

کولیکا هیژا یا ب نافی و پڤ شهنگ

ب نافی ئیکه شبی دی سئ پهنگ

(٥) ل جهه کئ دیتر:

(٦) ئهف مالکا ل خواری د دانه یا سهره کیدا نه هاتیه:

ئهوچ کولیکن ل کوردستانئ

هه می جا شین بیت مانگا نیسانئ

(٧) ل جهه کئ دیتر: ژ قیانا کوردا.

(٨) ل جهه کئ دیتر: سهر کیۆ.

(٩) ل جهه کئ دیتر: دا کیژیت کوردا ژ لاوا بخازن.

بژیتن میتک هه یا دی زهیتۆن

جانا بی شهرم تو بی زهربهتۆن^(۱)

ئهی گهلی لاوا دا ئهم بزانین

نامه بی تیگر ئهو ههرد کریتن

دا گوھ بدهینئ زارۆک و مهزن

رهوشا کولیکا تو یئ گول بزنی

پتینکا سهوره وهرزا یا ل زۆره^(۲)

مه رناهیئت بیرئ یئ بی بسپۆره^(۳)

جان گوھ بدهنه قا گول و گیان

دهرمانئ بئین خووش توی ب ویژان^(۴)

باش پئ بزانن رهش و شین و سۆر

نا دهبنه ب هنگو ئیک بن خهلهندۆر^(۵)

(۱) (زهربهتون): کولیکهکه لدویف بهفر هه لاندنئ شوین دبیت. ئەف مالکا ل خواری د

دانهیا سههرهکیدا نههاتیه:

بژیتن میتک هه یا دی زهیتۆن

جانا بی شهرم تو بی زهربهتۆن

ل جههکئ دیتر: بیتانک یا سوره ناف وهرزا زۆره.

ل جههکئ دیتر: یا جانه شلیر بین خوشه کنیر.

(۴) ویژان: گیایهکئ بئهن خهشه. ئەف مالکا ل خواری د دانهیا سههرهکیدا نههاتیه:

جان گوھ بدهنه قا گول و گیان

دهرمانئ بئین خووش توی بویژان

ئەف مالکا ل خواری د دانهیا سههرهکیدا نههاتیه:

باش پئ بزانن رهش و شین و سۆر

تا دهبنه ب هنگو ئیک بن خهلهندۆر

بهنی و خهله‌ندۆر ئهو ههر دوو ئیکن

چی کهسێ میڕ بیت گهله چی ریکن^(۱)

کاری دۆزمنی ههلبی و داڤه

گیایێ کهفر بن بیژن بوغا^(۲) ڤه^(۳)

بلول نهکاری کهسێ بی لیڤه

زهری درسین بزانی گول سیڤه^(۴)

کهسێ نهگوهدار ههر دین و شیته

ناما بی تیگر ههر یا کریته^(۵)

نهبیژن کوره تو شیته و دینی

چاک هوون بنیرنه میشا هنگینی^(۶)

(۱) ئەف مالکا ل خوارێ د دانەیا سەرەکیدا نەهاتیە:

بهنی و خهله‌ندۆر ئهو ههر دوو ئیکن

چی کهسێ میڕ بیت گهله چی ریکن

(۲) ل جهه‌کی دیتەر: چه‌شنه گیایه‌که ل که‌فرا را شین دبیت گه‌له‌ک یا بین خوشه.

(۳) ئەف مالکا ل خوارێ د دانەیا سەرەکیدا نەهاتیە:

کاری دۆزمنی ههلبت و داڤه

گیایێ کهفر بن بیژن بوغاڤه

(۴) ئەف مالکا ل خوارێ د دانەیا سەرەکیدا نەهاتیە:

بلول نهکاری کهسێ بی لیڤه

زهری درسین بزانی گول سیڤه

(۵) ئەف مالکا ل خوارێ د دانەیا سەرەکیدا نەهاتیە:

کهسێ نهگوهدار ههر دین و شیته

ناما بی تیگر ههر یا کریته

(۶) ئەف مالکا ل خوارێ د دانەیا سەرەکیدا نەهاتیە:

ئەو مېشا رابووی چەند شلخە وئ دای
شلخە بوونە ورج ماك ب تنى ماى^(۱)

چاك گوھ بدەنە پەنگى جى كوردا
كەسكاتى رابوول ھەمى ئەردا^(۲)

شىن بوون بىزىزۆك^(۳) بىن خوشى كنىرۆك
جانن ئادارۆك سۆرن پەبەنۆك^(۴)

جانا سەر نخون توى گولا گول شەيلۆك^(۵)
رەزىت مە كوردا ھزىرە و نارۆك^(۶)

نەبىژن كورە تو دىن و شىتتى
چاك ھووين بنىرنە مېشا ھنگىنى

ئەف مالكا ل خوارى د دانەيا سەرەكىدا نەھاتىە:^(۱)

ئەو مېشا رابووی چەند شلخە وئ دای
شلخە بوونە ورج ماك ب تنى ماى

ئەف مالكا ل خوارى د دانەيا سەرەكىدا نەھاتىە:^(۲)

چاك گوھ بدەنە پەنگى جى كوردا
كەسكاتى رابوول ھەمى ئەردا

ل جھەك دىتر: كولىكەكا سۆرل چىايى شىن دىت.^(۳)

ل جھەك دىتر: گىايەكە بەھارەكا زوى چىدبىت بەرى گەھشتنا بەرى. ئەف مالكا^(۴)

ل خوارى د دانەيا سەرەكىدا نەھاتىە:

شىن بوون بىزىزۆك بىن خوشى كنىرۆك
جانن ئادارۆك سۆرن پەبەنۆك

ل جھەك دىتر: كولىكەكا زەرە يا سەر نخوینە.^(۵)

ئەف مالكا ل خوارى د دانەيا سەرەكىدا نەھاتىە:^(۶)

جانا سەر نخون توى گولا گول شەيلۆك

توڤگا بېچاره ترشـۆکا ژاره^(۱)

ئەو هیاک و ئیپراخ ئەو ژى گـراره

ئەف هەردوو گيايیه گيايیت خارنئ نه

رۆژهك دئ هیتن ئیت^(۲) تهنگافیئ نه

دەرمائى زكى تولترشه و هن ترش

توژى يا باشى ئەى هژیرا خـرش

دەرمائى بايى سـیره و مامیران

ئەوین دیف را تین^(۳) گيابهنده و پزبان

چاك گوھ بدنه گيايیت گـرارا

کیژ^(۴) و کور پیکشه هاتنه وارا^(۵)

نەبیژن کوره یئ درهوینه

خیرك و سپیك یا دی پر پینە

ئەف هەر سئ گيايیه^(۶) خارنا دەوینه

سەلمكئ ژیدكەن كەنه دەوینه

رەزیت مە کوردا هژیره و نارۆك

(۱) ل جههكئ دیتەر:

(۲) ل جههكئ دیتەر: رۆژهك دئ ئیتن.

(۳) ل جههكئ دیتەر: یئ ب دویف را تئ.

(۴) كچ

(۵) ئەف مالكا ل خوارئ د دانهیا سەرەكیدا نههاتیه:

چاك گوھ بدنه گيايیت گـرارا

کیژ و کور پیکشه هاتنه وارا

(۶) ل جههكئ دیتەر: گيايى.

چ تشتی کوردا یی به لاش نینه

من زمر دقیتن بی رهنگ شینه^(۱)

چه پوی دبیژیت نه بیژن^(۲) درۆیه

خارنا مالى تی تالی و هیرویه

دا ئەم بزانی مروقییت زانا

هه لزو پاییز د باشن زستانا^(۳)

زیابوک و مهنهك باهیهك دگهل^(۴)

ئه گهر نه زانن دئ پیهیهت مه تهل^(۵)

ئهف ههر سی گیایه ییت رهقه ندینه

ئه گهر نه زانن ئەو بیژوینه^(۶)

ئه گهر نزانى كه ئیزۆ چیه^(۷)

بیگومان بزانی بو نافی ژایه^(۸)

^(۱) ئەف مالک ل خورئ د دانهیا سه ره کیدا نه هاتیه:

من زمر دقیتن بی رهنگ شینه

^(۲) ل جههك دیتر: چیاویژ بیژن نابیت.

^(۳) ل جههك دیتر:

هه لزو باى باشن ئەو زستانا

چاك گوهر بدهنه مروقی زانا

^(۴) ل جههك دیتر: مهنهك و سیابوبایك یا دگهل.

^(۵) ل جههك دیتر: ئە گهر نه زانی ژیر تیه مه تهل.

^(۶) ل جههك دیتر: ئە گهر نزانى ییت تیژوینه.

^(۷) ئەف مالک ل خورئ د دانهیا سه ره کیدا نه هاتیه:

ئه گهر نزانى كه ئیزۆ چیه

^(۸) ل جههك دیتر: بیگومان ئیزو نافی ژایه.

سەندەل و پیناس^(۱) ئەون ییت پەنگا

بو تەفنگەرا بەدەستیت چەلەنگا

ئەو تەفنگەرین چەلەنگ و دەستەل

خۆشتەفیا کوردا ھەر توئ سەندەل

ھالال و بەیبین^(۲) سیسن^(۳) و نەسرین

بنەفش و سومبل^(۴) نازک^(۵) و نازەنینن

پەوشا گیایی^(۶) گیا گیازمەرە

پەوشا کولیکا ھەر گولا زمەرە

مە ژوہ را گۆتن چەند پەنگ و کولیک

بژی^(۷) گول چیچەک یا دی گول مەخمیرک

سۆرین و بندار^(۸) سۆریاز و کشارگ

لێشێ گۆت زویبە ل شیفی^(۹) بو درەنگ

ئەز تە ژبیر ناکەم تو شرین کەفری

کشارچ چیدبیت ژ دەنگی ئەفری^(۱)

(۱) ل جھەکی دیتەر: پووناس.

(۲) ل جھەکی دیتەر: بەیبوین.

(۳) ل جھەکی دیتەر: سوسن.

(۴) ل جھەکی دیتەر: سمبل.

(۵) ل جھەکی دیتەر: ناسک.

(۶) ل جھەکی دیتەر: گیایی ھە.

(۷) ل جھەکی دیتەر: بژیت.

(۸) ل جھەکی دیتەر: چورین و بندارک.

(۹) ل جھەکی دیتەر: لویشێ گۆت زوو بن شیف.

گشتی^(۲) بـزانن ههزار و چ میـر
دهردی تهنگاقیـع توـیـع كهـقلهـپـیر

ل وهلاتی دخۆشن^(۳) كانی و رویار
چ سیبهر دخۆشن؟ بهری و دیندار

لاویت مللهتی دا لبن^(۴) روینه‌خار
کیژ و کور پیكشه‌دی كهنه^(۵) ههوار

نالینا بائی و هوشینا دارا
بهه كهقی دخۆشن ئاقا ریبارا^(۶)

خشینا كیشیا ل گهلی و نزارا^(۷)
نیچیرقان دگرن ئهوان^(۸) ههسارا

نان چیچك یا خۆشه و نیركیت دریا
ئهو جهو دخۆشن ددهقی زهریا^(۹)

(۱) ل جههكی دیتەر: كشارك ژ جی به چ دبن ژ دهنگی ههوری.

(۲) ل جههكی دیتەر: ههمی.

(۳) ل جههكی دیتەر: وهلاتی خۆشه.

(۴) ل جههكی دیتەر: دا لاویت كوردا ژ بهه.

(۵) ل جههكی دیتەر: بكهنه.

(۶) ل جههكی دیتەر: نالینا بایخ هوشینا دارا.

(۷) ل جههكی دیتەر: پیژنا كیشیا ل گهلی و نزارا.

(۸) ل جههكی دیتەر: نیچیرقان دی چن گرن.

(۹) ئەف مائكا ل خوارئ د دانهیا سهههكیدا نههاتیه:

نان چیچك یا خۆشه و نیركیت دریا

ئهو جهو دخۆشن ددهقی زهریا

خەرتەلوک ژى کر کيژیت گونديا
کوردستان خۆشه ب فا گول و گيا^(۱)

دا گوھ بدهينه فان پهنگ و تهرزا
ومرن دا بگهريپن ناف دار و پهزا^(۲)
بن هيشک و گهنموک و پينگ^(۳) و سپيندارووک
سئ بسک و سيرومک کيژنه و پهشادووک
کوردا ما ب تنئ تونه ماری ژوک
ناف ترشی د خۆشن کيزی^(۴) و کيزرووک
ئهوئ ل وان^(۵) خۆشتر سلک و چهواندر
دهرمانئ بپن خۆش ههر تویی جاتر
بامی و فلفل وان^(۶) رۆنکرن دل
ئهو باجانا پهش وهکی چاقئ کل
باجانا هنده يا^(۷) دی کوئنده
ومرن رويننه خار نهکهن گازنده^(۱)

(۱) ئەف مالک ل خوارئ د دانەيا سەرەکیدا نەهاتیه:

خەرتەلوک ژى کر کيژیت گونديا
کوردستان خۆشه ب فا گول و گيا

(۲) ل جههکئ دیتەر:

ومرن بيپنن فا دار و پهزا
چاک گوھ بدهنه فا پهنگ و لهوزا

(۳) ل جههکئ دیتەر: پئ مريشک و گهنموک و پونیک.

(۴) ل جههکئ دیتەر: توبز.

(۵) ل جههکئ دیتەر: ئەوئ ژ وا.

(۶) ل جههکئ دیتەر: وا.

(۷) ل جههکئ دیتەر: ئەو باجانا سۆره یئ.

بژیته ههقیزا ویژ ناڤهك چیکر

بهنگا دهلالی برین پتاکشکر

هندی کو دبیزم نهشیم بیژم بهس

دهرمانی وهرهمنی تویی تاله گهقس

(۲) بهر سلاکا ژیکهن شیف کلوندوکه

(۳) نیڤرۆزا خۆشه چ روینه و لویکه

رهنگی وهلاتی بوهار (۴) ب جۆشه

خارنا گیای ریڤاسا خۆشه

بو نواف گارارا پیڤاز ههر رهوشه

دهرمانی کهری بزانی (۵) کهر بهشه

رهوشا بوهار (۶) ههر تویی نهفهل

جانا نواف کهقیبا خۆشکا (۷) کاری کهل

من ل دهشتی (۸) دیتن کهنگر و کاری

کاریا مال ویران توچهندا هاری

شوینا (۹) کهزانی سۆرا مهرجانی

تو خۆشیت نهکه دانئ کورتانی

(۱) ل جههک دیتر: دهما خارنی دنیا هه هنده.

(۲) ل جههک دیتر: کوتل دوکه.

(۳) ل جههک دیتر: چ رۆن و لویکه.

(۴) ل جههک دیتر: بهار.

(۵) ل جههک دیتر: دهرمانی کهری مه گۆت.

(۶) ل جههک دیتر: رهنگی بهاری.

(۷) ل جههک دیتر: رهوشا نواف چالیا تویی.

(۸) ل جههک دیتر: مه ل دهشتی.

(۹) ل جههک دیتر: شینا.

ئەه ی گەلی لاوا دا ئەم بزانی

پێیا قی خەتی زەرە نزانی؟

نزانی پێ یی ئەه کافر دپ

کوپی ددان خار ماری پاشدپی

پێیا رهنگی زەر دیاره نزانی

(۱) تەخمینا دکەه تو نەش کوردانی

کە من زەقی چاند قە من تو بپی

(۲) تونە بالداری ل دەستی من بپی

من سی رهنگ دیتن ل (۳) دار ئالینک

هەر سییا ئیکە (۴) دەرمانی هونک

پیل (۵) مال ویران کە چەندا شینە

(۶) سەر قە ژئ بنیپی ناقدا نەبینە

وہ دیوار دانا کاریتە ل مللی

(۷) خیزی نەکە نە هەمبەری چلکی

(۱) ئەف مالکا ل خواری د دانەیا سەرەکیدا نەهاتیە:

پێیا رهنگی زەر دیاره نزانی

تەخمینا دکەه تو نەش کوردانی

(۲) ل جەهک دیتەر: ژ دەستی مدفپی.

(۳) ل جەهک دیتەر: ژ.

(۴) ل جەهک دیتەر: هەر سی یا ئیکە.

(۵) ل جەهک دیتەر: پویلا.

(۶) ل جەهک دیتەر: سەر قەژئ برینە بنقە نەبینە.

(۷) ل جەهک دیتەر: خیزی نەکە نە هەقبەریت چولی.

ئەز دئ پسیار کەم ژ چلیئ بەری^(۱)
ما هەتا کەنگی دئ بیتە هەری

ئەز دئ پسیارکەم ژ دارا مازی^(۲)

تو ژ من دلمایی تو چ لمن خازی^(۳)

مازییا دبیزیت کو مازییا شینم^(۴)

ل هەمی وەلاتا بی مراد نینم^(۵)

کو مازییا شینە یا بەیھودەییە^(۶)

دئ بەنە شارا یا بەهانەییە^(۷)

ئەی گەلی لاوا دا ئەم بزانی

پتیا دروستی هەر دو کانەییە

کەزانا دوو بەر ئیک ژئ بەنیشتە

چ تەنگافیا هات ئەو هەرا^(۸) پشتە

وەلاتی خوشە کانی و ئاقە

ئەو گایئ بین خوش زانن بوغ، ئەقە

(۱) ل جەهکئ دیتەر: ژ جولین بەروی.

(۲) ل جەهکئ دیتەر: ژ دارا مازین ئەز دئ پسیار کەم.

(۳) ل جەهکئ دیتەر: تو ژ من دلمایی ژ من چ دخازی.

(۴) ل جەهکئ دیتەر: مازییا دبیزیت هە ئەز یا شینم.

(۵) ل جەهکئ دیتەر: بی نیاز دمینم.

(۶) ل جەهکئ دیتەر: کە مازییا یا شینە هە باشیا تەییە. (بیهوده) پەیقەکا فارسیە و پامانا

(بئ قازانج) ددەت.

(۷) ل جەهکئ دیتەر: گەر یەنە شارا یا ب بەهانەییە.

(۸) ل جەهکئ دیتەر: چ نەنگافیا بیت ئەو هە یا.

بژیتن كهفوت بهر ههستی و كهفچكا^(١)

جگارا پێكه نانه ناف باسكا^(٢)

شینوك و خرنیفك نائفه بن كاركا^(٣)

وئ پۆژی خۆشه كیژ^(٤) بچنه داركا

به پۆزا بگرن ههتا نزارا

دا گوه بدهینه دهنگی رپیارا^(٥)

رמושا دهف ئافا بوو تووی چنار

جانا بی سییهر تووی سپیندار^(٦)

هندی سپیندار گهلهكا بچینن

دا لاویت كوردا بشین بهر روینن^(٧)

بژیتن کیرات یا دی هه لالیك

كاروانیت كوردا زی^(٨) دكهنه سهفیک

(١) ل جههكی دیتر: بژیتن كهفوت یا هوسکی و كهفجا.

(٢) ل جههكی دیتر: چگارا تیکه نانه ناف باسكا.

(٣) ل جههكی دیتر: شینوك و خورنیک ئه و زی هه ر د باشن.

(٤) كچ.

(٥) ل جههكی دیتر: و مرژی بنیرن ناف بنیت دارا

(٦) ئهف مالكا ل خورای د دانهیا سهههكیدا نههاتیه:

رמושا دهف ئافا بوو تووی چنار

جانا بی سییهر تووی سپیندار

(٧) ئهف مالكا ل خورای د دانهیا سهههكیدا نههاتیه:

هندی سپیندار گهلهكا بچینن

دا لاویت كوردا بشین بهر روینن

(٨) ل جههكی دیتر: زوی.

دا گوھ بدهینه گونی و تهفریان^(۱)
گونیا سۆتنی تهفریه دهرمان

کورسک و گوھیشک ئەو برانە و خویشک
ئەگەر تۆ شیژی تۆ نە بە کیریشک^(۲)

بژیتن شایر ئەوا^(۳) دی کنیەر
کیریشک^(۴) نە بە گشتی دی بنە شییر^(۵)

کئ جھئ وەلاتئ خو نەقیئت^(۶)
ناف چ وەلاتان ئەو ب کیر ناھیت^(۷)

ئەوی خو نەقیئت یئ شەرمرارە^(۸)
چ^(۹) جار نەبیژن کفر بوھارە^(۱۰)

کو^(۱۱) کیرات شین بی نەگرن بوھاری^(۱۲)
ژنا ب میربیت مە^(۱) بیژنی یاری

(۱) ل جھکئ دیتەر: گونیا و تهفری.

(۲) ل جھکئ دیتەر: کوردۆ توی شییر قەد نەبە کیرویشک.

(۳) ل جھکئ دیتەر: بژیتن هەفرست هەیا.

(۴) کیریشک.

(۵) ل جھکئ دیتەر: پۆزا تەنگافین لاو کرتی میر.

(۶) ل جھکئ دیتەر: چی کەسئ کورپ بیت کە کورد نەقیئت.

(۷) ل جھکئ دیتەر: ناف چو وەلاتا ب کیر ناھیتن.

(۸) ل جھکئ دیتەر: هەر چی نەقیئت یئ شەرمرارە.

(۹) ل جھکئ دیتەر: چو.

(۱۰) ل جھکئ دیتەر: بهارە.

(۱۱) ل جھکئ دیتەر: کە.

(۱۲) ل جھکئ دیتەر: ب بهاری.

دا گوھ بدهینه مروقییت زانا^(۲)
 بوھارا خۆشه^(۳) ب دهنگی شانا
 کارک کو باری بزنی ماری^(۴)
 دلا نه بهنه شار و بازار
 کو کچکییت کوردا سهرکهفته چیا^(۵)
 خۆناقئ گرتن سه رییت فا پویا^(۶)
 که کیژییت کوردا گازدکهنه لاوا
 لککیت پارزینا کهفتنه بن سینگییت وا^(۷)
 خۆناقئ گرتن بره و ئه نیییت وا
 رهنگی سپی و سۆر دا سهر پوییت وا^(۸)

- (۱) ل جههکئ دیتر: نا.
- (۲) ل جههکئ دیتر: چاک گوھ بدهنه مروقی زانا.
- (۳) ل جههکئ دیتر: بهارا یا خۆشه.
- (۴) ل جههکئ دیتر: کارک دئ هیپریت بزنی ماری.
- (۵) ل جههکئ دیتر: کیژیییت کوردا سهرکهفته چیا.
- (۶) ل جههکئ دیتر: پارزین هه لگرتن چوونه پهنجاری. ئەف مالکا ل خورئ د دانهیا سهرهکیدا نههاتیه:

خۆناقئ گرتن سه رییت فا پویا
 ئەف مالکا ل خورئ د دانهیا سهرهکیدا نههاتیه:

که کیژییت کوردا گازدکهنه لاوا
 لککیت پارزینا کهفتنه بن سینگییت وا
 ئەف مالکا ل خورئ د دانهیا سهرهکیدا نههاتیه:

خۆناقئ گرتن بره و ئه نیییت وا
 رهنگی سپی و سۆر دا سهر پوییت وا

گوووکئ^(۱) گازکر گۆتە نازوکئ
وهرن دا بکهین^(۲) هئدهک ترشووکئ

گوهداری و گووفین بژیتن تهراش
رۆژیت تهنگافیا وئ میردانه پاشی

لاویت مللهتی نافدا نهبوون شاشی
خاتینا دارا ههر تووی دار کاشی

هیشتا مهلایی بانگئ نهدايي^(۳)
شقانا کار کر مهپ^(۴) بره^(۵) چيایی

دهمئ رۆژههلات هاتنه نهیلا
کولمشتا مهشکا هوهو یا چيلا^(۶)

هات دانئ نیفرۆ مهپئ ل تشیت خورا
بییری ب ریکهفتن گۆتنه^(۷) بسپورا

(۱) ل جههکئ دیتەر: کوترۆکئ.

(۲) ل جههکئ دیتەر: بجینه.

(۳) ئەف مالکا ل خواری د دانهیا سهههکیدا نههاتیه:

هیشتا مهلایی بانگ نهدايي

(۴) پهز.

(۵) ل جههکئ دیتەر: بر.

(۶) ئەف مالکا ل خواری د دانهیا سهههکیدا نههاتیه:

دهمئ رۆژههلات هاتنه نهیلا

کولمشتا مهشکا هوهو یا چيلا

(۷) ل جههکئ دیتەر: بییری ب رئ کهتن بیژنه.

ئەو مەرى تېكەل چ مەپ و بزى
شقان و بسپۆر دورا د بەزن^(۱)

ھندەكا ھېشتە ھندەكەيت دۆشنى^(۲)

دەردى بېرىا گەلەك د بى ھۆشنى^(۳)

شقان گاز دكەت بسپۆرەيت بېزىت
كارك دى گەرەيت دى بزنى^(۴) مېزىت

مىھى دى زىتن بەرخى تاقىزىت

كابانىال مالى دى نانى^(۵) پېزىت

ئەقەيە رېكا^(۶) مەپى و قىانى
بېرى ب رېكەفتن كېشك^(۷) بەردانى

شقانى گازگر بەرخەقان كانى

گولكېش گازكر بۆ بېرىقانى^(۸)

(۱) ئەف مالكا ل خورائ د دانەيا سەرەكيدا نەھاتىيە:

شقان و بسپۆر دورا د بەزن

(۲) ل جھەكى دىتر: ھندەك وشتە و ھندەك د دۆشنى.

(۳) ئەف مالكا ل خورائ د دانەيا سەرەكيدا نەھاتىيە:

دەردى بېرىا گەلەك د بى ھۆشنى

(۴) ل جھەكى دىتر: كارك دى ھېتن بزنى دى.

(۵) ل جھەكى دىتر: كابانى لەزكر نانى دى پېزىت.

(۶) ل جھەكى دىتر: پەنگەيت.

(۷) ل جھەكى دىتر: بېرى ب دەركەتن بېچك.

(۸) ئەف مالكا ل خورائ د دانەيا سەرەكيدا نەھاتىيە:

شقانى گازگر بەرخەقان كانى

گولكېش گازكر بۆ بېرىقانى

ئەفەیه خۆشیا مه^(١) ل كوردستانئ
كورهی هەر گۆتن بۆ گوھ ئیدانئ^(٢)

(١) ل جههكى ديتتر: ئەفەنە رەنگیت چئ.

(٢) ئەف مالكا ل خواری د دانەیا سەرەكیدا نەهاتیە:

كورهی هەر گۆتن بۆ گوھ ئیدانئ

چ بکهین ئەم^(۱)

چ بکهین ئەم	ههکه خوینمیژا خوین میتن
چ بکهین ئەم	خوینا گهنا هاته ریتن
چ بکهین ئەم	ما کئ ئەف زینه هو دقیتن
چ بکهین ئەم	مژ و بهفر ههرا تیتن
چ بکهین ئەم	خوینمیژ ههري کوردا دمیژن
چ بکهین ئەم	دلیت ژارا یئ د بریژن
چ بکهین ئەم	جاش ژی ههمی د لال و گیژن
چ بکهین ئەم	یئ پینگاڤا دویت د هاقیژن
چ بکهین ئەم	هوین خویندنگهها نهخوینن
چ بکهین ئەم	دایکا زاروک بو نهمینن
چ بکهین ئەم	دل پپر خهه و پپر برینن
چ بکهین ئەم	کچا بئ دل ییت دورینن
چ بکهین ئەم	جوتیار زهقیئ نهکیلیتن
چ بکهین ئەم	مهگیپر مهیئ نهگیریتن
چ بکهین ئەم	شهقا تاری پۆن نهبیتن
چ بکهین ئەم	زههرا ماری نه بریتن
چ بکهت ئەهو	ئهري شووشی چهوا بژیتن

^(۱) ئەف ههلبهسته ل ساللا (۱۹۷۶) ئ ل گوندئ (شوش - دهقرا زیاریان) هاتیه فهاندن.

مال ئافاھیا بابج مەزن بارزانی^(۱)

فەلەك خائین مال ویرانی
بەھی كەفتە كوردستان
سەرۆكی مە كوردا كان
گەلی كوردا كا بارزانی

فەلەك خائین ئەی هیلاکی
بۆچی مە دبەهی قی پۆناکی
ئاگر بەردا سەر میلاکی
پەخنە نینە ژ یەزدانی

بارزانی ئەم بی باب کرین
بی گومان ئەم هەر دئ مرین
ئەم نەویترین تیر بگرین
بوهار داھات زقسستانی

خەستا تولى هەژاری یە
مشەختیا تە خەریبی یە
مللەتی كورد چاف گری یە
هەوار چوونە بەر ئاسمانی

سەیدا بی چووی ئەمیّت هیلا
سەیدای چەمی بۆ مە کیلا
ئەو بەهەشتا خودی یا دای
یا تیدا بەهرا بارزانی

^(۱) ئەف هەلبەستە ل پێككەفتی (۱۹۷۶/۳/۱۱) ئ ل گوندی (شوش - دەقەرا زێباریان) هاتیە

قەھاندن.

بارزانی نهیئ مری با
هەر بهرچاقیئت دوژمنی با
بلا شووشی بهدهل وی با
مه ههواره یا بارزانی

گولانئ ئەم هوشیار کرین
ئەنفالا ئەم هیلاک برین
کوردین چ جار ئەم نامرین
نا بریئتن کوردستانی

لافاهوکا گهوره باری
مژ و تهما کره تاری
مهسوود پابو بجینه هاری
سهه موخابن بو بارزانی

نهکیر برا تو ب خودئ کهی
پسیاریت باش ل بارزانی بکهی
وان پرسیارا ب کوردی لی بکهی
پهحمهت بیارن سهه جانی

من سویند خاری ب کوردستانئ
ئهو نهمرن ل گورستانئ
شیر نابریئن ل بارزانیئ
گوری ته بم ئەهی بارزانی

ڦيان^(۱)

جانەك من دیت سەربانی
چ حال بو من نەھیلا
پاشی بەژنا وی جانع
ئەز كەفتمە نافع نھیلا
ئەز هەژاری بەژنا تە
هەردەم ئەزی ل نافع ریلا
ژیەر ڦینا بەژنا وی
ل من تیتن ئەف هەوارا
تە ئەز دیتم سەربانی
چ حال بو تە زی نەمان
دەمە ئەز تە نەبیئم
رۆنای ل من وەندا بوو
ئەوی عەشقی ببینیت
ژ دو نیایی جودا بوو
خەنیە ل خودان مرادا
ئەویت خودان دوست و یار
تو خاتینا نازداری
کولیکا سەری چیا
تو ریڤاسا رەنیایی
داخازا دل تاوییا

^(۱) ئەف هەلبەستە ل ریڤکەفتی (۱۹۷۶/۴/۲۲) ئ ل باژیری (ناکری) هاتیە ڤهاندن.

ئەز گرنوشى وى جانى
 ھەيكەلە لا يونانييا
 ژىھە تىرا چاقىت تە
 ھەردەم ئەزى برىندار
 ئەز ج لى بکەم وەلاتى
 ھەكە نەبىت پىيارەك
 ھەكە لاوى بى ھەقال
 ئەوى نەبىت سەيارەك
 ئەوى جانا شەنگ و شوخ
 ھەكە نەبىتن يارەك
 مینا مرۆفەن لالە
 کوى نینە دەف و زار

ته ب ج نادهم (1)

جانا منن پڙ دهلالی
یا شرینی یا شهپالی
شهقا تاری تو شهمالی

ته نادهم ب شهف بهراتن

ومره دمرفه ههرو جارەك
ل پروین ته ههبوو خالهك
جزی عه ما دگه ل تهبارەك

ته نادهم ب ئههرفاتن

جانا دهلال و خهم رهقین
ئاشا و فیکاس ناف شرین
ئەز و تو دئ پیکه ژین

ته نادهم بهههکاتن

ئاشکرا بین کاریت بهزر
وئ شهقا لهیلهتولقهدر
گافا خودئ ژین زیدهکر

ته نادهم ب سهه کهراتن

(1) ئەف هه لهبهسته ل پیکهفتی (1976/4/25) ئ ل گوندئ (شووش - دهقهرا زئباریان) هاتیه

قههاندن.

جانا دهلال رابه لهزكه
شان كوفانا ل من خلاسكه
ئهقى دهردى ل من بهسكه

ته نادم ب عههساتى

كوره ههزار و بى كهسه
چ جار نابيژيت من بهسه
دلى من دا بهر مهقهسه

ته نادم پوژههلاتى

ته نادم ب مالى دنى
ئاكرى و شووشى و شهرمنى
نائين تليا ته ب تنى

ته نادم ب كائيناتى

مهزمر دڤيتن^(۱)

جانئ زهرئ يا پيرؤزئ
مه تو خاستئ ل زاگرؤزئ
ههتا كهنگئ يا ئالؤزئ

دئ ههواركههه جانئ زهرئ

زهر نيرگزا ناڤا لاتئ
ئارى دا من دگهل راتئ
ئهز كهفتيمه بهر ساباتئ

ئهزئ ل بهر چهرخا جهنجهرئ

تونه سيڤئ و تونه خوڤئ
تودارهكا شهنگ و شوڤئ
رؤژا ميدياي و كاردؤڤئ

وي رؤژئ يئ گؤتئ ههرئ

ته هافيتمه ناف دوزهخئ
سولهيمانئ بؤ شهرنهخئ
كهنگئ دئ قئ كهفن كهرخئ

كهنگئ دئ رؤژ هيتسه دهرئ

^(۱) ئەف هەلبەستە ل ڤێككەفتی (۱۹۷۸/۱/۱۵) ئ ل گوندئ (شوش - دەڤهرا زێباریان) هاتیە

ڤههاندن.

ئىرۆ زهرى مە زۆر دقيقتن
رۆزا زهرى دەمى بىقتن
دەمى نقيقتى دى هيقتن

ئەزم ئىمامى مینبەهرى

دلخ (شووشى) گشت برین
چ دەرمانا کەس نا ئینن
ئاخ و ئوخین ئاق و خوینن

بریندارم بەر خەنجەهرى

برینیت من تەژى خەنجەر
مىرخاز نینە دابینە دەر
ئەز دى مرم زۆرن کەسەر

کا خاتینا ل بەر پەنجەهرى

ئەف دەولتە کەس چ ناکەن
چ دەرمانا پەیدا ناکەن
ئەقى دەردى دەرمان ناکەن

کەس رى نەدا قى پىبەهرى

(شووشى) نەبىژە گۆتتا
دى ل تە دزن ئاخفتتا
دى تە گرن کەنە کونا

کەس نینە تە بینتە دهرى

ئەگەر روس و ئەمريکەیه
چ ئینگلیز و فرەنسەیه
ئەو دزانن مە مافەك هەیه

مە ل قى تارىخ ناینەدەهرى

ژارۆ دلتۆ^(۱)

ژارۆ دلتۆ بریندارۆ
خەم گران و بەندەوارۆ
تەهزی هزر و گرانبارۆ

برین کویر و بی دەرمانۆ

ژارۆ دلتۆ تە چ دقپیتن
گەمی هەیاوەر دگەریتن
فەلەکاتە یا ناھیتن

تە نینە چ مەلەقانۆ

ژارۆ دلتۆ هەش پێمورۆ
یئ جۆتیار و یئ کارکەرۆ
دەری مائی هەر چەپەرۆ

خانئێ چوولە و مال و یرانۆ

ژارۆ دلتۆ پەرئاخینۆ
تەهزی هزر و پرتەخمینۆ
هەتا کەنگی هار و دینۆ

رابعە دلتۆ بیخو دانۆ

ژارۆ دلتۆ تە کەس نینە
فەلەکاتە یا خالینە
رێکا خارە و یئ ئەقینە

ئە ی یئ سەر و یئ سەمیانۆ

(۱) ئەف هەلبەستە ل سالا (۱۹۷۹) ئ ل گوندئ (شوش - دەقەرا زێباریان) هاتیە قەهانەن.

ژارۆ دلوۆ سه‌هه‌رئ خه‌ما

تو بهوشتی چ ل ته نه‌ما

کا رۆژا سه‌هه‌ران و گه‌ما

تۆ هه‌ر مای بی به‌ره‌قانوۆ

ژارۆ دلوۆ بی چاره‌ۆ

بی کوله‌ک و په‌نجه‌ره‌ۆ

چ هاته سه‌ر سه‌هه‌رئ ته‌ۆ

ته‌ژی کول و پپر کۆقانوۆ

ژارۆ دلوۆ کولا مشتی

خه‌میت ته‌نه بار و پشتی

بارانه‌ک هات به‌هار کوشتی

باغچه‌ی نه‌مان ره‌زه‌قانوۆ

خواندن^(۱)

ماکا ملله تا خواندنه
هزار دهرزی نه گیسنه
دارا به نه ئاسنه
بژییت مرۆقی خویندمهوار
یخ نه خوینییت نه دامه ته
نه زانین دهرد و زیلله ته
سرۆشتی نه زانا سوچه ته
خواندن نه ووژداری بریندار
گه لۆ بخوینه بکه رۆناهی
وهلاتی خو بکه ساهی
بی خواندن نینه ته ناهی
چار خانی بی دهرک و دیوار
ومره بخوینه دا بزانی
گهر نه خوینی پیشه مانی
بیانی چوونه ئاسمانی
چوونه ئاسمانا خویندمهوار
ئه و که سی خویندن نه قییتن
ل قی جیهانی بکییر ناهیتن
بی خواندن رۆژ ناهه لییتن
دئ مینییت ژار و به ندمهوار

^(۱) ئەف هه لبهسته ل رێککهفتی (۱۹۷۹/۱۱/۱۰) ئ ل باژیری (ناکری) هاتیه فهانندن.

گەر بخوینن دئ پیشکهفن

گەر نه خوینن سهر ناکهفن

شان ژ بیریا دویر ناکهفن

ههتا کهنگی دئ کهی ههوار

ئەز ژفانئ (۱)

بلبل ھاتە جەم گولئ یە
کەر مرۆقئ کەربەشئ یە
بازی لاوئ نیچییری مە

ئەز ژفانئ نیچییری مە

ھۆزانفانم ئەز شووشی مە
ژ بنیاتی ئەز ھەرکی مە
ئەز ھەژاری مللەتی مە

چاقە نیپری وئ خاکئ مە

خویندەواری ژپەرە کارکر
بالندەرا خو پزگار کر
بەس کەوئ جەئ خو نەکر

ئەز ژفانئ وئ گولئ مە

بلبل ھاتن بو مە تەنا
سەر دئ ھینە سەر رەسەنا
شقان چوونە سەر کەپەنا

ئەز ژفانئ وئ بییری مە

(۱) ئەف ھەلبەستە ل پیککەفتی (۱۹۸۰/۱/۲۰) ئ ل گوندئ (شووش - دەقەر زێباریان) ھاتیە

قەھاندن.

(هومیروس) م^(۱) یئ کورمه

(شکسپیر) م^(۲) بئ چاره مه

بو وه لاتی په روانه مه

ئه ز ژفانی وی مومک مه

فه ره ادا لاوی شریئ یه

مه م دینداری وی زینی یه

سیامه ند گوری خه جئ یه

ئه ز ژفانی وی په ریئ مه

هه سیی گۆته چیا و په ریئ

ئه ز که فتمه ئه قئ هه ریئ

ژ من که که ئه قئ ده ریئ

ئه ز ژفانی وی ریک مه

چیایی گۆتی نه زانی

بیانی چوونه ئه سمانی

نه مه ماله و نه مه خانی

ئه ز ژفانی وی زمیریئ مه

قئ گه وه ریئ دئ دارپژری

که نگی نانی دئ باش پپژری

یا ل ناف دلی تو نابپژری

ئه ز ژفانی وه لامی^(۱) مه

(۱) هومیروس، هه لبه ستفانئ نافداریئ ئه غریقئ دناقه را سه ده یا نه هی و هه شتن به ری زایینیدا دژیا.

(۲) ولیهم شکسپیر (۱۵۶۴-۱۶۱۶) ، هه لبه ستفان و نقیسه ریئ نافداریئ ئینگلیزی .

کا پۆناهی د مالا مه‌دا

چرایه‌ی مه‌ ره‌وشه‌ک نه‌دا

قه‌سه‌یه‌ی وه‌لام قه‌ت قه‌نه‌دا

ئه‌ز ژفانه‌ی وئ کیژئی مه‌

(١) به‌رسقا.

کینه ئەم (١)

وهكى خهلكى ئەم ژى مێرىن
تهنگافيا بهچكه (٢) شێرىن
ههتا كهنگى هۆد بى خێرىن

مللهتى كورد يا كينه ئەم؟

يان گهلهك كورد خو نهناسن
ههتا كهنگى د بى كراسن
خودان كار و تهفر و داسن

مللهتى كورد يا كينه ئەم؟

ههردى بێژين ئەم كورمانجين
بى ياساينه و بى ئارمانجين
بۆ فهلهكى خوش ئارمانجين

مللهتى كورد يا كينه ئەم؟

بۆچى كورمانجى نهزانه
ژبۆ خهلكى خوش نيشانه
رېنجبهريت بهگ ئاغانه

خو نهناسن پا كينه ئەم؟

(١) ئەف ههلبهسته ل رېككهفتى (١٥/٤/١٩٨٠) ئ ل گوندئ (شووش - دهقهرا زيبارىان) هاتيه

قههاندن.

(٢) بجيك.

هندی به گن یان ئاغانه
سوخره و بیکار کارئ وانه
پاله و جۆتیار سهر گهردانه

ملله تی کورد پا کینه ئەم؟

هندی شیخ و ئاغا مابن
شاشکین مهلا دگهل وان دابن
خواندن ل زارۆکا جودابن

ملله تی کورد پا کینه ئەم؟

خودانیڤ شیخ و ئاغا بین
دئ هه ژار و دئ پساوا بین
ل مافع خوۆ دئ وه نداد بین

ملله تی کورد پا کینه ئەم؟

گه لی کوردا ئەم وه ناکه یین
ئهم ئایینی وه ندا ناکه یین
زۆرداری ئه قه بوول ناکه یین

ملله تی کورد پا کینه ئەم؟

ئهم ژ خه لکێ که فنترین
ژ گه له کا می رینت رین
هه تا که نگی ئەم دئ گرین

دا بزانی کا کینه ئەم؟

پابه شووشی مال و پیرانوۆ
برین دارۆ بی دهرمانۆ
بوۆ ملله تی دل کو قانوۆ

بی ژه کوردا کا کینه ئەم؟

دنداری^(١)

هەر وهکی فههاد ل سهر شرینخ ئەز بۆ وئ کالم
هەر وهکی ئەهینداریت مهه و زینا ئەز دئ نالم
وهکی فهرخى دئ جودابم ئەزئ بئ مام و خالم
هەر وهکی سوفییت زهردهشتى چوومه دهرگن لالهشى

هەر وهکی پیرئ سهنعانى دئ قهستا ئەرمه نیا کهه
سوفى و مریدا دئ هیللم جهزیه و زکرا ناکهه
زنارئ ئەز دئ گریدهم ئەز ئەوئ شهرمى ناکهه
بهرازا چیراندن نه شهرمه ناقه شیرم وئ خهشى

هەر وهکی خهج و سیامه ندى ئەز دئ چم بۆ سپیانئ^(٢)
وهکی قیکاسى پاشایئ وهلاتى هیندستانئ
رؤژا تروا ویرانبووئ هیللین و پاريس کانئ
دهمئ ئسپارته رزگار بوو کئ گۆت هیللین پوی رهشى

ئەز چوومه عه ره بستانئ من دیتن روم و عه جههه
قئ جیهانئ ئەز دئ بینم دلئ من تهزئ ئەلههه
گه لهك بئ ژیره دئ بیژن کوره پا کانئ ته خهه
ئهو نزان وئ ده لائئ سه رئ من دایه بهر هه شئ

(١) ئەف هه له بهسته ل ریککهفتى (١٩٨٠/٥/٥) ئ ل گوندئ (شووش - دهقرا زیباریان) هاتیه
قههاندن.

(٢) جیاىئ سپیانئ ل وانئ.

هەر وهکی حههکی و سینههه چهنه رهزلی مه دیتن
ئهفینئ ئاگرهکی گهرمه ئهه و چجارا ناچیتن
بالنده ل دهردئ بزانیته ئهه و ژبهه نافریتن

رۆژا ئامیدین دهرکهفتئ هاته گهلیئ دیرهشئ^(١)

ههر وهکی یووسف^(٢) ل مسرئ بو جانیا زولهیخاین
کا شیخ ئهحهدهئ جزیری^(٣) ئهه دلدارئ سهلواین
ههر وهکی قیس دین و هاری ژ ئهفینا لهیلاین

ته ئاگر بهردا دلئ من ما ته بهسه کهلهشئ

خۆزئ ئهه ژ قئ جیهانئ چوویمانا ناف سهیرانئ
ههتا کهنگئ ئهه ههژارم دئ مینم ل کولانا
مرنا مال ویران ل پیشه بی کار کرم ژ ددانا

جیهانئ گوڤهنه گریدا کوره^(٤) ههر مال شووشئ

بو خاترا یهزدانی مهیگیر جامهکی^(٥) هیڤه بینه
دا ئهه وئ جامئ بنۆشم^(٦) داڤه کهوین برینه
بریندارئ بی دهرمانم دل تهژی ناف خوینه

دیوانئ سهرخۆش و مهستم دویرم ژ وئ روی گهشئ

(١) گوندئ (دیرهشئ) د کهفیته دهڤهرا بهرگارمیا.

(٢) یووسف پیغهمهبر (س).

(٣) مهلا ئهحهدهئ جزیری.

(٤) ههلبهستقان باسئ خوه دکهت.

(٥) (جام) پهیڤهکا فارسییه و پامانا (ترار یان ئامان) ددهت.

(٦) (نۆش) پهیڤهکا فارسییه و پامانا (ڤهخوارن) ددهت.

خاتوینا دئی ل کیڤه ئینم دا وئی جانئ بخازم
من نه ماله و نه مرؤف ئەز ههزاری بئ مرزم
خه لکئ بویکیت فهگوهاستی زاقایی بئ نیازم
داسا ل بهر کویرها ههستایی دئی من دایه جۆشی

جانا نازدار و شهپالی ئەهی شرینئ دهلالئ
وه لاتئ بئ بویک و نارین نا ئینیت پارچه نالی
زاقایی بئ خهن و پیز و نه دانیشن ل مالی
ئهو کهسئ ناقئ وی تینیت دئی ژیرا بهم کپنۆشی

گول^(۱)

گولئ جانئ ته چ ل من کر
کولا دلی ته دهر نه کر
ته ئەف دهرده دهرمان نه کر
ته ئەز سوتم کر مه رهزی

گولئ ته ئاگر بهردا من
دهرمان نه بوو برینا من
ته بو داخر میلاکا من
ههستییت من نه مان مهژی

هه می خه لکی خو خه ملاند
یی گوپال فی با خو چه ماند
رهنگی ستیرا ژ دویر جه ماند
کەس ناکهت داوه تا مه زی

خه لکی قه بین دوکان و سیک
ل مه پیر بوون مه زن و بچیک
گولئ کهنگی دئی تو بیه بیک
دا بیه پیش پهردا تهژی

(۱) ئەف هه لبهسته ل رپکهفتی (۱/۱/۱۹۸۱) ئ ل گوندی (شووش - دهقرا زیباریان) هاتیه

قه هاندن.

گه لهك ژ مه هار و دینن
 ل کولانا خود له قینن
 دهست و پیا د را هه ژینن
 ئه و نزانن مائی مه ژی
 گولن جانن هه ی ده لالی
 ناف شرینن چاف غه زالی
 ل مه داهات سه ری سالی
 ئومیدا مه جه ژنا ته ژی
 گولن جانن هه ی ره به نی
 کهنگی هه قال دی باین که نی
 گه لو رابن ئافن بده نی
 ژ تیهنادا یا قزق ژی
 گولن جانن هه ی خاتوینن
 که هفتی ری ژ هیلینن
 جوانتری ل خاتوین زینن
 قال نه بی دلن ته ژی
 لینن^(۱) رابوو ل ئوروساتی
 رهنگی سۆردا بهر خه باتی
 گولا من مال ناف لاتن
 دلن من پیشقه گورمزی
 مه وهلام دا کوردی زانا
 شووشی مرل ناف کولانا
 ئهم نابهینه گورستانا
 دا کورد بینه بههیا مه ژی

(۱) فلادیمیر لینن (۱۹۷۰ - ۱۹۲۴) سیاسهت مه داری پۆسی.

وهلات^(۱)

ئەى وهلات ئەم بەندەوارىن
بۆ وهلاتى دىن و هارىن
گەر نەناسىن شەرمەزارىن
بەندەوارىت ئاخا تەينە

ئەى وهلات ئەم پىشەمانىن
پاشى تە ئەم بى خودانىن
بۆ وهلاتى زىرەقانىن
زىرەقانىت ئاخا تەينە

زۆر خۆشە ناقى وهلاتى
بزانە هەر تۆ خەباتى
چەندا خۆشە ب سەرىستى
دىموكراسىت ئاخا تەينە

ئەى وهلات بۆ تە هەزارىن
شەف و پۇزا خەباتكارىن
بۆ وهلاتى ئەم سەفارىن^(۲)
ئەم سەفارىت ئاخا تەينە

ئەى وهلات ئەم خويندەقانىن

(۱) ئەف هەلبەستە ل رېككەفتى (۱۹۸۳/۹/۵) ئ ل گوندئ (شووش - دەقەرا زىباريان) هاتىه
قەهاندىن.

(۲) (سەفار) ئەوى كاری سفى دكەت.

گەر نه خوینین پیشه مانین
 دئ بندهست بین نا پیشکه قین
 ئەه قینداریت ئاخا تهینه
 ئەه وهلات ئەم هو میروسین
 سەر بلن دین قیت و قوزین
 پاشی ته یئ مال و هو زین
 ئەم ریجبه ریئت ئاخا تهینه
 ئەه وهلات ئەم بو ته ناشین
 ههتا کهنگی ئەم ل پاشین
 موخابن دیسا ئەم جاشین
 ئەم پیشمه ریگیت ئاخا تهینه
 ئەه وهلات بو ته چه لهنگین
 ئەم خودان خامه و تشهنگین
 په هله وانیت شهپر و جهنگین
 ئەم پلنگیت ئاخا تهینه
 ئەه وهلات بو مه بهه شتی
 مه سویند خاری ب ززاده شتی
 بو زینه کا پر سه ریسه ستی
 شو ره شانیت ئاخا تهینه
 ئەه وهلات ئەم هه ر دبیزین
 ئەم نه چارین خوینئ بریزین
 ئەم بی مافین نه خوینمیزین
 ئەم خوینریت ئاخا تهینه

پۆزھەلات^(۱)

پۆز ھەلات ھەیفە بوھاری
خۆناقەك دا پوییت یاری
من سلاقەك كر نازداری
گۆتئ بخیر بیٹ ئەفئ جاری

خار و ئاستەنگییت دلدارا
ئەم ناھیلین ل نفاق دارا
ھەرتە ئاق نادەینچ جارا
ئەو مەزن بین وەکی دارا

سیسن و نیرگوز و پیحان
ئەو بیٹ قەبین ناق قان پەزان
ھەر سی قیکرا بووینە میھشان
سەیرانا دلئ قان لاوان

پۆناھیا چاقا بەلاقەر
دەرمائ دلی پەیدا کر
جانا دەلال من دەرمان کر
خەم و ئیشا دەف مە بار کر

(۱) ئەف ھەلبەستە ل پیککەفتی (۱۹۸۳/۱۱/۱۲) ئ ل گوندئ (شووش - دەفەرا زئیاریان)

ھاتیە قەھاندن.

شوووش كا رۆزا ته ب بينم
هندهك گولا بوته بچينم
ئاوازييت خووش بوته بخوينم
كول و خه ما قهه رهيتم

بوهارا تال^(۱)

بوهارا تال خەم هەلگره
پۆژ ب پۆژ نەخۆشتره
کەسێ نەما بێهنا فره
زستان گەلەك ژێ چیتره

بوهارا تال زەمین شووشتلی
بارانەك هات بوهار کوشتی
خەمیت مە یێن بار و پشتی
دئ چ لئ کەین ئەقی تشتی

بوهارا تال تەژی خەمە
ژ مە بوورین چاخ و دەمە
نەما دەمێ شاھی و گەمە
کی دبیژتن یئ ھندەمە

بوهارا تال قەت نەمابا
خودئ ھابیل ھەر نە دابا
قەلا چەپەل بەر نەدابا
دا بەس کوشتن ھندە ھەبا

بوهارا تال چەند ما بیت
وہلاتا خوین دئ ژێپرا بیت

^(۱) ئەف ھەلبەستە ل پیککەفتی (۱۹۸۴/۲/۱۱) ئ ل گوندئ (شووش - دەقەرا زێباریان) ھاتیە

قەھاندن.

کارکەر و جۆتیار^(۱)

پابە جۆتیار دەست هەلینە
تنی کارکەر دۆستێ تەیه
جەرگ و دل تەژی برینە
نی زۆرداری دەردێ تەیه
زۆرداری دل ب کەسێ قە نینە
چەند بکەن بیهودەیه^(۲)
چەند بکەن هەر یا بی ژینە
ئەو دوژمنی نانی وەیه
جۆتیاری گۆتە کارکەری
تۆ دێ هەرچی بو خەباتی
هەمی گاڤا ئەم بی سەری
ئەم نابینین رۆژ هەلاتی
جۆتیارە ژاری بەر دەری
ئەو ناھیتە ناڤ دەواتی
خەلکی هەمی شوقی چاندی
هەر ئەم قەماین بەر ساباتی
کێ رێ دایە بەلەنگازا
هەر مارکس^(۱) و لینین

(۱) ئەف هەلبەستە ل رێککەفتی (۱۹۸۴/۵/۴) ئ ل گوندی (شووش - دەقەرا زێباریان) هاتیە
قەھاندن.

(۲) (بیهودە) پەشقەکا فارسییە و پامانا (بی قازانج) دەت.

دئ لیدەن تەمبیر و سازا
 دا زۆردارا قەبەبە رینین
 گوھ نەدەنە وان جەمبازا
 یئ دلخ هەوہ دخرینن
 دا لاو بیژنە کچ و نازا
 دئ هاری مە دەست هەلینن
 جۆتیارى توقئ خو بارکر
 ئەو چوو سەر شوڤ و بەیارا
 پینجەهەری دەوار کورتان کر
 دا بینیتن بەاری دارا
 کارکەری بیرا خو پاکر
 چوو نافع گوند و شارا
 ئیشارى وان قەستا مال کر
 هاتنە قە کەربابیت جارا
 کارکەر و جۆتیار دئ رابن
 بەس هەزاری هەر بنالن
 هندی نەزانیت وە زۆردارین
 بی کار خوھئ دئ قەمالن
 هندی زۆردار نافع وە مابن
 ل نافع جیهانی د کیم هەفالن
 دەمئ زۆردار نافع وە نەمان
 وئ پۆزی هنگ خودان مالن

(1) کارل هانریک مارکس (۱۸۱۸ - ۱۸۸۳) میژوونقیس، ئابووریناس، جفاکناسئ ئەلمانئ.

کارکەر و جۆتیار د شرینن
 ئەون خودان داس و تەقەر
 چ رۆژێن وه ساھی نینن
 هەمی رۆژ هەر هەر مژ و عەقەر
 بۆ خەلکێ چەکا دەهەلینن
 جەپین وان هەر شاخ و کەقەر
 مەرپیت وان بەرخا نائینن
 هەر دئ قەمیینن ئستەور
 کارکەر و جۆتیار دزانن
 ئەو دئ باش دانن دیوارا
 بۆ خەباتێ پاھلەوانن
 دا رزگار کەن مە هەژارا
 هەمی گاقا زێرەقنانن
 دا نەهیلن چ نەیارا
 زانیاری هەر خویندەقنانن
 ئەو ئاقا دکەن گوند و شارا
 کارکەر و جۆتیار دئ پابن
 ئاقا دکەن کوچک و خەلاتا
 خودان مساسە و گوپالن
 ئەون میڕین ل نافی جقاتا
 جۆتیار دئ چیت نافی دورینن
 کارکەر خوھی قەدمالیتن
 ششان دئ هیتە شەفینن
 ئەو بەر مەرئ دئ کالیتن

کارکهری چاقی ل ژینی
کی ههیه دئ وی گریتن
دوکاندار هات ئەم دئ چینی
کادی چ ژئ سستینیتن

گلهی (۱)

ئەری ما باشە ئەم باری بکەین گلهیا
کوری ئەما پۆناهی ما دئ چ ئی کەت چاڤا
ما ئەم نزانین کئ پۆژی بقر ویرایه دارا
کەر چ باری نا ئینیت گەر نەبن تەنگ و کورتان

کوره بی گۆپال نەشیتن ئەو نزانیت چ کەرخی
هوستای نەمان چ ئامیر ما دئ چ ئی کەت چەرخی
قەسابی نەبن چ ساتور نابریت سەری بەرخی
پارە بەهەشتی دکریتن بەئ ما ناكریت دۆزەخی

گەر هەیه سە یئ بخاسیەت هەری کی دئ کوژیتن
کەس هەیه ل ئی جیهانی دەقی ماری بمیژیتن
کوره بیته نك شقانی ما دئ چ ل پەزی زانیتن
دەرسته و تەرەکتەر هاتن ما کی دئ ژ گای پازی بیتن

گورك دئ هیته ناف پەزی شقان دئ ب لەز کەفیتن
دەمی شقانی هەوار کر سە دئ هەر رەویتن
ئەگەر سە و شقان دخائین بن ما کی دئ د هەواری چیتن
شقانی مەر نە چەراندی مابیژی دئ چ دوشیتن

(۱) ئەف هەلبەستە ل پیککەفتی (۱۹۸۴/۵/۲۱) ئی ل گوندی (شووش - دەقەرا زێباریان) هاتیە

قەهانەن.

مخابن بۆ پیره میړان ئەو پیریت شیرە منداڵ
ئەو مالا چ ژن نەتیدا کە گۆتیه دئ بیتە مال
ئەو ژنا میړا نەناسیت کانئ وئ ژیره و کەمال
ئەو میړئ چ ژن نەهەلگرتی کە گۆتیئ لاوی دەلال

ئەو کەسە هاتیە جیهانئ ئەو هەر دی خەلەت بیتن
مەرج نە ب شاجۆر و تەهنگی یان سەبیلێت قیتن
مخابن بۆ خەلکە زانا پئ نەزان پئ بکەنیتن
کە دەمە کەر ژیرهفان بیت ما بۆچی دئ زپیتن

گولانا ئاشتیخواز^(۱)

میلله تیخ مه ئاشتی خوازه
كو مه نهقیین شهپر و جهنگ
لی ئەم كوردین پههلهوانین
پر هونهرین بناف و دهنگ
ئهو كهسێ دۆستی ئاشتیخ
ههه ئهوه لاوی چهلهنگ
دیار كهن مافی مه كوردا
مه نهقیین تۆپ و نههنگ

^(۱) ئەف ههلبهسته ل ساڵا (۱۹۸۶) ئی ل گوندی (شووش - دهقهره زیباریان) هاتیه قههاندن.

جانا دهلال^(۱)

جانا دهلال تۆ وەندابی
بیژە کەنگی دئی پەیدابی
یا بی میرو بی مال بابی
هەتا کەنگی ناھییەفە

جانا دهلال تۆ یا جوانی
رەوشا کچییت وەلاتانی
دەنگی مە گەشتە یەزدانی
بیژە کەنگی دئی هییەفە

تۆ ل شاییری شـرینتری
بەفرا چییا سپیتری
هەیفە چاردی رۆھنتری
ئەزب گوری تۆ وەرەفە

جانا دهلال گولا سپیدا
گولیت گەشبین رۆژی لیدا
بۆ نەهاتیە د رۆناھییدا
هەتا کەنگی تاری و شەفە

^(۱) ئەف هەلبەستە ل ریککەفتی (۱۹۸۶/۶/۱۰) ئ ل گوندی (شوش - دەقەرا زیباریان) هاتیە

فەھاندن.

پوییت جانئ هژیروکن
سه ریئت لیقا په به نوکن
مه مکیت جانئ شه ماموکن
به ختی ته مه ئیک ب دهقه

جانا دهلال خو بنازینه
کراسئ ئیک پهنگی بینه
بهر چاقیت مه خو بخه مینه
دهمئ مه یه تو رابهقه

جانئ نهزان گهر نه خوینن
ل وان فیرگه ها ئه و نه پروینن
به ئه نگازن دلبرینن
میری ژگ پورا ناهینهقه

جانا دهلال خوش دقیتن
دهمئ پوژا جانئ بییتن
خودانا بویک د هییتن
لفکا په ریئ هه لدهتهقه

مال ئاھایا رەقیب مستەفا ئاکرمیی (١)

رەقیب برا مە ھەوار کر
گەنج و لاوا ھەتا کارکر
تەژی ھەر زوی ل ناڤ مە بارکر
نەگەشتینە سەر خەنا تە

رەقیب تو خوۆش ھوزانقانی
تو یئ ژیر و خوندەقانی
ل ناڤ ھەڤالا شەش ئەزمانی
شووشی نەشیا بیته دەڤ تە

رەقیب دۆستێ مە ھەژارا
شینێ و تازیە خویندەوارا
دئ چینه دەڤ مشک و مارا
دا ئەو نەخون جەندەکا تە

ھیقی کارین ژ جەئیلی
دا بیژیتێ مەیکائیلی
باران بەئین ب مەئیلی
دانەرزیت تابیتا تە

(١) ئەڤ ھەلبەستە ل رێککەفتی (١٩٨٦/١٠/١٥) ئ ل باژێرێ (ئاکرێ) ھاتیە ڤەھاندن. ئەنومەر شەعبان ئاکرمیی دبێژیت: "سەلمان شووشی ئەڤ ھۆزانە یا ڤەھاندی ب ھەلکەفتا چلیا شەھیدئ ھوزانقان رەقیب مستەفا ئاکرمیی".

سپیپه‌ی موخابن پی بیری
کانی زمرکا دکه‌ته گری
که‌ئی سه‌ری خۆشین کری
وا ژێ تازی‌ه ژیه‌ر مرنا ته

ره‌قیب برا تو ده‌لالی
موخابن بو ئودا خالی
زاڤا نه‌ما بیك بو نالی
نه‌هاتینه‌ پیرۆز یا ته

هه‌قاله‌ك چوو ئودا بیکی
تو بو ناچیه‌ به‌ر خودیکی
کا ته‌ چی یه‌ دل خوریکی
کا چ هاتی‌ه سه‌ر سه‌ری ته

خۆشکا منی خۆش هه‌قالی
ئه‌ی بی خه‌می بی خیالی
هاته‌ تیك دان ژيانا سالی
تو نابیژی کا لاقی ته

به‌لگیت دومریین ژ داربیا
که‌له‌کا من وهرگه‌رییا
کانی زمرکی خوین رژییا
ته‌نه‌ گۆت کا ره‌قیب ته

شەهیدیت وەلاتی (١)

سلاقیت گەرم بۆ سەر شەهیدا

ئەو بەختەووەرن ئاڤ وەلاتیدا

بەھای شەهیدا زۆری گرانە

ئاخا گورپی تە بۆ مە دەرمانە

ئەفان شەهیدا یی خۆ دوراندی

شاخ و بەریتەمە بخوینی خەملاندی

ئەفان شەهیدیت چەلەنگ و نازدار

ئاخا وەلاتی بخوینی کر نیگار

شیرەت شووشی ژ مللەتی بیتن

ئاڤ شەهیدا هەر بمینیتن

جەگەر هنگقینە وەلات شیرینترە

چ جار نەبێژە شەهید چوو مر

مائیت شەهیدا بلا ئەم نەگرین

ئەری کێ گۆتیە شەهید ییت مرین

جاتی گریی بلا ئەو بکەنن

بۆ سەر وەلاتی دئ هەر گوری بن

(١) ئەڤ هەلبەستە ل پێککەفتی (١٩٨٧/١٢/٩) ئی ل گوندی (شووش - دەڤەرا زێباریان) هاتیە

ڤەهاندن.

چەنگەکی ئاخى نادەين چ جار

دئ خوینی پيژين مينا پروبارا

چ مللەت نينه شهيدا نەدەن

ئەف خاكا خۆ ل دويف كەسە بەرنەدەن

كارئ شهيدا بۆ مە هەر ژينه

چرايەت مەنە خۆش رۆناھينه

گەلەك دبيژن شهيد مرينە

خامتەي پي گۆتى ئەقە وە نينه

چاف مهه (١)

رابه سهرخۆ ئه‌ی ده‌لالی رۆی گه‌شا به‌ژن زراف
به‌ژنا ته‌ چه‌ندا شرینه گه‌رده‌نا ته‌ یا ته‌په‌
که‌زیین ته‌ مینا ره‌ش مارا دگه‌ل وئ پرچا داف داف
ئه‌نیا ته‌ ستی‌را رۆژییه‌ چاقیته‌ ته‌ و هه‌یقئ شه‌په‌
سۆراقئ ب کار نه‌ئینه‌ نه‌ مه‌رجه‌ گه‌له‌ک بزاف
دئ به‌سه‌ جه‌رگئ من داخکه‌ دلئ مه‌ ئاف و گه‌په‌
مئ که‌وا ل سه‌ر چیا‌یئ کولک مه‌ ژبه‌ر قه‌دایی داف
توی پورا ئاف چه‌م و کانیا ته‌ سینگ نیگار و په‌په‌
ئه‌و چ ته‌قنه‌ ته‌ راجاندی شه‌پال بیهن گولاف
ئه‌زدئ وئ ته‌قنئ راجینم یان مافی‌ره‌ یان به‌په‌
به‌بی‌نا سه‌رئ زۆرانا سیسنا ته‌ژی خونا‌ف
بی‌هنا ته‌ مینا هه‌لالئ دا بی‌نکه‌م پاشی هه‌په‌
خانما که‌لا نامیدی شووشی یه‌ کورئ بی چاف
گافه‌کن ل ده‌ف مه‌ بمینه‌ تو و خودئ تی‌نه‌په‌په‌
چاقیته‌ ته‌ هه‌یقا نه‌هینه‌ مه‌ نه‌مان چه‌رگ و هناف
روی‌یت ته‌ مینا رۆژینه‌ قینا ته‌ بو مه‌ زه‌په‌

(١) ئه‌ف هه‌به‌سته‌ ل ساللا (١٩٨٨/٢/٢٢) ئ ل باژیرئ (ئاکرئ) هاتیه‌ قه‌هان‌دن.

حه له بچه (١)

چوو مه هه له بچه ئاه و نالينه
هاتم بو خورمال^(٢) شيني و گرينه
ئهم كورد هه ژارين مه كه سهك نينه
وه دلي مه سووت گه لي شه هيدا

گه لي برا و مرن و هلات بگازن
گه لي خوشكا ملهت به لنگازن
دليت جيهاني ته مبيرو و سازن
دليت كوردا ل ژاري چ ناخازن

نيشا جيهاني يا ژ مه خائينه
دوژمن هيتلهره^(٣) ئهو موسولينه^(٤)
كوشتنا زاروكا ب سانا هي نينه
سلاقيت گهرم گه لي شه هيدا

من پسيار پيكر چ ل وه قهومييه
گوته من چ جار ل قئ مه ستر نييه
پينج هزار كوشتن ل بهر شيمياوييه
سلاف سهر وه بن گه لي شه هيدا

(١) ئهف هه له سهته ل سالا (١٩٨٨/٣/٢٠) ئ ل بازي ئي (ئاكري) هاتيه فهاندين.

(٢) (خورمال) سهر ب هه له بچه فهيه.

(٣) ئودلوف هيتلهر (١٨٨٩-١٩٤٥) سياسيتهفاني ئه ئماني.

(٤) بينيتو ئه ندريا موسوليني (١٨٨٣-١٩٤٥) سياسيتهمداري ئيتالي.

برا یئ دگریت خوڤکا سهلیما
دایکئ ههوار کر کچئ باسیما
کوردستان ئهقرۆ بوویه هیروشیما
سلاڤ سهروه بن گهلی شههیدا

دوژمنا زانی ییت بینه ئهم کورد
خول سهروه سهرئ مه کرینه دیکلیت خورت
ما شهرومئ ناکهن کئ فهلهستین گرت
سلاڤ سهروه بن گهلی شههیدا

دوژمنی دقپیتن ملهت ههلیپهریت
لهیزوکئ بکن دا ئهو ههر ههلبیت
کههرژی بوهارا ل گارانئ د زپیت
سلاڤ سهروه بن گهلی شههیدا

هۆلاکو^(۱) و ههجاج^(۲) ههر دوو د خوڤا بین
نهمرود^(۳) و شهداد^(۴) گهلهک زۆرداربین
ئهز دبیژم ئهوژی مینا قانه بین
سلاڤ سهروه بن گهلی شههیدا

بگرین بو ئهوان زارۆکییت ساڤا
لهشین وان پیرا کهفتنه بهر تاڤا
بیکیئن سهروه خیلی شههید بین زاڤا
سلاڤ سهروه بن گهلی شههیدا

(۱) هۆلاکوخان مهغۆلی (۱۲۱۸-۱۲۶۵ز).

(۲) ههجاج کوپئ یووسفئ سهقهفی (۶۶۱- ۷۱۴ز) سهروکردئ ئهمهویان.

(۳) نهمرود کوپئ کۆشی، دهستههلاتداری ئاڤدار.

(۴) شهداد کوپئ عادی .

ههلهبجه و خورمال تهوئیل و بیاره
ئالیهکی خوینه یا دی زیمااره
کوشتی و بریندار پانزده هزاره
سلاڤ سهروه بن گهلی شههیدا

بیست و دوو سیخۆ⁽¹⁾ چهشنی پوسیه
سئی رهنگ رهشاندن ژ شیمیاویه
ئهقان دهولتهتاچ شهرم نینه
سلاڤ سهروه بن گهلی شههیدا

کارکه ریت مارکسی براییڤن جۆتیار
دوژمنی نینه چ شهرم و چ عار
وان قهبرانیدن زارۆکین نازدار
سلاڤ سهروه بن گهلی شههیدا

چینی ژی کار کرهیلان بی خودان
پۆزا ئینین چووی ئاساهی نهمان
جۆتیار و پینجههر یین ماین په‌ریشان
سلاڤ سهروه بن گهلی شههیدا

⁽¹⁾ فرۆکین پۆسی.

بیع نەزان^(۱)

گەلێ رەوشەنبیر و زانا
گوه نەدەنە وان ئەزانا
نەزانین خوب گەلەك دانبن
خەلك پێ دكەت ترانا

نەزان هەمی كوره و شیتن
ئەو نـزانن وا چ دقیـتن
چ پەقیـت باش ژنا بیـژیتن
هەندەكا سەر دا دبەتن

نەخۆش كارە دگەل نەزانی
قسا دبەتە ل سەر بانى
چ قەشارتن لالی نینە
كانەهینی وی ل ناق خانى

نەزان ل جیهانی یـ جودایە
وی پەیمان سەری بەگایە
تەوافا وی هەر ناغایە
سولاً^(۲) وی هەر یا دریایە

(۱) ئەف هەلبەستە ل رێككەفتی (۱۹۸۸/۷/۲۸) ئی ل گوندی (شووش - دەفەرا زێباریان) هاتیە

قەهاندن.

(۲) پێلاف.

ستیر ل ساهیخ هەرد دیارن
زاناکینە خویندەوارن
یخ ل مەیدانا رەوشەنبیری
دگەل خامە ی هەرد هشیارن

خامە ی خەلک بر ئاسمینا
رەنگیت ستیرا وان ئینا
یخ نەکەت پەروردا خامە ی
یخ مای بن رەشمال و کینا

خامە یە برسییا تیر دکەت
خامە یە نەزانی فیر دکەت
ئەو نەزانی تیخ دگەهینیت
کاروانی وان خیر و بیر دکەت

دلبهرا من^(۱)

دلبهرا من تو ههر بیژه
سۆرهتاب قی نقیژه
بهس پۆندکا تو برپژه
تۆ بۆ کئ دناى شهف و پۆژ

دلبهرا تو نیرگزا ژووری
ژن ئینان ههر سهری ژووری
پژیم یال هیثیا دستووری
پهريشانى ههر شهف و پۆژ

نەشیین پاذا ئاشکرا کهین
میم و حییا ژیک جودا کهین
نەشیین دالی ژناق پاکهین
یا بی ژینی شهف و پۆژ

چاقین ته ستیرا ئەلندی
کارکهری شیرینی پهندی
ته لیف کاغزا سهر قهندی
لهو یابج بههری شهف و پۆژ

^(۱) ئەف ههلبهسته ل پیکهفتی (۱۹۸۸/۸/۶) ئ ل گوندی (شووش - دهقرا زیباریان) هاتیه فههاندن.

ئەگەر مزگەفت یا بی ئاف بیت
دەمى مەرپى بی بەران بیت
دەدارى بی بەرەقان بیت

تۆ کارکەرا کیئ شەف و پۆژ

دبەر نەشیم تە پامیسم
یئ بی مالە هەر یئ پویسم
نینە پارە بی فلیسم

یا دبیرینی شەف و پۆژ

شەهنازی من بو تە دقیتن
بەختی من و تەو ناهیتن
کیم دەدار پۆژ بو دەیتن

یا چاف گرینی ئەف و پۆژ

ستیر^(۱)

جاننا منن گولستانن
دل ب خه مئ پپر کۆفانن
مال مشه ختن دل زیندانن
گه لاقیژن هه ژارتیری

ئهه ته نادهین ستیر زوجهه
دلی مهیه پپر ئاگر و پهل
بوهار ناهیتن بی نهفهه
یا رۆن نابیت ئهه موشتهری

پیرو و تهرازی دهرکهفتن
بیست بیست فرۆکه سههرکهفتن
کیمیا رهشاند کهلهش کهفتن
قیوسا مه تازی کری

فهلهکی هوین سهرا مه بدهن
پهرتووکهکی نیشا مه بدهن
ناقن ستیرا مه هه لیدهن
یا تهیارا وهندا کری

^(۱) ئەف هه لبهسته ل پیکهفتی (۱۹۸۸/۱۰/۶) ئ ل گوندی (شووش - دهقهرا زێباریان) هاتیه
قههاندن.

فهلهكيا گۆتى سهلمان
 سستىرا ته نهوا جوان
 يى گومان نهوه كوردستان
 نهوه يا تو پيشقه د مرى
 دهنگن گريا ژنا تىتن
 بريندارا ئاقا دقوتن
 مه دلسوزا رۆندك ريتن
 دلۆتو خو پاناگرى
 ناه دهولته تا يا خويايه
 كارى نهيارا كيميائه
 نه ئهينه و نه ياسايه
 كهسى بۆ مه چ نهكرى
 نه مينم بۆ گهلى و چيا
 نهوین كيمىال سه ر ژييا
 كهلهش كهفتن مينا تيا
 مهريخى بۆ دكره گرى

خانیک مە (١)

خانیک مەیی چولە مەیه
خەمیت دلێ مە جەنگەیه
مالا کوترەک تێدا نەبیت
ئو مال هەر میراتەیه

ئەگەر خەلک بزانیتن
ماری چ ژەهر نەبیتن
بلا ئەو مار ئەژدەها بیت
ئەری ما کی ژێ دترسیتن

شیر و پانگ بریندارن
هەل و بازی دبی هەوارن
گورگ و چەقەل فەند و فیلن
تەرشێ مەیی تێتە خارن

شقان مەری نە چیرینیت
بسیپۆر بەرخی نەمیژینیت
بییری میها نەدوشینیت
ئەو پەنیری ل کیقە بینیت

(١) ئەف هەلبەستە ل پێککەفتی (١٩٨٨/١١/٨) ئی ل گوندی (شوش - دەقەرا زێباریان) هاتیە

قەهانەن.

خانیڤ زارۆ لی نهگیرتن
چیاڤی کهو لی نه خوینیتن
بالندهری نه بن چ په
ههری چهوا بفریتن

ئهگهر دهستان نه مان تلی
تهمبیر ناهیته بن ملی
بوهار ئاقی نه نو شیتن
کن گۆتیه بوهار خه ملی

ئامیر بی دهف چ نابریت
کهس بی پاره چ ناکریت
دارا خرش بهر پیقه ناهیت
کهوئ خایین بوچی دخوریت

گهر شقانی کر جاوازی
بس پورا بیی وی مه پ دزی
کابانیڤ زی چ مال نه کرن
دلی مه هه ژارا پزی

يارى باركر^(١)

شەف دنقم خەونا دبینم
رۆزى رادبم پىر تەخمینم
یى كورەمە ج نابینم

نەشیم پافیم ج پینگاڤا

من خەونەك دیت یاری باردكر
هشيار بيم دل بریندار كر
مشەختیا وئ لى كاركر

هیستر بارین هەردوو چاڤا

یاری باركر چوو ل قان وارا
ل من برئەو دلى جارا
هەدار نەمان ل گوند و شارا

ئاگر كەفتە ناف هنافا

بەدكارا^(٢) گۆت ناھیتەڤە
ئەگەر من یار نەدیتەڤە
بانگى نیشرو تارى و شەڤە

تاژى ب خورتى ناکەن راڤا

^(١) ئەف هەلبەستە ل پێككەفتى (١٩٨٨/١١/٩) ئ ل باژێرى (ئاكرى) هاتىە ڤهاندن.

^(٢) مروفین نەباش.

ئەگەر نەهات كچا گەورە
ساھى نەما ھەر رۆژ ئەقرە
ژینا ھوسا بۆ من ژەھرە
ئەزم كەوئ كەقتیە داقا

خەلكى تازە رۆژ ھەلاتە
من نە ژینە و نەخەباتە
یئ كافلە ئەف وەلاتە
نابینم ل سەر كانى و ئاقا

دئ ھەرئیتن ھەردنژن
ھنەدى ئاقدەن چ ناچن
پشتى یاری گایئ كین
سەد موخابن رۆژ چوو ئاقا

یاری مال دا بارکرنئ
ھەژارکرم ھیللم ب تنئ
ھەمى دبیژن وھیلال منئ
تازە تو مای بەردەراقا

ئەز و نارین^(۱)

كوردستان شوخ و شهنگه
دهست كهسئ قه بهرنادهم
بدهنه من چين و هندا
ئەز قئ جانئ پئ نادەم
دەنگئ پلنگ و شپرا
خۆ ژ ترسا وان لانا دەم
ئەز يارئ نا دوورينم
ماكيه زير دايه ب سەدەف
هند و زەنگى بن لەشكر
ناهيلىم وئ بەژنا تەپ
تەيمورلەنگ^(۲) بيتە هارى
بلا بيتە جەنگ و شەپ
سپدارئ بو مە دانين
خوينا ميپرا بيتە گەپ
من سوزەكا دايه وئ
هندى هەبن شەپ و گەف
پابن هۆف و هولاکو
چەندى ل مە بخورن

(۱) ئەف هەلبەستە ل رېككەفتى (۱۹۸۸/۱۲/۱۲) ئ ل گوندئ (شووش - دەقەرا زيباريان)
هاتيه قەهاندىن.

(۲) تەيمورلەنگ ئوزبەكى (۱۳۳۶ - ۱۴۰۵ ز).

بلا هیتلهر و تهتههر
 وهکی شییرا بنهپن
 ناهیلیم وی ههقالی
 گهر سههری من بیرن
 دهنگی کوردا تیتته من
 مینا دهنگی نای و دهف
 شیرى پاقین سههری من
 مه ب دروستی فهکوژن
 ههستییت مه فههیرن
 گهر خوینا من بمیژن
 من باقین ناف ئاگری
 وهکی نانی من بییژن
 تههرکا یارا خو ناکهم
 نا هیلم یارا ب شههرف
 دهستا ژ جانج بهرنادهم
 تا خوینا من بیتته کهف
 ئاگر بهردا دلج من
 کرمه ئارمانج و ههدهف
 رۆژهک دئ ههر ل من ههلیت
 نهیارا لی بیتته شهف
 بارزانی دئ هیتتهقه
 دئ ل دوژمنی بیتته رهف

جانا منى (١)

جانا منى ته پير كرم
ته نه خووش و بى هيز كرم
ته نهز تويشى دهردا كرم
من پيخوشه گهر بهرم

من پيخوشه گهر نه مينم
نهينوك نه مان خو بخورينم
شهف و پوژا ته نابينم
هه دارا خو نهز بكى بينم

جانا من يا شوخ و شرين
ته دل يى ل من كرى يه برين
هه قاليت مه خوش كر ئه قين
بو من و ته نه مان نييرين

جانا منى ته بهرنادم
نهز ته ب قى جيهانى نادم
چ جارا خو ل ته لانادم
نابينم چاقا ل ته بادام

(١) نهف هه لبهسته ل پيکهفتى (١٦/٥/١٩٩١) ئ ل گوندئ (شووش - دهقهرا زيباريان) هاتيه

فه هاندن.

جانا منی تو یاسایی
نه چوو بو دستخ لاوایی
خه میت ته ییت بو من مایی
هیلین ناک دلیدا دانایی

جانا منی تو خوش یاری
بارانا خه مال مه باری
چوو مه میسل گه ریام شاری
دختور مه نایه ن چ کاری

سهلمان و هیفی^(۱)

تازه گهنجی ل من وهرگه‌ریا
هزر و ته‌خمین بوونه ده‌ریا
تۆلازی یا سه‌ر بلنده
به‌لگا من ژ داری وهریا

گه‌لی گه‌نجیت ناف وه‌لاتی
جانی چوو پیری یا هاتی
موخابن شووشیخ به‌له‌نگاز
چوو دا وهرگریت خه‌لاتی

پیری و مرن ئه‌و داهاتن
بلا بخیر باین کاج زاتن
فه‌رمانا باری دروسته
ئه‌م دزانین خوش خه‌لاتن

کوره‌یی چاف ره‌زاله‌تن
ناف جیهانی پر مننه‌تن
خودانییت خهم و خیالا
بی دل جیهانی دهرکه‌فتن

^(۱) ئەف هه‌لبه‌سته ل پیکه‌فتی (۱۹۹۲/۲/۱۴) ئ ل گوندی (شووش - ده‌قهر زێباریان) هاتیه

فه‌هاندن.

موخابن شووشى يى بى هه قال
خانيخ ميراته يى بى مال
خاترا خو ژ كى ب خازم
من نه مان چ جه زن و سه رسال

شووشى هه ر كورئ بى چاقه
هندى بيژيت يى بى ناقه
گه ر نه زانن چ مرؤقه
په يقيت وى مسك و گولاقه

شيره تا من ژ وه بيتن
ئه وه دمى شووشى د مريت
خوانده قانا هين جه مينن
دا ملله تى تيج هه مينن

خامه تو هه ر يادگارى به
گوهدارى مرنا شووشى به
بگره ده ستى نقيسه قانا
بيژه سه لمان يى ب هيقى به

كوردئ (١)

ئەهى كوردستانا شـيرين
كهنگى دئ ته بينين
ل مه سۆتن جهرگ و دل
تهژى كول و بـيرين
رؤزا كـوردئ دياربوو
ئەم وئ رۆژئ نـامينين
هندى مه گۆتئ كوردئ
كوردئ گۆته مه لهـبـئ
بـيژه كـودۆ كا نازدار
بو قى دلى بريندار
دلى مه لى زستانه
كهنگى دئ هيتن بوهار
گهردون هەر خهتا تهيه
دهرمان ناكهن دلى ژار
هندى مه گۆتئ كوردئ
كوردئ گۆته مه لهـبـئ
تـيـر و جـهـوال دروستن
مه كاروانئ زۆر نينه

(١) ئەف ههلبهسته ل پيکههفتى (١٩٩٢/٢/٢٢) ئ ل گوندئ (شوش - دهقهر زيباريان) هاتيه
فهاندن.

شـئان و بسـپۆر هـاتن
 ئـهوان گـۆت چ پـهز نـينه
 هـهزار هـهري نـهزانـه
 ئـهوي چ پـهيمان نـينه
 هـندي مه گـۆتـن كـوردئ
 كـوردئ گـۆتـه مه لـهبن
 فـهقير هـهين نـهزانـه
 بـخـۆ چ تـفـاق نـينه
 خـودانـيت شـاش و لـفا
 سـهر مه دئ كـهن مـهتـن
 جـانـا نـازدار و شـرين
 خـاتـينا نـاف زـمريـا
 هـندي مه گـۆتـن كـوردئ
 كـوردئ گـۆتـه مه لـهبن
 گـولا هـهيقـا نـيسانـن
 يـا شـين بـي لـ سـهري چـيا
 رـهوشـا هـهـمـي وـهـلاتـان
 هـهـيـكـهـلا يـونانـيا
 ئـهـگـهـر كـوردئ نـهـبينـم
 مـا دئ چ لـيـكـهـم حـهـجـن
 هـندي مه گـۆتـن كـوردئ
 كـوردئ گـۆتـه مه لـهبن
 مـهـتـالـن مه پـيشـمـهـرگـه
 پـاوهـسـتـايـه لـ مـهـيـدانـن

رابن دا بچینه هاری
 دگهل بگرین پهیمان
 پیشمه رگا سۆزه کا دای
 کورهدی نادهینه کهسن
 هندی مه گۆتخ کوردی
 کوردی گۆته مه لهبن
 چه لیمه دایکا کوردا
 دهیکا سن چار شههیدا
 ئهوه شیخا مللهتی
 دا بۆ کوم کهین مریدا
 خاترا وئ گهلهک زۆره
 ناف ههمی وهلاتی دا
 ناقی چه لیمه خوشه
 بۆ مه ئینا پیتا حن
 هندی مه گۆتخ کوردی
 کوردی گۆته مه لهبن

کچا بیج دل بو ددهنه شوی⁽¹⁾

مافی کچا ئاشکه رایه
تهژی مه رجه پر ئاسایه
کچا بیج دل یا نه مایه

کچا بیج دل بو ددهنه شوی

کچیت بیج دل چ د مه لیلن
ل جهم هه قالا ئهو د رهزیلن
بو ژینا خو نه دقاییلن

کچا بیج دل بو ددهنه شوی

کچیت بیج دل چهند هه ژارن
خهم گران بریندارن
ههمی دهما دیله وارن

کچا بیج دل بو ددهنه شوی

چ ئایینا ئه فه نینه
چ یاسایا نه گوتیه
نه ژیری و زانیاریه

کچا بیج دل بو ددهنه شوی

چاکه کچا ئهو ماف هه بت
رؤناهی لی وهندا نه بن
پاشه رۆژی دل رهش نه بن

کچا بیج دل بو ددهنه شوی

(1) میژوو و جهی فه هاندنا هه لبه ستین نه هاتیه نفیسین.

كچیت بی دل کاری ناکهن
دئ ل مال بابا گلهیا کهن
چاڤال گریئ هسك ناکهن

کچا بی دل بو ددهنه شوی

کچا بی دل ده می شو یکر
هه وه زیان لی تار یکر
جهرگی وان ناگری تهژی کر

کچا بی دل بو ددهنه شوی

بابیت کچا دخازن نهختی
هه رئه مین میړیت سه رتهختی
کچا د فرۆشن بیبهختی

کچا بی دل بو ددهنه شوی

گازندا هوزانفانی (١)

خودایخ مه فهرمانا تهیه
دئ بیژی کوره مهی قهدهغیه
چهند ئەز بکهم تاه گونهها
ئهو تاه و گونهه هەر خهتا تهیه

مامۆستا دبیزن کچا نهفرۆشن
توژی بیژی مهیی نهنۆشن
دئ شیئی تول کورهی قهدهغهبکهی
لئ بزنا ژار شیری ژئ بدۆشن

(١) میژوو و جهن فهاندنا ههلبهستن نههاتیه نفیسین.

بلا⁽¹⁾

لا چ مامبزا ئەم ل دەشتی نەبینین
بلا کیشیخ مرار ل سەر سەری خۆ دابنن

بلا ژ خویندنا کەوئ چ جار نەبین تیر
بلا رابن خو دیارکەن ئەو پانگ و شیر

بلا خەرتهل گوشتی بخوت سەر دلخ تیر بفریت
باشیکە خۆش نیچیرقانه ئەو نیچیری دگریت

بلا مەر ل بوهارا بو شیرى هەر بزیتن
بلا ل ئەندنا کابانی مەشک بکیتن

بلا ترسا گورگی ل ناف مەری دا نەمینیتن
دا شقانین مە ئەوی مەری باش بچیریتن

بلا هوستا دیواری خۆ باش دانیتن
هەتا خانى ب سەر سەری مەدا نەهیتن

بلا کەوئ پکە ل ناف داڤا نەخوینیتن
کەوگیر ژ نیچیری هیچ شارەزا نابیتن

بلا بالندە ل بالندەى نە کوژیتن
دا بوهار ل ناف مللەتى ئاقەدان بیتن

(1) میژوو و جهن فهاندا ههلبهستن نههاتیه نفیسین.

تەشى رېس (1)

تەشيا خۆ تەنە رېستى يە
رېسى خاقە يى پەيت نىنە
نەبېژە من تەنگافى يە
شرىن تەشىي تۆ بېرسە

چەند بېرسى سەرىلندى
شرىن تۆ پاقى سەر زەندى
مىنا خەجى و سىامەندى
شرىن تەشىي تۆ بېرسە

پاقى سەر وان تلىين نەرم
نەبېژە ھاڧىنە و گەرم
گەر نە رېسى بۆ تە شەرم
شرىن تەشىي تۆ بېرسە

تەشىي بېرسە زەرىي
داڧى ھەلكىشە ژ مورىي
مىنا فەرخى دگەل ستىي
شرىن تەشىي تۆ بېرسە

تەشىي ىرئشە ل ئەڧىنى
مىنا مەمى و خاتوين زىنى
مىنا فەرهاد و شرىنى
شرىن تەشىي تۆ بېرسە

(1) مېژوو و جەئ ڧەھاندنا ھەلبەستى نەھاتىە نڧىسىن.

تەشیی بریسە ل بەر چاڤا
کوریشک نە کەڤنە ناڤ چاڤا
دا نەمینن بەر دەراڤا

شرین تەشیی تو بریسە

تەشیی بریسە ل ھەیانئ
داڤئ داھیانە کولانئ
بینە دەری ل ناڤ مەرجانئ

شرین تەشیی تو بریسە

کارکەر خو ل کاری لانادەن
تەشی ریس دئ تەشیا بانادەن
چ جارا خو ب کەسئ نادەن

شرین تەشیی تو بریسە

وارى مه (1)

ئەز ناھىلم ئەقى وارى
دى ئەم چىنە دەف جۆتیارى
بى شۆف ناچىنم بەیاری
ئەف وەلاتە وارى منە

نیرگزشین بین نە بوھارە
ئەو ژنا ب میرنە چ یاری
دارا بى بەر نەخۆش دارە
ئەف وەلاتە وارى منە

رابنە سەرخۆ مەلەتە مە
بخوینى ئاقەدە جەن دیمە
بۆ وەلاتى ئەو ھەر کیمە
ئەف وەلاتە وارى منە

مەلەت ئیرۆ بکە دەنگى
خامەى بگرە دگەل تشەنگى
میر و ژن بچینە جەنگى
ئەف وەلاتە وارى منە

مەلەتە مە رابە سەرخۆ
دەست و پیا بینە بەرخۆ
تۆ نە ترسە ژ جانى خۆ
ئەف وەلاتە وارى منە

ئەف وەلاتە وارى منە

(1) میژوو و جەن قەھاندنا ھەلبەستىن نەھاتیە نھیسین.

تەبو ئیرو دەست خو بەردا
دەرکەڤن بن چیت پەردا
بە بمینن ل سەر قان دەردا

ئەف وەلاتە واری منە

ملاستی گۆت لاو نامرن
خامە و چەکا دی هەلگرن
ئەف شقانه دبج باوهرن

ئەف وەلاتە واری منە

کانی ئەو شیر دا بنرپن
ئەف پانگە ئەفرۆ د شرن
کەویت پاقی ییت ناخوړن

ئەف وەلاتە واری منە

(شووشی) ئیرو بەس ب بیژە
بەس فرمیسکا تو بریژە
فرنی نینه بی نانپژە

ئەف وەلاتە واری منە

گهلی کوردا^(۱)

دئ گهلی کوردا دئ رابنه سهرخۆ
سهريين خائينا دانه بهر پييت خو
قهمی ئەم د گههينه سهر مرادا خو

ههر ئەم کوردین مهريين
شير و پلنگين ناف دار و بهردين
ب خائين و جاشا خودان دهردين

زهعيمی عيراقی عهبدوولکهريمه^(۲)
باوهر ژئ نهکهن یئ درهوينه
ئەوا بو کوردا گۆتی چ وه نينه

دئ گهلی کوردا هنگ نهکهن دهنگ
دونيا زقپي نهمان قی پهنگ
قهلهمی نهکر مه بيه ب تفهنگ

(۱) ميژوو و جهن قههاندنا ههلبهستی نههاتيه نقيسين. ئەنومر شهعبان ئاکريمی دييژيت:
"ئەف ههلبهسته کو نهيا تهمامه، من ژ زاردهق حهجي (پيره ميړی) کو خهلق شووشن
يه ومرگرتيه".

(۲) عهبدوولکهريمی قاسم (۱۹۱۴ - ۱۹۶۳) دهسته لاتدار و سياسه تفران عيراقی.

كوردستانا مه (1)

كوردستانا مه شرینی ته فیغان و ههواره
خیانته ئاگری هه لدهکته دا ته نه بن چ چاره
خه لکه قی دور و زهمانی ئیرو یی بی قراره
تلیا گوستیل نه له قیتن بیژن نقیژ پی نینه

كوردستان هه لهما ته بومن مینا بایخ سپیدایه
بیهنا ته كهفته سه ری من کنیروکا رهزایه
پیشمه رگا ئیلون شاراندی سه رۆك هه ر مسته فایه
خوینا شه هیدان یا زۆره دهشت و چیا د ته ژینه

جیهانی ئامیر چیکرن چوونه سه ر بانخ هه یقی
خوندنی ئەز کیسه بینم كهنگی دزانم په یقی
خۆ فروش گه لهك زۆرن هه ر دزانن بچنه ره قی
دهردی هوشمه ندا گرانه سه ره ختی من نه ژینه

كوردستان دایكا پیشمه رگا دی هه بی و تو هه ر یا هه ی
سلاف شاندن بو ملله تی هه می پیشمه رگیته به ره ی
نیف مه لیون شه هید ته ییته داین مسته كا ئاخه نه ده ی
خائین و یی ژیره دبیزن ملله تی كورد ماف نینه

ئهو پاله و رینجبه ر و جۆتیار قی مافی دی هه ر ستینن

(1) میژوو و جهی فه هاندا هه لبه ستن نه هاتیه نفیسین.

پیشمرگیت بهرہی د چہلہنگن شیرن دوژمن بہزینن
کی پوژا دەمی جہنگی ہات ئافعی شہید تینن
ہەر کەسێ شەھیدا ژبیر بکەت بیگومان ئەو خالینە

نه‌ورۆز⁽¹⁾

نه‌ورۆز جه‌ژنا مه‌ ئاريا
مه‌ گوڤه‌نده‌ ده‌شت و چيا
شير كاوه باپيرئ مه‌يه
دئ مينين سه‌ر قان ميژوويا

نه‌ورۆز جه‌ژنا مه‌ يا پوونه
مه‌رجيت وئ هر پيڤه‌چوونه
كاوه‌يه دوژمني دكوژيت
شيرئ چيا فره‌يدوونه⁽²⁾

جيژنا مه‌ كوردا نه‌ورۆزه
يا مروڤيت خودان سوژه
هه‌مي ئالييت كوردستانئ
جيژنا هه‌وه ته‌ف پيرۆزه

كاوه شيره ل سه‌ر بلندا
نه‌ورۆز جه‌ژنه ل شار و گوندا
پۆن بكه‌ن ئاگرپت خه‌تيرا
خه‌مليهن نه‌هال و گوندا

⁽¹⁾ ميژوو و جه‌هه‌هاندنا هه‌له‌به‌ستئ نه‌هاتيه نقيسين.

⁽²⁾ فره‌يدون، قه‌هرمانئ ئه‌فسانه‌ئيئ ئيران و هندوستانئ.

ملاھتیی گۆت ھەیی ھەوارە
ھەری ئەقە چ زۆردارە
ھەر پۆژ دوو لاوا وندا دکەت
دا مەژیئ وان بخوت مارە

خۆ بەرھەقکەن بۆ بوھاری
بیست و ئیک ھەیقە ئاداری
کاوه شیپره ل مەیدانی
پاکر فەرمانا سیپاری

کاوهی بۆ مە کرن چاک
ھەر شکاند سەری زۆحاک
خۆش بکەن پیقیئت مزگینی
مە نەمان دەرد و ھیلاکی

پزگارییا ھەزار و پالا
نەورۆز جەژنە ھەمی سالا
چاکوچئ کاوهی پیروژه
چاکە بەینە ھەمی مالا

پارتیا کوردی (۱)

پارتیا کوردی زووبه ههسته هه لگره رهخت و تهنهنگ
تو بژی پارتا کوردی دگهل پیشمه رگیت چه لهنگ
دویر نه که فه ژ مرن و ترسا دا رۆناهیخ ببینی
پارتیا کوردی دهست هه لینه کاربکه بناقودهنگ
خه لکی میژه ومرزه چاندی ومرزا ته بیه درهنگ
ئیرۆکه ته مه ره دانه دا قی زهقیق داچینی
کارکه را میژه جو کولایی گشتی جهم ئافی کرن
ئاف بهردا سه ر جهم و زهقیئا ئاده و بزار کرن
جو تیار شوقی ب راستی بکه دا بشی توقی بچینی
به ری دهستی هه یی ره شه تاما دهقی یا خوشه
ته برن چه ند تایی و سویری دا مافی کوردا بستینی (۲)
ترکی و سوریا و ئیران سووران هه تا بادینا
رزگار با ملله تی کورد سه ره شووریا خائینا
چه ندی هه بن ترس و مردن مخابن واز (۳) ژئ بینی
پارتیا کوردی باش بزانه دیاره خاین د بی شه رمن
ئافره تا که فو دوراندی خه لکی گوتی بیژن
می ری باش ناف کوردا یی چاکه گو ه نه دهنه خاینی

(۱) میژوو و جهن فه هاندنا هه لبه ستی نه هاتیه نفیسین.

(۲) هه لبه ستقانی ته مام نه کریه.

(۳) دهست ژئ بهرده.

پارتیا کوردی باش بزانه دوژمنی ب گهف و گوره
که دوژمن هاته پیشیا ته هه ره پیشه نه زقره
ناقئ کوردا باش دیارکه دا دوژمن بله زینی

پارتیا کوردی نه راوهسته نه رۆژی و نه شهقی
ته دیوارهك شمهرا دانا بلندتر تی ژ هه یقی
هه همیشه تو بکه خه باتی دئ دوژمنی ب ترسینی

پارتیا کوردی زووبه ههسته جیه بینه ئیش و کارا
ئیش و کارا هه بجی بینه نه مینه ل شینوارا
هه ر جیه شتهرا دانا یا باشه هه بجی بینی

پارتیا کوردی دهست هه ئینه دا رۆنکه ی دل و چاقا
ماوی دهنگی ته بجیت رۆژه لاته و رۆژئاقا
بیست و ئیک سال چینی کارکر کهفته ناف ده ریا و ئافا
خه باتکر تینی و برسی دویر که فیت ژناف تور و ئافا
رزگاریا چینی ژ چرا بو ژیکه شه کرنا زه مینی

گه ر نه زانی گه ر بوهار هات ته چه ند رهنگ ژناف دیتن
هندی رهنگا ب نه ژمیری رهنگی ته ژناف نه بیتن
بیژمی بوهار من تو نه قیخ تو زه ری نا هه ئینی

شیره تانا دهنگ ژئ که فتن کوردو دا باش تی بگه ی
نی سه ر ئا خا مه ژئ شکهستن کهت و یخ زوره گه ی
کوردو چاکه باشی بزانی هه تا کهنگی هه ی دینی

پارتیا کوردا باش بزانه ئیره ما تن ژ کیه یه
ئیره ما نه کوردستانه بی گومان جیه ی ته یه
دادگه بینه کردن راستی دا به هه شتی بچرینی

پارتیا کوردی باش بزانه ئیرۆکه دهسته‌لینه
پتیا ته هه‌ر کوردستانه ته چ پتیا به‌ر نینه
تس و راستیا تیکه‌لکه دت ملله‌تی بکارینی
کوره ته چهند کوشانی^(۱) کر بو پتیا کوردینی
بئ دهیده ئو بئ بیناقئ و شیت و دینی
ته ئینایه وئ ژه‌قانی ژ قارا ئو نه‌هینی
ملله‌تی و ئه‌ییت ته عشق و ئه‌قیندارینی
هه‌ر چی کوردئ کورد بقیتن مه‌رج هه‌ بیروباومه
جه‌رگئ خائینی هه‌ پوله هه‌ژی دۆزه و ئاگره
ئومیده‌وارین ژ یه‌زدانی پارتیا کوردی دت مینی

^(۱) (کوشان) یه‌یه‌که‌کا فارسییه و رامانا (بزاڤ، هه‌ول) دده‌ت.

گفتوگویا شیخ و سهگ^(۱)

شیخ:

ئەى سهكى بئ تورە و پيس ته بۆچى پيلاق ل من خار
كهتيمه ناف خانين خو ناچمه سويك و بازارا
ته چ ههيه ئەى سهگه ل من پيسى هار

سهگ:

بۆ ته بيزم شيخ ئەفندى صولا^(۲) تهيه من خوار
ته د خوار گوشتى مريشكى سهد جار
ته نهدا من پارچه ههستيهك ئەز ل قى زستانا سار

شیخ:

ئەز دخوم گوشتى مريشكى تو سهگى ل سهر گيفكان
پوژا ههشرى ئەز كهفيلم بۆ هيڤيا پير و جوان
ههميا ئەز دهباز دكهه ئەز سهر سيراتى بئ قهمان

سهگ:

سهر گيفانك شانازين دئ كهه ئيشه يا بابج منه
ئەز سهپانم ب شهف و پوژ نئ دزانم دز ههنه
نه وهكى ته زك رهشم ئەز خاوينم ريشانهمه

شیخ:

گوى بخو پيسى چهپهل شيخ ئەزم خودان عهدده
بۆ گونههكاران كهفيلم مههدرم ل نك ئەحهه

(۱) ميژوو و جهئ قههاندنا ههلبهستى نههاتيه نقيسين.

(۲) پيلاق.

ناقى يهزدانى دئىنم (قول هو الله احد)

سهگ:

شېخو كورتانهك ته دقيت وا دياره هپستري
دا بشى خهلكى ل كول كهى هم قهراسه ل سهر سهرى
ناقى بابى نهز نائىنم ماهينه دهىكا كورى

بۆ شههیدا^(۱)

سالاڤیت گهرم سهر شیر و مهردا
چاک گوھ بدنه شههیدیت کوردا

سالاڤیت گهرم ل شههیدیت بهرینز
نک خودایخ مهزن بوونه خودان هیز

ئهو چ شههیدن دا پیش مللهتی
سهر خاكا كوردا وا خوینا ریتی

چاک گولا بدنه ویژیت شههیدا
وا خوینا ریتخ د خاكا فی چیدا

شهفهکی ههر زوی ئهز چووم نستم
شههیدیت کوردا هاتنه خهوا من

پسیاری دکهم کا چ مللهتن
ژ کیشه هاتینه یان دئ کیشه چن

ما تو نزانى كه ئیمه^(۲) کینه
نک خودایخ مهزن ئهم نۆرانینه

پسیاری پی دکهم کا چ بنیاتن
پا کیشه چووین هه ژ کیشه دهاتن

^(۱) میژوو و جهی فهاندنا ههلبهستی نههاتیه نفیسین.

^(۲) ئهم.

ما تو نانیاسی فا^(۱) لاو و گه‌نجان
بابی مه کورده دایک کوردستان

دهمی وا وه گوت ئەز زوی تیگه‌هشتم
چوو مه دهستی وا، وا ئەز بجی هیشتم^(۲)

ئەز یی کوره بووم من زوی نه‌دیت ریئ
ژ چاقیت من هاتن ئەشک^(۳) و فرمیئک

شه‌هیدیت کوردا چ خوش شه‌هیدن
چ زوی شه‌هید بوون مه تیئر نه‌دیتن
ته‌خمینی دکهم شه‌هید گه‌له‌ک بین
پا ب ئەژماری نزانم چه‌ند بین

فا هنده شه‌هیدا من کەس نه‌ناسی
گۆته من تو مایی ژ فی کراسی
که ئەز دمرکه‌فتبام ما وه دزانی
ئەزی دا دگه‌همه‌ف ناف وی کاروانی

هه‌میا پی‌کفه گۆت برا بخاترا ته
تو مه ژبیر نه‌که دی کهین هیثیا ته
دی کهین هیثیی ژ دمردی مرنی
توژی ماندی بووی شویره‌ت کرنی

شه‌هیدا گۆتی هه‌رنه مالییت مه
دا زوی دلخۆش کهن دای و بابییت مه

(۱) فان.

(۲) ته ئەز هیلام.

(۳) ئەشک) په‌یقه‌کا فارسییه و رامانا (پۆندک) دده‌ت.

که دهیباب نهبن دهف خزم و برا
ژ وارا ههلبین پۆنهای و چرا

ئهقان شهیدیت خودان دای و باب
دلێ دهیبابا سوۆت شبی کهباب

کهبابچی نینه بکهن باوهشین
خودا بدهتی هندهک ئاقا هوین

خودا بدهتی ئاقا کهوسهیری
بهلکی زووی بیرکهن ئهقی کهسهیری

ئههم ههمی دزانین شههید نهمرن
نک خودایع مهزن ب ناف و هونهرن

شههیدیت کوردا خودان نیازن
هزار شبی مه هیقییا ژیت خازن

شههیدیت کوردا خۆنه گاتهنه
نک خودایع مهزن زۆر بههانهنه

بیهنا شههیدا بیهنا گولاقی
شههیدیت غهریب یئ سهر و چاقی

خوینا شههیدا چهندا شرینه
شههیدیت رهزیل هه زۆکهینه

کورههه تو مایی بو کول و دهردا
دهه سال شوپهشی ناف دار و بهردا

شههیدا دگۆت هه ئهم دئی فرین
وهلاتی کوردا دی ب خوینی کپین

دهیابا یا گۆتی سه‌رچاقیّت مه‌ بچن

رییا خودایی دا هنگ هه د ئازابن

به کوردی بمرن دانه وندا بن

هیقیی ژ مه‌را بکه‌ن بال خودایی مه‌زن

ئه‌هه‌ شه‌هیده لاویّت کوردانن

رییا کوردینیی ئه‌و باش دزانن

نه‌کیر و منکیر هه‌قالیّت وانن

شه‌هیدن ره‌زیل سوریا و ده‌کانن

ئه‌هه‌ شه‌هیدیّت کوردستانینه

شاخ و چیاپیّت مه‌ بینه ئاویته

کیژی زهری (۱)

کیژی زهری تو یا زهری
دل کۆفانی دل کەسەری

تو ئەفینی ژمە را ژینی
دگەل دۆستا دئ بیە هەقال

کیژی زهری تو یا جانی
دل کەسەری لای دل کۆفانی

یا شەرینی نازەنینی
یا نازکی جانا دەلال

زهری تو کیژا کوردانی
ناف هەفالا دلگرانی

یا پەنگینی خەم پەفینی
زارۆک بی دایک نابیتە مال

بیژن زهری یا ئەسەمەری
کاری تە بی دەردەسەری

دلبرینی ب نالینی
تیگەهەشتن کەر و لال

کیژی زهری کیژا چیاپی
تو سینا ناف میرگایپی

(۱) میژوو و جەن فەهاندنا هەلبەستن نەهاتیە نفیسین.

نه بهیینی نه نهسرینی
تو سوسنی نابیه ههلال

کیژی زهری یا بی دهنگی
ههریا دخهوی یا بی پهنگی

یا زیپینی دلا سستینی
سهروکانی ژ ئاڤا زهلال

دزانین زهری دۆست مشه نه
یارپیت زهری پیشمه رگه نه

ههریا شینی ژ قی زه مینی
ژ ته نابریت خه م و خه یال

زهریا بلهزه پۆژ نه ههلات
دانه سوۆتن گوند و وهلات

تو مه دبینی ب مرینی
ته لاویت کرین پیروکال

زانین زهری ههریا ژاری
ههریا گهردونه دکهت کاری

دهریا خو بنی میردورینی
ته براندن لاند و منال

زهریا که رزگار نه بیستن
دختوری وئ لقمان بیستن

ههریا دبینی چو نائینی
خه لک دئ بیژیت بی که مال

ژگوری پابیت لوقمانه
ئهگهر نهبع کوردستانه

چاق پۆن نینن چو نابینن
کورهی بووراندن چاخ و سال

بaldar و چچك⁽¹⁾

گهلی مهزنا گهلی بچویکا
دا گوھ ب دهینه baldar و چچکا
هوسا ب رهنگن میرگیټ کولیکا
دهمی ئەز دبیزم کەس پی نەکنەن

برو رەش خالا جهی وان ریانی
رۆزا برسوی بن دبیزن چیلن
تیکی د بژینن ئەو ژێ هەر دقیلن
گا چهرین کەنگی بیته چیراندن

ئەو چچکئ بیهنه بیژن پەرسۆرکە
ئەو چچکین هەزار تو کەو پەپوکە
کەرا گارانئ قەلە بەنوکە
بەدکوری خانی چاک دامەزراندن

خەرتەلیټ بیژیت هەر ئەزم سەرپەل
کەلەشیر دبیزیت ئەزم خودان شەل
باشیکەهێ گۆتی ئەهێ کەریت زەغەل
وه دیاره ههوه بازی قهبرانندن

شالیل یی رەشه وی دمکی زەرە
بژیت زەردیلە ئەو ژێ میر سەرە
رەنگی زەر هەبیت ئەو خۆش مەهدەرە
بلبلئ مللەت ئەو باش تیگههاندن

⁽¹⁾ میژوو و جهی قههاندنا ههلبهستنی نههاتیه نفیسین.

مامره كوركى هەر دئ بخودانكەن
دئ دەخل و دانى هەر هين بەر وەرکەن
مريشك دئ چن چويچکا ژ وئ قەكەن
بئ دار و تشەنگ هەوہ ئەو كوشتن

كەوئ مال وئيران چەندئ خائينى
وہنا كەى هەقال چويچکا دەرينى
رؤژا ناف داڤا تو هەر دئ خينى
چەند لاوو چەلەنگ تە بو قەبراندىن

قەبەبا كەوى هە يا بجۆشە
ئەگەر خائينى وى دەنگى خۆشە
پور كەهى نابيت هەر يابئ پەوشە
مئلەتى كورد هەر پاك دئ هەبن

تيفرك دەنگ خۆشە ئەوئ هەر رەنگە
كوتر چەلەنگە پلنگ هەلنگە
سيقانوكئ پيس زۆرئ مەفلنگە
قاز نوبەدارە و سوونە دخەو برن

توك و پەپوكن ئەو ژى د خۆشكۆكن
شاهين و هەلو ئەو ژى هە دكۆكن
مئلەت بئ خاندن ئەو هەر زارۆكن
كئ نقيژ كرىه بئ تارەت گرتن

شووشى هەژارە هەر بئ مرازە
ئيرۆ نشيقى هەر سەر ئەقرازە
خۆشئ و گەنج يئ ژ بيرئ نەخازە
هاشم^(۱) نقيسەرە وى خەم رەقاندن

(۱) ئەنومەر شەعبان ئاکرەبى دبیژیت: "كاک هاشم شووشی زۆر هاریکاریا (سەلمان) ی یا
کری دەرباری هۆزانی ئەوما ناڤی وی د هۆزانا خۆ دا ئینایە".

شرینیا وهلاتی کورد^(۱)

پهیرهو کوردا هه ئهزم
بسی چاقم ئهس^(۲) نابینم
کهفته نه نایف دار و درهختا^(۳)
کوره مه خو د دورپنم
پدیا کوردینی دئ گرم
بهس دا هه بیست کوردینه
شیست و دوو هه تا شست و چار
کهس وهکی کوره یی نینه
چین به چین ئه و داده نیشن
ئیرۆ کوره دیار نینه
قی گافی کهس نابیچین
یا کوره تو دیار نینی
وهلاتی کوردا چهندی شرینه
لهشکه ری کوردا چهندی میرینه
دوژمنیست کوردا ههت سه رنه قینه
کهسی باوه ری ب دوژمنی نینه
دوژمن هه ر بیژه چی ژئی نه ئینه
مه زانی دوژمن یی دوروهینه

(۱) میژوو و جهن فهاندنا هه لبهستی نههاتیه نفیسین.

(۲) ئهز.

(۳) درهخت) پهیشه کا فارسییه و پامانا (دار) ددهت.

گهلی خائینا نامریتن کورد
 دریا مه کوردا دلی ئیوه کرد
 سلاف سهر ته بن ئه ی پیشمه رگی خورت
 تازه مه زانی کوردستان نه مرد
 ئه ی گهلی کوردا دئ نه کهن دهنگی
 فه له ک گهرا وه نه ما ژ وی په نگی
 پینقیسا نه کرمه بییه ب تهنگی
 دا ئه م سه رکه فین ژ فئ ئاسته نگی
 ئه ی گهلی کوردا ههستن موخلی
 ملهت خودان که فیت نه ما بی که سی
 ئه گهر تو کوردی نابج بترسی
 هه بژیت بارزان هه د ژ مه پرسئ
 هه ئیمه کوردین مه کوردی مهردین
 شه ر و پلنگیت ناودار و بهردین
 خائن و دوژمنا هه ئیمه دهردین
 ئه م خودانییت خو ئالای زهردین
 دئ رابنه سهر خو ئه ی گهلی کوردا
 شیر و پلنگیت ناو دار و بهردا
 سه روک رینشتن جه به هه نه بردا
 بکوژن دوژمنا دگهل نه مهردا
 ئه ی گهلی کوردا دئ رابنه سه رخو
 سه رییت خائنا داننه بن پییت خو

بانگی هه‌لینن جی کوردستانێ
 ترکیا سوریا هه‌تا ئیرانێ
 ناما ره‌وانکه‌ن هه‌ بو لۆزانێ
 چرایێ کورد هلبوو ل بارزانێ
 بزنان گه‌لی هه‌زار و رۆتا^(۲)
 سه‌رۆک دانیشتن رانابن جیدا^(۳)
 نه‌و کورد ب ژیره مه‌ ژیی د سه‌ریدا
 چ جارا ژبیر نه‌که‌ن خوینا شه‌هیدا
 مصطه‌فا ئه‌لیت ئه‌م دانانینشین
 ئه‌م دئ زۆر چه‌کال وه‌لاتا ئینین
 خاپورت کوردا ئه‌م دئ قه‌تینین
 ده‌نگه‌کی ئه‌مرۆ ل کوردا هه‌لینین
 چاقیلت دوژمنی ئه‌م دئ ده‌رنینین
 یان هه‌موو پیکه‌هه‌ خو قه‌ده‌برینین
 ئه‌ی گه‌لی کوردا پا هنگ چت بیژن
 خائنا دقایلت خوینا مه‌ بمیژن
 کوردی نه‌چاره‌ دئ خوینی پژن
 خائنا سه‌وتین تانات هه‌اقیژن
 هاتنف ژ روسی هه‌موو هاتن گشت
 سلافل سهر ته‌بن ئه‌ی له‌شکه‌ری رشت

(۱) رزگار بوون.

(۲) رۆیس و پێخواس.

(۳) جه‌دا.

شهر پیتقی نەبی دوژمن نەروینشت
کورد دەستە خووش ل دوژمنی ناف شووشت
من هەژاری کوردستانم دلداری شاخان و چیانم
خەلک بزانیته ئەمن موسلمانم هەژاری خاکی بارزانم

من تو دڤی (۱)

کهنگی دئی هیئ ل دهف من روینی
کا ئه و پۆزا من ب بینی
دابو مه بیت ئه و مزگینی
داقا خه ما قه ره قینی

من تو دڤی هه تا کهنگی
بهسه بمینه ل سه رقی رهنگی
یا شرینی و یا چه لهنگی
ل قی جیهانی یا بی دهنگی

بی دهرمانم خه ما خارم
شهف و پۆزا یی دل سارم
شادی نه ما خه ما خارم
من تو دڤی دیار نینی

دهرد و خه ما ئه ز پیرکرم
نوبه تکارا ئه ز بیرکرم
من پیخۆشه گه ره بهرم
من تو دڤی دیار نینی

من تو دڤی هه می دهما
قیمهت گوری چومه چه ما

(۱) میژوو و جهی فهاندنا هه لبهستن نههاتیه نفیسین.

ئەفینیا مە گەلەك قەما
مەن تو دقایی دیار نینی

هەندی بیژی دەردە سەرم
خودان دیروك پەر باوەرم
خودان گەل و جەمە ماوەرم
مەن تو دقایی دیار نینی

ئەگەر شایرم ئەز دئ نەرم
گەر پائەنکم ئەز دئ خورم
گەر منشارم دئ هەلبەرم
مەن تو دقایی دیار نینی

کە هەرب هەلکەر قەن جیەنەن
میل و گولوب وا بەردانەن
لەمپە نینە بو دیوانەن
بوهار پەش کەر زقسەتەن

ئەز دئ مەرم زینەدی دەمین
وئ گورئ دا بو مەن دشین
شوشەن لاوین بویکا تین
قان سەیرانە ژ مەرا دخوین

خەما دل گەرت قەد بەرنەدا
کا پۆنەهای دەخانییت مەدا
دەرگەن خانی ل مەن پێشەدا
مەن تو دقایی دیار نینی

دوژمن بزانه كوردم^(١)

ئەهە نەتەهوی^(٢) ماف بەرزە
نوکهه رۆژھەلات تازە
مادەم تەه پئی^(٣) دیتەهقەه
وہکی جارا نەشەهقەه

دوژمن بزانه كوردم

گەلی كوردان^(٤) ہشیارین
دوژمن چ ل^(٥) وہ نەزانن
لاوین كورد دەست ہەلینن^(٦)
دابۆ جەنگی دەست ہەلین^(٧)

دوژمن بزانه كوردم

گەلی كوردین^(١) وہلاتی

(١) میژوو و جہی قەھاندنا ہەلبەستت نەھاتیہ نقیسین. ہەژی گۆتئیہ کو ئەف ہەلبەستە
وہکەھقیہکا زیدە یا ل گەل بەشە پەیقین (سەلمان شووشی) ئەوین د ہۆزانا بنافی
(سەلمان و ہاشم شووشی) دا ہاتین ہەنە.

(٢) ل جہەکی دیتەر: نەتەواپن.

(٣) ل جہەکی دیتەر: پئی.

(٤) ل جہەکی دیتەر: کوردا.

(٥) ل جہەکی دیتەر: دوژمن چو ژ.

(٦) ل جہەکی دیتەر: شەر و جەنگا د چەلەنگن.

(٧) ل جہەکی دیتەر: ل جەنگا ب ناڤودەنگن.

تـازـه رۆژا هـهـلا تـی
دوژمنی^(۲) میژه گۆتی
نـهـسـهـریـخـۆ و نـه زاتی

دوژمن بزانه کوردم

گهـلی خـودان نامیسا
چ ب گولسه و پینقیسیسا
شهـگیـرن جانی دیسا^(۳)
ژ دهست^(۴) چهپهل و پیسا

دوژمن بزانه کوردم

تـه ب کـوژن تـه ب سوژن^(۵)
هنـدی خوینا تـه بمیژن^(۶)
هنـدی جهی تـه بیژن^(۷)
نـهینوکین^(۸) تـه بکیشن

دوژمن بزانه کوردم

کـهفتی^(۹) چهرخا لولهبی
تۆ هاقیتی یه کههرهبی

(۱) ل جههکئ دیتر: کوردی.

(۲) ل جههکئ دیتر: دوژمنی ژ.

(۳) ل جههکئ دیتر: شی شهپالئ.

(۴) ل جههکئ دیتر: ژ دهستی.

(۵) ل جههکئ دیتر: خائین ژ مهقه نابن.

(۶) ل جههکئ دیتر: هندی تانا د هاقیژن.

(۷) ل جههکئ دیتر: هندی جهیت ته ب ئیشن.

(۸) ل جههکئ دیتر: نهینوکیت.

(۹) ل جههکئ دیتر: کهفتیه.

ناف زیندانی و نقه‌بی^(۱)
نه‌بیژه دوژمن له‌بی

دوژمن بزانه کوردم

شهر نه‌فروش به ناشتی خاز^(۲)
دۆست هه‌لگر به دوژمن ناز^(۳)
کوردی ژووری و ئه‌قراز^(۴)
مه کوردستان پی داخاست^(۵)

دوژمن بزانه کوردم

باش بناسه نه‌یاری
یی مافی کوردا خاری
پیشمه‌رگه‌ه یی ل مه‌یدانی^(۶)
ومرن دا ب چینه هاری^(۷)

دوژمن بزانه کوردم

بیژنه کوردی نه‌هشیار^(۸)
دهشت سیاره و چیا مار
قه‌گیرن جانا نازدار^(۱)

(۱) ل جهه‌کی دیتر: ته بیخنه ناف سیداری.

(۲) ل جهه‌کی دیتر: شهر فروش به ناشتی خاز.

(۳) ل جهه‌کی دیتر: ناس.

(۴) ل جهه‌کی دیتر: من دقیت ناشتی هه‌بی.

(۵) ل جهه‌کی دیتر: کوردینی ژ مه داخواز.

(۶) ل جهه‌کی دیتر: کورد په‌گه‌زی بزانی.

(۷) ل جهه‌کی دیتر: هه‌ر نه‌ون نقشێ ناری.

(۸) ل جهه‌کی دیتر: بیژنه کوردیت نه هوشیار.

دا ب شـرینی روینـه خـار^(۲)

دوژمـن بزانه کـوردم

نه چه دیف رڤیا سیاری^(۳)

بی گومان تاوانبـاری

دی مینـی شهـرمـزاری

ههـر توی پهـگهـزی ئاری^(۴)

دوژمـن بزانه کـوردم

ته دقـیت نه ته وایهـت

هیش نه میری و نه دهولتهـت

دگهل خو نه که خهیا نهـت

ههـر کوردینیهـ بابتهـت

دوژمـن بزانه کـوردم^(۵)

بلا ئهـو مار مه قهـدهـن

ئهـقـی دهوسـی بهـرنهـدهـن

(۱) ل جهه کئ دیتەر: شبی خه لکن مرؤقم.

(۲) ل جهه کئ دیتەر: من دقیت بکه مه ههوار.

(۳) ل جهه کئ دیتەر: سویاری.

(۴) ل جهه کئ دیتەر: ب نهجاما وی کاری.

(۵) ئهف مالکین ل خوارئ د دانهیا سه ره کیدا نه هاتهیه:

ته دقـیت نه ته وایهـت

هیش نه میری و نه دهولتهـت

دگهل خو نه که خهیا نهـت

ههـر کوردینیهـ بابتهـت

دوژمـن بزانه کـوردم

خو ژ کوردینی لاندەدن^(۱)

دفا خو ژ ئیک بانەدن^(۲)

دوژمَن بزانه کوردم

ژ مەكدونیا ئەسكەندەر

بەرلین پابوو هیتلەر^(۳)

بژی کوردی خەباتکەر^(۴)

دا زوی بگههه بهرامبەر^(۵)

دوژمَن بزانه کوردم

هەر دارەك و خەمەلا خو

هەر چیچكەك و پەقا خو

هەر گیایەك و پەنگەن خو

هەر كەس و وەلاتی خو

دوژمَن بزانه کوردم

تە چو روینشتن نینه

مافی خو توو بستینه

ب مەردی دەست هەلینه

نەبیژە کورد مرینه

دوژمَن بزانه کوردم^(۶)

(۱) ل جههك دیتەر: پیا كوردینێ قەدن.

(۲) ل جههك دیتەر: ئەو ما له دەشتن.

(۳) ل جههك دیتەر: ژ بەرلین پابوو هیتلەر.

(۴) ل جههك دیتەر: چاكه توو بكەر خەباتن.

(۵) ل جههك دیتەر: دا بگههه بهرامبەر.

(۶) ئەف مالکین ل خواری د دانەیا سەرەکیدا نەهاتیە:

دوژمن گه فاد هه لئیت^(١)
کورد نه شیت مافی بستینیت^(٢)
چهنه گهنج و لاوین کوردا
مه یین کرین^(٣) نه هیلنی

دوژمن بزانه کوردم

شهرمه که تو بیه^(٤) سیخوپ
نه ترسه تو ژگه ف و گوپ
دهست هه لئین کیژ و کوپ
بو دوژمنی کرپ و شرپ^(٥)

دوژمن بزانه کوردم

نه گهر تو کورد په رستی
خه باتی بکه^(٦) دروستی
چاکه تو زوی^(٧) هه لستی

ته چو روینشتن نینه
مافی خو تو بستینه
ب مهردی دهست هه لئینه
نه بیژه کورد مرینه

دوژمن بزانه کوردم

(١) ل جهه کئ دیتر: د هه لئینی.

(٢) ل جهه کئ دیتر: کورد نه شی مافی بستینی.

(٣) ل جهه کئ دیتر: مه ییت کرین.

(٤) ل جهه کئ دیتر: شهرمه که تو بیه.

(٥) ل جهه کئ دیتر: نه هیلن دوژمنی شووپ.

(٦) ل جهه کئ دیتر: بکه ب.

(٧) ل جهه کئ دیتر: زی.

چینابی^(۱) تو پراوهستی

دوژمن بزانه کوردم

تهدقیتن ئیش^(۲) ب دهستی

پهیتی چیتیره ژ سستی

ئهف خاتینا^(۳) دل شکهستی

قه چهنه ساله نقستی

دوژمن بزانه کوردم

گهر تو لای کوردانی

مادهم ته دیوار دانی

کاریته یی ل سهر شانی

دوژمن بزانه کوردم

دا زوی ئاڤاکه هی خانی

نه چن دیف پارتین بیانی

جهه رگ و دلو بارزانی

دوژمن بزانه کوردم

تونه عهینی و تونه تی

تونه سینی و تونه غی

تو کافی ژ ئه لیفی

نیژیکی تو ژ میم و فی

دوژمن بزانه کوردم

(۱) ل جهه کئ دیتر: چینابیت.

(۲) ل جهه کئ دیتر: ته بقیت شول.

(۳) ل جهه کئ دیتر: ئهف خاتونا.

تو می‌دیایی و لولـۆیی
خودانی مـافـعـ خـۆیی
خه‌لکـی وه‌لاتـی خـۆیی
پاریزقـانی جهـی خـۆیی

دوژمـن بزانه کـورد

لاوی کورد ده‌ست هه‌لینه
دا بزانی تو کوردی
نه‌بیژن کورد چه‌ته‌یه
خودانی مـافـعـ خـۆیی

دوژمـن بزانه کـورد^(۱)

^(۱) ئەف مالمکین ل خوارێ د دانەیا سەرەکیدا نه‌هاتیه:

لاوی کورد ده‌ست هه‌لینه
دا بزانی تو کوردی
نه‌بیژن کورد چه‌ته‌یه
خودانی مـافـعـ خـۆیی

دوژمـن بزانه کـورد

پاشبەند

(ره نەتە جە کورد)

جاک گو بەدە نە ره نەتە جە کورد
سە لاقیتە گەم سەر شیر و مە ردا
نە ی گە لێ کورد زویدە ستە هە لێن
شە پتە یە نە جە کاکار بێن

روناکە هەل کە ن نە قە مە رین
دا لاوینە کورد ر پیا مۆ بێن

(۱) خە تیرا بکوئن جە فو کا بێن
سە د هزار بوکسو گو بو پا دینن

و هلام و مژدا ی ژ مە را هاتی
جاک گۆ لا بەدە نە ره نەتە وە لاتی

(۲) هێژ و شە با ی ژ مە را خە لاتی
مە یفا ئێکە مە فی تاز لا هە لاتی

سەر تە دا بۆ رین جە نە مانگۆ جە نە سال
جە نە مە رین نە ی جانا دە لال

سیاسی ژ تە را بو هارا یز کال
تە خە ملا نە ن جیا و کێژ و نە هال

ناف دالۆ فرین بالار و تە وال
مۆ نە نا بلبول گە ل بیه هە فال

ره نەتە کولێکا فرینا هویبیکا
دە نگر - بویکا خۆش تر ل سەر کیمیفکا

- ۱- جە قوول ره ها گێلایه کیه دبسترئا (دبای)
- ۲- هێژ - جانی - الجمان

نادار و نیان هه رد و بکو لیکن
 وه لاتن کوردانه وه رد و بیکن
 کولیکه هیتا یاناف ویر شهنگ
 بناغی شهنگه بی دی سن ره نگ
 نه و چ کولیکن کورد سسائی
 هه مه جاشین بیت ما ئا نیسان
 کولت و ژوری هه رد و نیترگزن
 نه ون که دلاشلا و قه دزن
 ره شاناف لانا نیترگزا ژوری
 ژقیانا کوردار اتا بهه گوری
 کولاویت کورداله کیو و میا
 ههنگه دتا کیفه چن ؟ نیترگزا ژوریا
 نه ف نیترگزا ژوریه هیرین دنازن
 دا کیرت کوردار ژلاوا بنان
 بژ بین هیتکه هه یادیا زه یونا
 جانا بجه مه رح تو بی زه ره تون
 بیتانک یا سور ه ناف وه رنا زوره
 یا جانه هیلر بینا خومه کلیر
 جان گوه بده نه تاگون و کین
 ده رحانی بین خومه تو ی بو تاران
 یا ته یی بزانی ره شه و شه و سور
 ناداره بنه بهنگو تیک بن خه له زور

- ۱- نترگزا ده شه یه
- ۲- کولیکه که لرویا به فر هه لاندنن هیتن دین
- ۳- گی به یی بهنه خومه

(۱۶)

بوناف گرا بیفاز هر ره دهنه مه توت
 ده زمانه که ری فکرم که ره به مه
 ره نگی بهارن هه تو به نه فعل
 ره و شاناف چایا تو یا کاری که ل
 مه لده سنن دین که نگر و کاری
 کاری مالا و بران تو صبر ندا هاری
 مینا که زانی موراهه ره مان ره مان
 تو خدایت نه که دانه کورتانی
 زانی رتاین ته ی کافر دریا
 کورن ددان خار طارتا پاستی دریا
 رتیاره نگی زه ر باره زانی
 نه ضمینا ده ی تونه اما کور را نی
 که مزه نی چا ند خه من تو بریا
 تونه باله داریا ته ستا مد فریا
 نان چیکه یا خوشه و نیکه دریا
 نه وجه و دض من دده هم نه بریا
 خه ته لوت ری که کیزیت گوئیا
 کور دستا خوشه بقاگون د گیا
 ورن ببینن قاداروره نا
 چان گوه به نه قاره نگو له وزا
 بی مریتک و گه سور یونیکه و سیداردن
 سن بل و ستمون کیزنه وره شادون
 کور را مابتن دونه ماری شول
 ناف ترمش د خوتنا تو بر و گیزدون

(۲۴)

ئەدەبى تەواخۆتەر سەلگە و چە واندر
 دەرمەن پەن فەوشى ھە تەوي جا تەر
 با سەو و فەلگە دار و نە کر نە دل
 ئە دیا جانە رەش وە مەي جاقەت کەل
 ئە و با جانە سورە پەن دى کە لندە
 دە ما خەتت دینا ھە ھەند
 بەر سەکا تەن کەن شەن کەنە دوکە
 نەقرو تەخۆتەر مە رەون و لوبە
 بۆتە ھە دە زار و تەزنا مەن جەن کەر
 بە کلا دە لایى بۆرین پاکش کەر
 مەن رەنگ دین تەردار آ لى تەگى
 ھە رەش یا تەیکە دە رەش یا ھەوینە
 دە دىار دانا کارینە مەلکە
 خەزى نە کە نە ھە ق بەرین چۆلی
 رەو یلا حال و تەزان کە چە نە شەنە
 سە ر قە تەن بۆر تەنە بئەقە نە بۆر تە
 تە دە تە بى سەبار کەم تە چۆلین بە رەوي
 ما ھە تا کە تەگى دە تە بۆر تە ھە رەي
 بەر تە د بۆر تە تە ز دە تە کەساکەم
 تەردار اھازى تە تە ز دە تە بى سەبار کەم
 تە دە تە بى سەبار کەم تەردار اھازى
 تۆر مەن دە مەلەبى تە مەن مە د خازى
 مەزىا د بۆر تە ھە تە ز یا تە مەن
 سە مەن وە لا تا بۆر تە مەن د مەن
 تە مەزىا مەن ھە با مەن تە مەن
 گە ر بە نە شارا یا بى سەبانە مە

(٢٥)

كه زانادوبه رُكُتْ رُتْ به نِسْنه
 به ته نِگْا قِيا بِيته نه و مه يا رِسْنه
 بَرِيتهن كه خوتِ يا هوسِ و كه قِيا
 جِگْا رِ بِنِگْه ن داننه نافي ~~كه~~ باسكا
 هِسْنو كُ و هَر نِيه د تا قنه بن كار كا
 و تار و تَر ن خوتِ كِيتر بِيته دار كا
 نه بِنْو ن كور هِيته در و هِسْنه
 خوتِ بَر ن و سِبْت يادي بِنْو يينه
 نه نه هَر سِن كِي بيه خا ر نا ده و يينه
 سه مَكْت رُتْ كه ن كه نه ده و هِسْنه
 به شَمْ كور دا بِيته به لاش نينه
 مَن زه ر د قِيتهن بِنْو ره نِگْا هِسْنه
 جِيا بُو بِنْو بِنْو ن نابِيته در و يه
 خا ر نا مالا تِي تالي و هِسْو به
 هه ن ز و با يا با سِن نه و ز فِسا نا
 چان گو ه بده نه هرو قِيا زانا
 هه لِيه يِيته ن ر نا ر حاد رانا
 دتا تا عكرا كه م كِيا تِيته ز ر زانا
 مه ن دتا ر سِيا بُو بِيته ياد گول
 ته كه نه زانِي تَر بَر نِسْنه مه نه ل
 نه ف هه ر سِن كِي بيه بِنْو ره هه ن دِسْنه
 ته كه نه زانِي بِنْو تار زو نينه
 ته كه نه زانِي كه بِنْو هِيته
 بِنْو گومان كِيتر و نا مالا تار به

ده لاتی خو شه کانیو رویار
 یه بیسه رد فوشه! به ریه دیندار
 داروینا کوردان به رویه خار
 لیدو کور بیک ته بکه نه مه وار
 دلویته که قیانا فارویبارا
 نالینا بایت هوشنا دارا
 بیترنا کیشیا للهی ونه زارا
 نیجیدقان دت بین گرن هه سارا
 چان گوه بده نه موهنا زانا
 بهار یا خوزه بده نگی شفا نا
 کارک دت هتیریتا بزین زوی ماری
 دلانه به نه شارو بانا را
 کیزولیت کورداسه که نه جیا
 حوونا قه گرتن مه ریته قارویا
 که کیزمتا کوردا کاز دکه نه لاوا
 لقلیت پارز زوینا که فینه بنسلیت وا
 حوونا قه گرتن برهوا آنتن وا
 ره نگی مبین دسور داسه رویست وا
 گورکلی گاز کرگوته نازوکی
 وهرن دا بچینه هنده تر شوکی
 کورمک وگویی هتک ته ویرانه و شوشتا
 کوردو تویر خیرته دنه به کیرمیشد
 چان گوه بده نه کۆنی دته قریان
 گوینیا سوننا ته قریه ده رحان

ره وشادهف تا فابوتوی چنار
 جانا بن مینه ر نوب سپیندار
 مندی سپیندار که له کا بچین
 دالاویت کوردان بچین بهر روین
 بزین کیرات یادی هه لایک
 کاروانیت کوردان زومی دکه نه سه قیل
 کوردانی گوی بزین ته راس
 روشا نه گلامی میدون دانه یاسا
 چهنگ دناف داته زین نام ماشا
 خا نوینا دارا هه نوب دار کا
 بزین هه فرست مه یادی کتر
 روزاته نگا هه دلاو کر نه متر
 چه که ستی کورد بیت که کورد نه قسن
 ناف چوو ه لاتا بکیر نا هتس
 هه رجه نه قسن بجه شه م زارلا
 چو جار نه بتون کفر بهاره
 که کیرات خبته بجه نه گون بهاری
 ژنا بت بیت نا بتونی یاری
 هتتا مه لایه بانگی نه دایا
 شفا نا کار کر مه بر جیایی
 ده بی رور هه لات هاتنه نه پندلا
 که بلتتا مه مکه هه هویا چیدا
 هات دای نیف و مه رتا لفتت فور
 بتی بری که کن بتنه بیورا

ئەو مەرتى تەلەكە ھەل جەبە نووچ بزان
 شەفان و بېسور دورا دەبە زان
 كەندەكا وشە ھەندەن ددوش
 دەردە تا بېر يا گە لە دەپا ھوشا
 شەفان گلا زى دەكە تا بېسورى تەبىئىت
 مەرتى زىتەن بەر جەبە ھەقەرت
 كارن دەپا ھەتتەن بزان دەپا مەرتىت
 كاپانى لە زەكر تانې دەپا بىتەت
 ئە قەبە رە نەكەت مەرتى و قەبە قە
 بېر دە رە تەن بېجە بەردان
 شەفانې گا زەكر بەر خە قان گا تە
 گەركەش گا زەكر بو تەبە قان
 ئە قە نە رە نەكەت مەرتى و رەسنا
 كورە بى ھە گەرتە بو گەھ بەر تەھ

(۲۲)

١٧١٤ / ١٣٩٦

[دو ژمنه بزانه کوردوم] انصالح سرد نه ته وايه جي

نه ته وايه ماف به زه نوکه روزه هه لات تازا
ماده نه ويلا ديه ته وه كي جار ان نه مته فه

دو ژمنه بزانه کوردوم

که جي گورا هه سيارن دو ژمنه جيو توه نه زاننا
هه روجه انلا ده ل نکلن بجه کلنا بنافوده گه گه

دو ژمنه بزانه کوردوم

که جي کوردي وه لايي دو ژمنه تر منزه گو م
نه مه راجو نه زانن سمانه روه هه لايي

دو ژمنه بزانه کوردوم

ته جور وينشن نيته ماف هه تو بستينه
به رد يا ده ست هه ليه نه بژنه کورد مرين

دو ژمنه بزانه کوردوم

دو ژمنه که ماف ده ليني کور نه هه ماف بستيني
چه نه که نه دل او ست لوردا مه بست کر به نه هه ليني

دو ژمنه بزانه کوردوم

که جي خولان ناميسا به بگوله ويته نويصا
ته گين في ته پياي ارده ست ته چه بهل ويصا

دو ژمنه بزانه کوردوم

ته بگورن ته بسورن چه نه بجه هه ستر ته بگورن
هندي ته که به نا و بگورن هندي خوينا ته بسورن

دو ژمنه بزانه کوردوم

هندي جهه ته بگورن نه بيوکيه ته بگورن
خايين مره ته نابن هندي تانادا هه گورن

دو ژمنه بزانه کوردوم

که قتيه چه رفاله وله تنو ها قتيه که مره تن
نه بگورن که کوردي نيته خوتنه هه ستر هه ليني

دو ژمنه بزانه کوردوم

ته بيه نه ناف سلا دادلا نه بيه دو ژمنه له جي
دو ژمنه بزانه کوردوم

شعره بيه بستيني
ده گه هه ليني کور کور

نه ترسه توره که فاکور
نه هه ليني دو ژمنه کوردوم

خور فروش به آشتی خان
 دوست هه گد به آشتی خان
 من دهمه آشتی هه بی
 کوردینی ژمه را خان
 دوست بزانه کوردم
 باش بنامه نه یاری
 بیچه ما آخت کوردا خاری
 کورده گوزی بزانی
 هه ژمه وه نشی خاری
 دوست بزانه کوردم
 بیژنه کوردم نه هوشیار
 ده شته سیاره جیا حار
 شپه خه لکی سروقم
 من دهمه بگه هه وار
 دوست بزانه کوردم
 وه رنه دوین ده وساماری
 بیژنه ژنه یاری
 گه بی کوردا دتا راسا
 دایکله شه بکین خاری
 دوست بزانه کوردم
 نه محته ده وسه به رنده ن
 براته و عارمه ته ده ن
 نه و ما هه لکه هه شه
 ریا کوردا دتا هه ن
 دوست بزانه کوردم
 نه چه لوبه سیاری
 بته گومان تاوان یاری
 شه خا ما قهجه کاری
 بکه دتا مین شه رنه زاری
 دوست بزانه کوردم
 ته رفیقینه نه تا وایه نه
 هیش نه میری نه ده وله
 دته لوف نه نه فه یانه شه
 هه کور دنیجه باه به شه
 دوست بزانه کوردم
 ژمه گد وینا که کله نه
 ژبه دین را بو هیشم
 چا که تو بکه خه خانی
 دایکله هه به رابه
 دوست بزانه کوردم

هه داره که خه ملا خو
هه گایه که ره نگه خو
هه هیکه که که مه خو
هه نه سووه را مه خو

دورضا بزانه کوردم

که ره سووه کورد این
کاره به به لسه ره شانیا
کاره مه که دیوار را مه
توروه لانا که خانی

دورضا بزانه کوردم

ته که ره سوو کورد به سووه
چاره کوروه هه لسه
خه بانی که بدر است
مه نایب سوو او است

دورضا بزانه کوردم

ته به به سوو لسه
هه ف خا نو ناله که سنی
به بی به سوو لسه
ته جه نه ساله نقره

دورضا بزانه کوردم

به ره که ته سوو به
تونه جه بی تونه که
لوریه که کوردایه به
کونه سنا تونه هه
نزیکی سوو هیم و هه
تومینیا ولوبه

دورضا بزانه کوردم

لوریه کورد ده سته هه لسه
نه بزنه کورد ده هه فته به
دا بزانه سوو کورد به
خودا نه مافی خو به

دورضا بزانه کوردم

(بو شه هیدا)

سه لاقنته گه سه ر شهردمهردا
 چاله گوه بده نه شه هیدته کوردا
 سه لاقنته گه سه هیدته به ریز
 نه خورای مه زان بو نه خورای هیز
 نه و ی شه هیدنا راییش مله تیه
 سه ر خا کا کوردا واخوینا ریشیا
 چاله گوه بده نه و بیزنت به هیدا
 واخوینا ریشیا د خا کا می هیز دا
 شه هکت مه ز می نه ز هوم نفتم
 شه هیدته کوردا ها تنه خه و نامنی
 بسیاره دکمه کا ی مله تن
 رکیقه ها نینه یاده تا کیقه صی
 ما تو زانی که ریشه کیسه
 نه خورای مه زان هوم تو نینه
 بسیاره دکمه کا ی بنیا تن
 یا کیقه جو بین هه رکیقه دهاتن
 ما تو نیا سی فالو وگر نهان
 با یخ مه کورده دایک کرد و کتان
 ده ما واره گوته نه ز روی تی گه تنم
 چه مه ده سنا دا وانه ز بی هیتتم
 نه زی کوره بوم مزوی نه دیته بیک
 رچاقیت صا حاتن نه شله و فرمیلک
 به هیدته کوردا ی خوش شه هیدن
 مه ز می شه هید بوز به تیر نه دیتو
 مه هیتا دکمه شه هیدگه نه بین
 یا بیاز ما نا زانم چه نه بین
 فامند شه هیدا منک من نه ناس
 کو نه صا تو ما ی ریشیا س

که نه زوده ر که قهقام ماده نه دزان
 نه زب داگه همه فنا ف و با رو با
 مه ميا پيلک که کوک بر با ترا ته
 تدمه تير نه که دن که ين هيتمياته
 دت که ين ~~هيتمياته~~ ~~هيتمياته~~ زده و تان مري
 تو زب حاندي بوي شو پيرت کر شا
 شه ميا گوتي هه ر نه حالتت مه
 داروب دل خوش که ن داي و با يتت مه
 که ده يباب نه بنا ده که فر مو بر
 شواراهه بين روتاهيو هر
 نه فان شه هيديتت خودان دايوباب
 دل دهيابا سوک شي که باب
 که با بچي نينه بکن باوه شي
 خودا بده تته هنيکه تا قا هوين
 خودا بده تته تا قا له و مه رتا
 نه کسي زو ج ب پير که ن که فر که بوري
 تهم مه صي دزاشين شه صيد نه مري
 تک خوداي مه زن بنا قو هونه رن
 شه هيديتت کوردا خودان ميا زن
 هزار ميني مه هيتمياتت دخان
 شه هيديتت کوردا هونه گا لته نه
 نيك خوداي مه زن زور بچه هانه نه
 بيهيمنا شه ميا بر بته نا لولا
 شه هيديتت غه رب بچي له رو چا قر
 هوني شه ميا چه نادرينه
 شه هيديتت ره زيك مه ز پوکه يتت
 کوره مه تو طاي بولول وده ردا
 ده ه سال شور مشي ناي داروب ردا

٤٢

[یاریا کوردی]

سه که قن ژمه یاریا کوردی
 چه نه ده موجه نسا ته یه بوراندی
 ده ست که مس نه نسا نسا نه نسا
 چه رگه ته شیره ره نکه ته هه پزتر
 ته گوری کرنا چه نه کوندو باژتر
 دا کوده ریاسی بی رده ریای خونیا
 بی قه بین یونیه لاقه بین منه ره
 دیاره نرانی دوشمن ده ف نه ره
 گوشتت دوریا که مس گوهر نه ده نسا
 چه وادان سکتن بهرنا نه یاری
 دوقی بکئی بکوند که له سه ما ماریا
 دا هه ن یتر یقه کورد باشته بیسین
 بیارته کوسه ن ژیه و نانا
 چه نسا لاله ^{دیلو} دیلوی ژیا لیا
 گو، ناسر دادو ژمه یه یونا ناستت شورینا
 کوسا نا چینن چه به ل و دل نسا
 دو یترنگه لبات نکه نیه نسا
 هه نسا دنا نسا چه ریای نسا
 یه لال به زمانه که هه نه گوه ی بو
 کوره چا خا رو شبو شتی های نسا بو
 تاره یه که مس نه قه خا خونیا
 سال بابا لاله ریای هه پکورد نسا نه
 سه روتا هه یه کیترت صیها نه
 مه نه بین دلدار تر رتیا ته قینا
 کوره قورغانه که مس ژبه رضونین
 بزانه چه نه سال پنه دینین
 مه تا دکار یونیت یا سینا

چه نرسه رت ژووی که کوردان داته
 کاره گیتته ته هه ژووه به با ته
 داتو ده زمان بی ژوامو بر بنیا
 هتیا و زارا زیره ک و نه گپن
 زیلیا خودامه چولیتته خاترین
 مه ی نا یکن بکه کا ز بنیا
 دانی بر با بسم الله بچه هات
 بسم الله رووی هاشو به کرمات
 مویم خور نه به دانووی بکه صبر
 ره گپن زین کومط حادی و ناریه
 سه بر هندی کوردان بنیانه ژورنه
 کاخ ورمه و دالانه ده یتن ویه بنیا

[برایت کورد]

نه ی برایت کورد تو یه چه دایه
رئیا کوردین تو باس نزا ئی

بسا ئی چه دا چه ره ز نزا کر

نه که یوره یور برائنه سردم
پاسی نه بته برائنه کوردم

هتله ی چه و نازیه به رزه کر

نزا ئی چه نه ته وایه ئی

میر د نه ده مه تونه چه یادیا

ته سه چه هه چیا نا بلیونی کر

خه با تته به بدی گشتی

که سه روی نه ده نه بیته تته نه نه تته

بریا ئی چه دا ته روا و بران کر

دیاره نزا ئی چه کورده واریا

ده بکا تته رفته بی با ب و تته کریا

خه مکی جه تته هه صیا پار چه کر

تکا بینه تکا ز و زانا

ته نه ره ب دینه تکا سه برانا

مه میا لئینه ئی ته مه کوردا کر

تو جان گو د بده مروتا نانا

بشپ نه ره گلا بشپ نه و نانا

دا که سه نه بته تته کوردا جو نه کر

چه گلا ببار ته مه گه د ترا وریا

یولسه لکه ابوزیه و نا ئیلا

تولا صیلا مه تر بریا ئی خه کر

مه که رته بختت مه بی کورد دنیا

ته خه لکلا روز باشونه رو ئی

دا میری بته نه مه با و روتته کر

ساکه ئی دا جیه خولا صیلا ئی

کوا کوننه کوننه کوننه کوننه کوننه

اواریه نازک تر خودا پهلکر

(51)

[کۆتێهێن]

ئەگەر تو بێتێ ئەم کورد بوونین
یوجا ئەم کورد دەستە نامە یین
پای کادە بو زو مال و ئا کر

ئەگەر ر تو بێتێ ئەم کورد بوونانە یین
یوجا ئەم کورد فووزگار نا کین
مەگە یە هەر و بو مید یە ئا فاکر

بار نا کورد یە دتا خە بائی کت
هەمە جێ تە ئا هیا برسیا ئێد کە تە
ئە فووزی دیوارە یی ئا فاقا و صونە ر

ئە و کە مەس ش کورد و کورد یی بیدین
چە و دتا مەشتن کورد خا ئین بێت
دە هەسا لئوورەش تە و ی خە با ت کر

(۵۲)

(يار تيا گورمه)

زه ريار بله زه روژ نه مه لات
دانه سوتن گوندو وه لاس

تومه د بيني بهر بيني
ته لاوتتا كرين يه د حال

زاننا زه روت مه يا زاري
مه گم بردونه د كمت كاريا

دو ريار خو بنه مېدو در بيني
نه براندن لاندو صنال

هزه روت كه زنگار نه بيني
د ضرورتا وئا لو خان بيني

مه يا ديني چو نا ئيني
خه لاس دتا بتر بته بجه نه حال

زگوري رابيه لو خانه
ته گه رنه بيه كوردستانه

چاف رون نينن چونا بينن
كوره ي بوراندن چاخ هسال

(56) 85

آیه کلمه کوردی هه سننێ مخلصی
 ملته خودا تهنه نه مایی که سبیه
 کورنۆ کوردی نایه بترسو
 هه بزیننه بارزان هه درمه پیرسو
 هه ئیمه کوردی مە کوردی مەردی
 هه و یکنسینه ناو دارو بچردی
 خاکنۆ دوژمن هه ریو دهردی
 أم خودا نیته کۆ آلاک نهردی
 دی رابنه هه رخوا آیه کوردی
 هه و یکنسینه ناو دارو بچردی
 هه و دایه نه ~~هه~~ نه بچردی
 بکوون دوژمنه کله نه مردی
 آیه کوردی دایه رابنه هه رخوا
 هه ربهت خاکنادان نه بیستو
 نه مینیه خانی وه لاتی کوردی
 دا بته هینه سه مراد اغو
 هه ئیمه کوردی مە کوردی ستاین
 دی رابنه هه رخوا کوردی سورانی
 هه و لیر کوردی مالک سلیمانی
 هه و لیر ماله هه و لیر باریانی
 هه و ربهت بایه لقمانی
 کیسه نه زانم کاتو ده به جوانی
 هه ئیمه رابنه بایه عثمانی
 دا زو رخوا هه و لیر باریانی نه مانی
 وه لاتی کوردی ببارو باره
 دوژمنی کوردی ای شه رزاره
 هه نه ده بینه تو پو فروری
 هه بکوردی نایه نه امر و پیماره
 هه و کوردی آسنو یولادی
 وه لاتی کوردی هه و لیر باریانی
 (٦٢)

عەشیرە رووی گەل رووی هەڵاتی
بە ساڵۆ مە نەال دی کەن خەباتی
ناما بێنیرن بو مهاباتی

دایبە هیتە زانی بھالۆ
یانگە هە لیبێن بھتوردستانی

تە دیا سوڕیا هە تە لاری
ناما بێنیرن هە وادەن هە بو لوزانی

پھرای کوردرا هە لیبو لبارزانی
بزانن کە لێ هەوارو و روتا

عە سەوک دایبێن زانی جیدا
عە کورد بێرێرە بھریبە سە ریط
بھیا ژ بێرێن خویا بھریا

مەلانی کە لیتە کوردانە ئام نادانین
ئام دی زور هە کال و لانا ئینین
خاپورت کوردانم دی قە ئینین
دە تەگە کۆی آمۆ ل کوردانە لیبین

خا فینە دوو مولا ئام دی دە رتینین
یان هەوا ییتە خۆ قە لابرینین

آبە کۆی کوردایا هەنگە بھتبیون

خاننا دھینە خویا مە بھیرن
کوری نە پەرە دی خویا رۆن دھان

خاننا سووینە تانانە هاقیرت

هاتتە رۆسە هە مۆ هاتی قەسە

سەلام رتە بھینە ئی لە سەری رستە
سە ریتقینە بھە دوو مە نە روینتە

کوردانە سە مۆتە کە لێ دوو مە نە روینتە

مە هە دارکە کوردانە دل دارکە خاننا بھیان

مە لێ دەلا بێرانی سە ئەنە لمان هە مە لێ خاننا بھیان

(٦٥)

ناقهروك

- ٧..... پيشهكى
- ٧..... ههلبهستان ژلايى جفاكيه
- ٨..... ههلبهستان و فهاندنا ههلبهستان
- ٨..... ههلبهستان و بهرههمن چاپكرى
- ٩..... گرنگترين تيبينين ئهقى ديوانى
- ١٥..... شيرهت
- ١٩..... ههفركييا كچ و كورپا
- ٢٣..... هوزاننان
- ٢٤..... شههيد
- ٢٦..... قينوس و هيلين
- ٢٩..... لاوى كورد
- ٣٢..... سهلمان و هاشم شووشى
- ٤٤..... دلخ بريندار بيلزه
- ٤٨..... بهيتا گييا
- ٦٨..... چ بكهين ئهم
- ٦٩..... مال ئافاهيا بابى مهزن بارزانى
- ٧١..... قيان
- ٧٣..... ته ب چ نادم
- ٧٥..... مهزمر دقيتن
- ٧٧..... ژارو دلو
- ٧٩..... خواندن

٨١.....	ئەز ژفانئ
٨٤.....	كینه ئەم
٨٦.....	دلداری
٨٩.....	گول
٩١.....	وہلات
٩٣.....	رۆژھەلات
٩٥.....	بوھارا تال
٩٧.....	كاركەر و جۆتیار
١٠١.....	گلەیی
١٠٣.....	گولانا ئاشتیخواز
١٠٤.....	جانا دەلال
١٠٦.....	مال ئاقاھیا رەقیب مستەفا ئاکرمیی
١٠٨.....	شەھیدیت وەلاتی
١١٠.....	چاف مەھ
١١١.....	حەلەبجە
١١٤.....	یئ نەزان
١١٦.....	دلبەرا من
١١٨.....	ستیر
١٢٠.....	خانیک مە
١٢٢.....	یاری بارکر
١٢٤.....	ئەز و نارین
١٢٦.....	جانا منئ
١٢٨.....	سەلمان و هیفی

- ١٣٠..... كوردئى
- ١٣٣..... كچا بئ دل بو ددهنه شوى
- ١٣٥..... گازندا هوزانفانى
- ١٣٦..... بلا
- ١٣٧..... تهشى ريس
- ١٣٩..... وارئ مه
- ١٤١..... گهلى كوردا
- ١٤٢..... كوردستانا مه
- ١٤٤..... نهوورؤز
- ١٤٦..... پارتىيا كوردى
- ١٤٩..... گفتوگوىا شىخ و سهگ
- ١٥١..... بو شههيدا
- ١٥٥..... كيژئ زمري
- ١٥٨..... بالدار و چيچك
- ١٦٠..... شرينيا وهلاتئ كورد
- ١٦٥..... من تو دقبي
- ١٦٧..... دوژمن بزانه كوردم
- ١٧٥..... پاشبهند

شووشی سه لمان دیوانا

Zakho Centre
for Kurdish Studies
سهنتهری زاخو بو فهكولینین كوردی

© مافن جابن یی پاراستیه بو
سهنتهری زاخو بو فهكولینین كوردی

✉ zcks@uoz.edu.krd ☎ +964(0)751 536 1550
📍 Iraq- Kurdistan region, Zakho- University of zakho

ISBN 978-9-92-291685-9

9 789922 916859 >